

**Jakość kształcenia
w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych
w Skierniewicach**

-

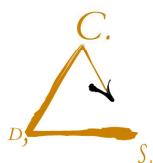
Raport z badań

Kraków, kwiecień 2009 r.

Spis treści:

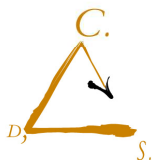
I Wstęp	5
1.1 Metodologia badań	7
1.2 Jakość kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych	9
II Jakość pracy szkoły – uwagi o obszarach badawczych	11
2.1 Wyniki egzaminów zewnętrznych	11
2.2 Udział w zewnętrznych konkursach, olimpiadach, programach stypendialnych.....	14
2.3 Kadra pedagogiczna szkół zawodowych.....	15
2.4 Oferta zajęć pozalekcyjnych	17
2.5 Nauczanie języków obcych.....	18
2.6 Aktywność w pozyskiwaniu środków na sprzęt oraz doskonalenie nauczycieli	18
2.7 Innowacyjne metody nauczania, materiały dydaktyczne	19
2.8 Wyposażenie w sprzęt komputerowy i środki dydaktyczne	20
III Jakość kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach22	
3.1 Poziom zdawalności zewnętrznych egzaminów zawodowych i egzaminu maturalnego w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach	22
3.2 Kadra ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach.....	35
3.3 Nauczanie języków obcych w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach	47
3.4 Oferta zajęć pozalekcyjnych ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach	50
3.5 Udział w zewnętrznych konkursach, olimpiadach, programach stypendialnych uczniów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach	53
3.6 Innowacyjne metody nauczania, materiały dydaktyczne stosowane w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach.....	55
3.7 Wyposażenie ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach sprzęt i pomoce dydaktyczne	55
3.8 Aktywność szkoły w pozyskiwaniu środków na sprzęt oraz doskonalenie nauczycieli	60
IV Podsumowanie.....	63
 Załącznik nr 1 - Kwestionariusz ankiety e-mail dla Dyrektorów Zespołów Szkół Zawodowych	73
Załącznik nr 2 - Kwestionariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego z przedstawicielami kadry pedagogicznej	89

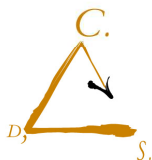
Spis tabel i wykresów:

Tabela 1. Forma egzaminu praktycznego w zależności od typu szkoły.....	22
Tabela 2. Zdawalność egzaminu zawodowego uczniów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach w latach 2004-2008.....	24
Tabela 3. Zdawalność całości egzaminu zawodowego w latach 2004 – 2008 w poszczególnych zawodach.....	24
Tabela 4. Zdawalność egzaminu zawodowego uczniów Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 w Skierniewicach w latach 2004-2008.....	26
Tabela 5. Zdawalność egzaminu zawodowego uczniów Zespołu Szkół Zawodowych nr 2 w Skierniewicach w latach 2004-2008.....	26
Tabela 6. Zdawalność egzaminu zawodowego uczniów Zespołu Szkół Zawodowych nr 3 w Skierniewicach w latach 2004-2008.....	26
Tabela 7. Średnie wyniki obu części egzaminu zawodowego w 2008 r., ilustrowane wskaźnikiem osób pomyślnie zdających egzamin.....	27
Wykres 1. Wyniki egzaminu zawodowego ponadgimnazjalnych szkół zawodowych z powiatu skierniewickiego grodzkiego w 2008 r.....	28
Tabela 8. Wyniki obu części egzaminu zawodowego dla poszczególnych ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach	28
Wykres 2. Wyniki uczniów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych ze Skierniewic z części teoretycznej egzaminu zawodowego w 2008 r.....	29
Wykres 3. Wyniki uczniów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych ze Skierniewic z części praktycznej egzaminu zawodowego w 2008 r.....	30
Wykres 4. Wyniki obu części egzaminu zawodowego w technikach i szkołach zasadniczych w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w 2008 r, obrazowane wskaźnikiem osób pozytywnie zdających egzamin	31
Wykres 5. Wyniki obu części egzaminu zawodowego w technikach i szkołach zasadniczych w Zespole Szkół Zawodowych nr 2 w 2008 r , obrazowane wskaźnikiem osób pozytywnie zdających egzamin	31
Wykres 6. Wyniki obu części egzaminu zawodowego w technikach w Zespole Szkół Zawodowych nr 3 w 2008 r, obrazowane wskaźnikiem osób pozytywnie zdających egzamin.....	32
Tabela 9. Zestawienie przedmiotów obowiązujących uczniów na egzaminie maturalnym.....	33
Tabela 10. Zdawalność wśród przystępujących do egzaminu maturalnego	33
Tabela 11. Zdawalność egzaminu maturalnego w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach w latach 2004 – 2008 w %.....	34
Tabela 12. Zdawalność egzaminu maturalnego z języka polskiego i angielskiego w 2008 r. z uwzględnienie typu szkoły w %	35
Tabela 13. Nauczyciele ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach	38
Wykres 7. Ogólna liczba nauczycieli w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach	39

Wykres 8. Stopień awansu zawodowego nauczycieli ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach	40
Wykres 9. Stopień awansu zawodowego nauczycieli zespołów szkół zawodowych w Skierniewicach	40
Wykres 10. Doświadczenie zawodowe nauczycieli przedmiotów ogólnozawodowych, związane z kierunkiem kształcenia	42
Wykres 11. Doświadczenie zawodowe nauczycieli praktycznej nauki zawodu, związane z kierunkiem kształcenia	43
Wykres 12. Kwalifikacje zawodowe nauczycieli ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach	44
Tabela 14. Kwalifikacje nauczyciele języków obcych w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach	49
Tabela 15. Laureaci olimpiad przedmiotowych ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach.	54
Tabela 15. Liczba uczniów poszczególnych typów szkół przypadająca na jeden komputer.	57
Tabela 16. Stan sprzętu komputerowego ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach	57
Tabela 17. Udział ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach w programach pozwalających na unowocześnianie sprzętu dydaktycznego oraz doskonalenia zawodowego nauczycieli.....	61
Tabela 18. Główne atuty i słabości ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach	70

I Wstęp

Niniejszy raport powstał w oparciu o badania przeprowadzone w ramach projektu „Identyfikacja i analiza potrzeb edukacyjnych ponadgimnazjalnego szkolnictwa zawodowego w Skierniewicach”, nr WND-POKL.09.02.00-10-006/08 realizowanego przez Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ułasiński, J. Szymańska w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet IX *Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach* i Działania 9.2 *Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego*. Projekt jest finansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz ze środków budżetu państwa.

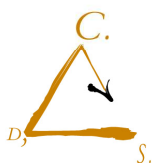
Zespół projektu tworzą: Ada Kopeć – kierownik projektu, Marta Makowska i Karolina Wójcik - asystentki projektu oraz eksperci:

- Cezary Ułasiński (ekspert kluczowy), Dagmara Bieńkowska, Justyna Szymańska – eksperci w dziedzinie badań społecznych i analiz związanych z rynkiem pracy, szkolnictwem zawodowym i kształceniem ustawicznym (m.in. badania ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w woj. świętokrzyskim, podkarpackim, zachodniopomorskim; analizy otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego placówek doskonalenia nauczycieli i wojewódzkich bibliotek pedagogicznych); eksperci planowania i zarządzania strategicznego (m.in. „Małopolski Protokół na Rzecz Kształcenia Ustawicznego”) oraz budowania partnerstwa między instytucjami sektorów publicznego i biznesowego.

Realizację projektu wspierają także eksperci branżowi:

- Marek Filipczyk – dyrektor Centrum Kształcenia Praktycznego w Krakowie,
- Tadeusz Wicki – były wicedyrektor Małopolskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli, oddział w Tarnowie, konsultant ds. organizacji i zarządzania oświatą,
- Jerzy Lackowski – dr nauk humanistycznych, wieloletni kurator oświaty województwa małopolskiego, dyrektor Studium Pedagogicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, doradca Minister Edukacji Narodowej,

oraz socjologdy, pracownicy naukowcy Instytutu Socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego i Wydziału Nauk Społecznych Stosowanych Akademii Górniczo Hutniczej w Krakowie - dr Szymon Czarnik, dr Marcin Kocór, dr Tomasz Masłyk.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

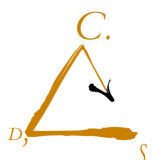
Łódzkie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Opiekę merytoryczną nad raportami podsumowującymi badanie szkół objął Pan Jerzy Lackowski. Szczegółowy opis projektu i pozostałe raporty badawcze opracowane w ramach projektu znajdują się na stronie internetowej www.cds.krakow.pl, w dziale *Aktualności*.

**IDENTYFIKACJA I ANALIZA POTRZEB EDUKACYJNYCH
PONADGIMNAZJALNEGO SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO W SKIERNIEWICACH**

Realizator projektu:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bienkowska, C. Ulański, J. Szymańska
31 – 153 Kraków, ul. Szlak 65 biuro 1004, tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85

Terenowe biuro projektu:

96 – 100 Skierniewice, ul. Piłsudskiego 2, tel. 668 858 360

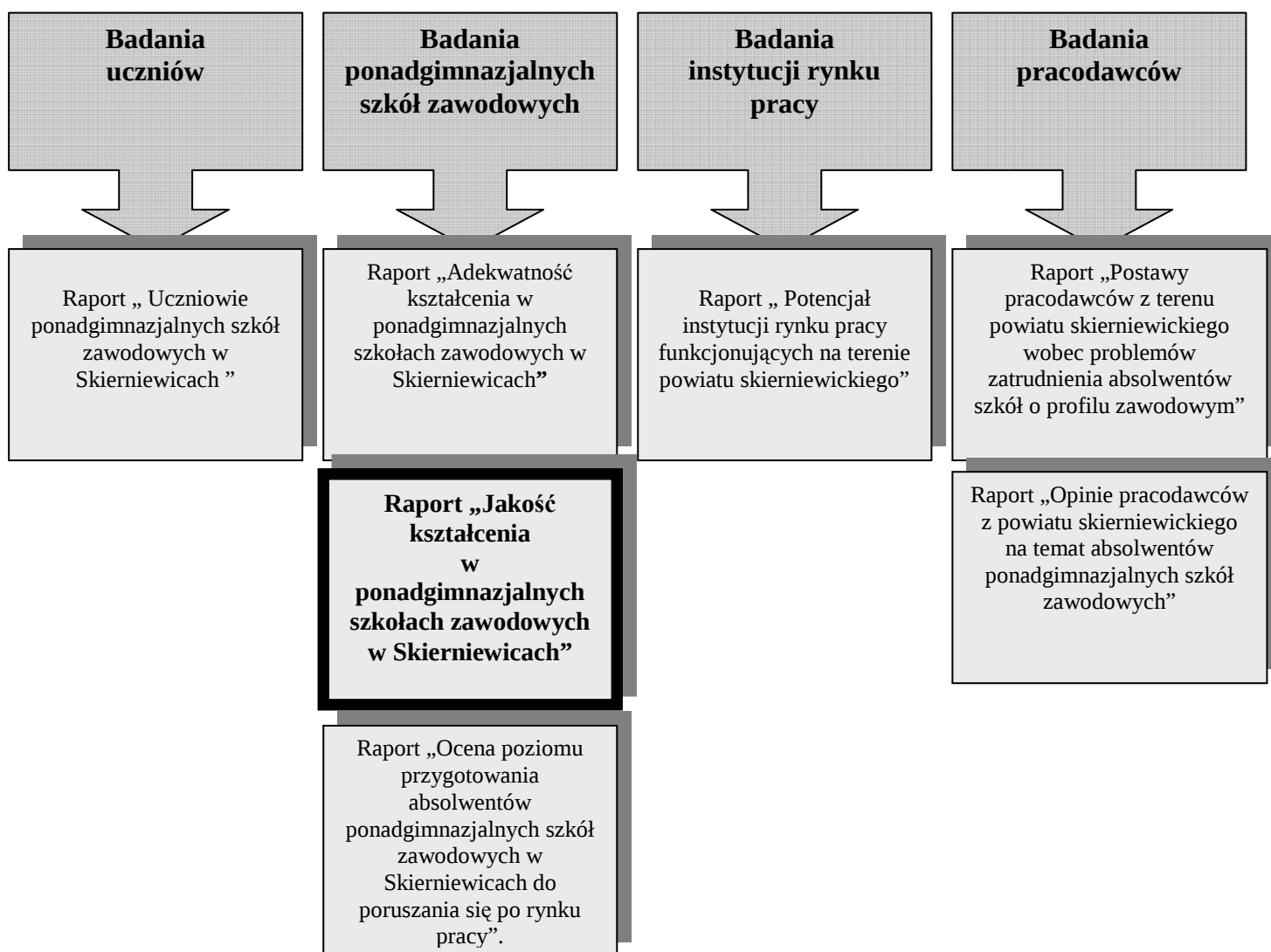
www.cds.krakow.pl

e-mail: sk@cds.krakow.pl

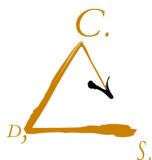

1.1 Metodologia badań ¹

Badanie ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, obok badań uczniów, instytucji rynku pracy i pracodawców, stanowiło jeden z etapów procesu badawczego zaplanowanego w ramach realizacji projektu „Identyfikacja i analiza potrzeb edukacyjnych ponadgimnazjalnego szkolnictwa zawodowego w Skierniewicach”.

¹ Podrozdział poświęcony metodologii zrealizowanych badań jest jednakowy we wszystkich raportach podsumowujących badania szkół, z uwagi na fakt, że zarówno przy analizie jakości, adekwatności jak i oceny poziomu poruszania się po rynku pracy zastosowano te same narzędzia badawczych (ankieta e-mail i indywidualny wywiad pogłębiony).

Podstawowymi celami, jakie przyświecały badaniu ponadgimnazjalnych szkół zawodowych było określenie:

- w jakim stopniu oferta edukacyjna skierniewickich ponadgimnazjalnych szkół zawodowych jest adekwatna do potrzeb i wymogów rynku pracy;
- jaka jest jakość kształcenia zawodowego w skierniewickich ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych;
- jaki jest poziom przygotowania absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych do poruszania się po rynku pracy.

Badaniami objęto wszystkie ponadgimnazjalne szkoły zawodowe w Skierniewicach, wchodzące w skład czterech zespołów szkół:

- Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego (ZSZ nr 1);

Najstarsza szkoła zawodowa w mieście, która swoje początki wywodzi od założonej w 1924 r. przez miasto Skierniewice szkoły rzemiosł dla chłopców. W obecnym budynku funkcjonuje od 1968 roku. Dyrektorem zespołu szkół jest mgr inż. Mieczysław Dukaczewski. W skład zespołu wchodzi: Technikum – kształcące w kierunkach technik budownictwa technik ochrony środowiska, technik urządzeń sanitarnych, technik ogrodnik, technik architektury krajobrazu, Zasadnicza Szkoła Zawodowa – kształcąca w zawodach ogrodnik, cieśla, murarz, posadzkarz, monter instalacji i urządzeń sanitarnych oraz Liceum Profilowane - kształcące w profilu kształtowanie środowiska.

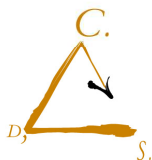
- Zespołu Szkół Zawodowych nr 2 im. Chor. Józefa Paczkowskiego (ZSZ nr 2);

Jedna ze starszych szkół w mieście, popularny „Mechanik”. Dyrektorem zespołu szkół jest mgr Roman Fitulski. W skład zespołu szkół wchodzi: Technikum – kształcące w kierunkach: technik mechanik i technik telekomunikacji, Zasadnicza Szkoła Zawodowa – kształcąca w zawodach kucharz małej gastronomii, fryzjer, sprzedawca, mechanik pojazdów samochodowych, elektromechanik pojazdów samochodowych, stolarz, piekarz, cukiernik oraz Liceum Profilowane - kształcące w profilu mechatronicznym.

- Zespołu Szkół Zawodowych nr 3 im. Wincentego Rzymowskiego (ZSZ nr 3);

Historia szkoły sięga 1923 r., kiedy to decyzją Ministerstwa Oświaty powstała w Skierniewicach społeczna Szkoła Handlowa. Dyrektorem zespołu szkół jest mgr Henryk Kobyłecki. W skład zespołu wchodzi: Technikum – kształcące w kierunkach: technik ekonomista, technik handlowiec, technik hotelarstwa, technik organizacji usług gastronomicznych oraz Liceum Ogólnokształcące.

- Zespołu Szkół nr 4 (ZS nr 4).

Dawna szkoła przyzakładowa, powstała w latach siedemdziesiątych. Dyrektorem zespołu szkół jest mgr Ewa Karwat. W skład zespołu wchodzi: Liceum Profilowane – kształcące w profilach socjalnym, usługowo-gospodarczym i zarządzanie informacją, Liceum Ogólnokształcące oraz Gimnazjum.

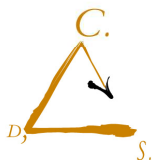
Narzędziami zastosowanymi w badaniach była ankieta e-mail dotycząca potencjału ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, skierowana do czterech dyrektorów zespołów szkół oraz kwestionariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego (IDI). Wywiady indywidualne (próba badawcza: 21) przeprowadzono z przedstawicielami kadry pedagogicznej wszystkich ponadgimnazjalnych szkół zawodowych. Istotnym materiałem, uzupełniającym dane uzyskane podczas badania, były dane zastane, pozyskane bezpośrednio ze szkół, Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi oraz Urzędu Miasta Skierniewice, a także dokumenty strategiczne o charakterze powiatowym i regionalnym. Badania zrealizowano w okresie od grudnia 2008 r. do stycznia 2009 r. w Skierniewicach.

1.2 Jakość kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych

Raport prezentowany poniżej dotyczy jednego z badanych wymiarów funkcjonowania ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach, a mianowicie jakości kształcenia zawodowego w szkołach.

Zadaniem edukacji zawodowej powinno być zarówno odpowiednie przygotowanie uczniów do konkretnego, wyuczonego zawodu, ale również wyposażenie ich w szerokie podstawy i kwalifikacje niezbędne do wykonywania zawodów pokrewnych, w jakich absolwent szkoły zawodowej mógłby w przyszłości pracować. Szerokie podstawy wiedzy i nawyk kształcenia ustawicznego powinny skutkować większą zdolnością do przyswajania nowych kwalifikacji.² Zapewnić to może odpowiednio wykwalifikowana i stale podnosząca swoje kompetencje kadra, stosowanie innowacyjnych metod pracy z młodzieżą czy odpowiednie wyposażenie szkoły. Nie bez znaczenia dla jakości kształcenia zawodowego w szkole (ale i jej atrakcyjności) są dodatkowe uprawnienia, których zdobycie oferuje, czy zajęcia pozalekcyjne, pozwalające na wszechstronny rozwój młodych ludzi. Miarą jakości oferowanej edukacji i efektywności kształcenia są wyniki egzaminów, do jakich przystępują uczniowie. Warto pamiętać, że równie cenne jest także upublicznianie informacji o efektywności kształcenia,

² „E. Drogosz-Zabłocka, B. Minkiewicz „Zmiany programowe – kierunki i przyczyny”, w: „Edukacja dla pracy. Raport o Rozwoju Społecznym. Polska 2007”, Warszawa 2007r., s. 28

które bezpośrednio przekłada się na postrzeganie wizerunku i popularność ponadgimnazjalnej szkoły zawodowej wśród młodych ludzi.

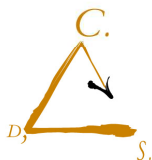
Uszczegółowienie terminu „jakość kształcenia zawodowego” na potrzeby badania, nastąpiło w wyniku określenia obszarów badawczych ją opisujących, przyjętych w oparciu o konsultacje z ekspertami, analizę literatury i doświadczenia badawcze autorów pochodzące z realizacji innych projektów³. Są to:

- poziom zdawalności zewnętrznych egzaminów zawodowych i egzaminu maturalnego;
- potencjał kadry pedagogicznej ponadgimnazjalnych szkół zawodowych;
- nauczanie języków obcych w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych;
- oferta zajęć pozalekcyjnych proponowana przez szkołę;
- aktywność szkoły w pozyskiwaniu środków na sprzęt oraz doskonalenie nauczycieli;
- udział szkół w zewnętrznych konkursach, olimpiadach, programach stypendialnych;
- innowacyjne metody nauczania, materiały dydaktyczne wdrożone w szkole;
- wyposażenie szkoły w sprzęt komputerowy i pomoce dydaktyczne.

Przyjęte obszary analizy mają charakter zarówno jakościowy (prezentujący potencjał szkół) jak i efektywnościowy (ilustrujący skuteczność jej pracy). Są nierozłączne - potencjał jakościowy szkoły w zakresie kształcenia zawodowego powinien bezpośrednio przekładać się na efekt, a więc poziom zdawalności egzaminów zewnętrznych.

Niniejszy raport zawiera analizę powyższych obszarów w odniesieniu do funkcjonowania ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach. Celem szczegółowym raportu badawczego było przekazanie instytucjom mającym wpływ na kreowanie efektywnej polityki kształcenia zawodowego informacji ułatwiających podejmowanie działań, bezpośrednio wpływających na jakość kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych.

³ „Mapa Monitorująca Szanse na Pracę absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych województwa świętokrzyskiego (MMSP)” i „Indeks Gotowości Rynkowej - nowy instrument monitorujący szanse na pracę absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych województwa podkarpackiego (IGR)”, projekty realizowane w ramach Priorytetu 2 ZPORR - Działanie 2.1.

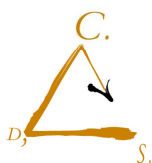
II Jakość pracy szkoły – uwagi o obszarach badawczych

Badając jakość pracy szkoły należy z jednej strony analizować wszelkie kwestie związane z efektywnością kształcenia, korzystając nade wszystko z wyników egzaminów zewnętrznych, ale także ze skali uczestnictwa i liczby sukcesów uczniów w rozmaitych formach ponadszkolnej rywalizacji (m.in. w konkursach i olimpiadach przedmiotowych), jak również ze skuteczności przygotowywania absolwentów do dalszej edukacji lub do kariery zawodowej a z drugiej analizować elementy wpływające na jej potencjał jakościowy. W tej materii szczególnie istotne są kwestie związane z jakością przygotowania do pracy nauczycieli oraz z ich zaangażowaniem w nią, a także z warunkami nauczania. Warto także poświęcić szczególną uwagę kwestiom związanym z nabywaniem istotnych dla przyszłości ucznia kompetencji takich jak: umiejętności związanych z korzystaniem z technologii informacyjnych, czy też sprawności komunikacyjnych związanych ze stosowaniem języka ojczystego i języków obcych. W przypadku szkolnictwa zawodowego nie można zapomnieć o badaniu warunków kształcenia zawodowego oraz całokształtu spraw wpływających na kształtowanie wśród uczniów umiejętności poruszania się po współczesnym rynku pracy. Dodatkowo, warto sprawdzić aktywność osób odpowiedzialnych za szkołę w pozyskiwaniu edukacyjnych funduszy pochodzących z europejskich programów pomocowych. Dla oceny pracy szkoły bardzo ważne jest także sprawdzenie związku pomiędzy jej potencjałem jakościowym a efektami kształcenia, czyli odpowiedź na pytanie „jak efektywnie korzysta ona ze swoich zasobów?”.

Poniżej kilka istotnych dla badania jakości pracy szkoły zawodowej kwestii (stosowanych w niniejszym opracowaniu) w ujęciu bardziej szczegółowym.

2.1 Wyniki egzaminów zewnętrznych

Wprowadzone do polskiej oświaty w roku 2002 egzaminy zewnętrzne stanowią dobry miernik jakości pracy szkoły. Oto w każdym roku kończący naukę w określonym typie szkoły uczniowie zdają jednakowe w całym kraju egzaminy i co bardzo ważne oceniani są przez zewnętrznych egzaminatorów wg jednolitych zasad. W ten sposób dochodzi do maksymalnej obiektywizacji egzaminu, co pozwala dokonywać porównań wyników egzaminów uczniów z różnych szkół. Oczywiście analizując wyniki tych egzaminów trzeba zawsze pamiętać o pozaszkolnych czynnikach wpływających na nie (szczególnie istotne znaczenie mają czynniki związane ze środowiskiem wychowawczym ucznia, jak też z kapitałem kulturowym

oraz statusem edukacyjno – społecznym rodziców). Jednak niezależnie od tego średnie wyniki egzaminów dobrze pokazują zakres i skuteczność realizowania przez szkołę krajowych standardów wymagań. Równocześnie w przypadku szkół działających w podobnym otoczeniu społecznym ich wyniki pozwalają poprzez analizę porównawczą dokonywać miarodajnych ocen pracy szkół, czyli efektywności i skuteczności pracy ich nauczycieli, a także dyrektorów. Właśnie w przypadku szkół zawodowych (szczególnie zasadniczych zawodowych) mamy do czynienia z taką sytuacją.

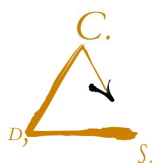
Dla szkolnictwa zawodowego szczególne znaczenie dla wszelakich analiz jakości pracy tych szkół w kontekście realizacji przez nie fundamentalnych zadań mają egzaminy z przygotowania zawodowego. Składają się one z trzech części:

- części 1 teoretycznej (pisemnej), sprawdzającej wiedzę ucznia w zakresie danego zawodu – do zdania wymagane jest uzyskanie minimum 50% możliwych do zdobycia punktów;
- części 2 teoretycznej (pisemnej), sprawdzającej przygotowania ucznia do radzenia sobie na współczesnym rynku pracy (problemy związane z zatrudnieniem i przedsiębiorczością) - do zdania wymagane jest uzyskanie minimum 30% możliwych do zdobycia punktów;
- praktycznej, sprawdzającej umiejętności ucznia w określonym zawodzie – do zdania konieczne jest uzyskanie 75% możliwych do zdobycia punktów.

Konstrukcja egzaminów umożliwia wszechstronne sprawdzenie absolwenta konkretnej szkoły w kontekście jego przygotowania do podjęcia pracy oraz jej kontynuowania. Pragnąc zaobserwować efektywność pracy danej szkoły w tej materii trzeba nie tylko analizować globalne wyniki tego egzaminu, ale także wyniki poszczególnych jego części. Wówczas mamy ogromną szansę wyłapać zarówno mocne, jak i słabe strony pracy danej szkoły na polu przygotowywania swoich uczniów do podejmowania przez nich zadań zawodowych.

Powszechnie obserwowaną słabością absolwentów naszych szkół zawodowych w Polsce jest ich mała orientacja w problematyce otaczających ich rynków pracy oraz mała aktywność i skuteczność w poszukiwaniu pracy, a także postawa ludzi nieszczególnie przedsiębiorczych. Stąd też analizy drugiej części teoretycznego fragmentu egzaminów z przygotowania zawodowego pozwalają ocenić skuteczność pracy szkoły w tym obszarze.⁴ Trzeba także podkreślić, iż wymaga się, aby w części praktycznej absolwent zmierzył się z zadaniami

⁴ Więcej informacji na temat tego zagadnienia znajduje się w raporcie pt. „Adekwatność kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach”.

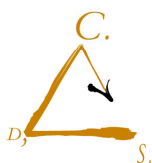

wykonywanymi na sprzęcie odpowiadającym współczesnym technologiom, co winno zmuszać szkoły do prowadzenia zajęć z praktycznego przygotowania do zawodu na sprzęcie odpowiadającym wymaganiom na aktualnie wykorzystywanych w firmach stanowiskach pracy. Wyniki tej części egzaminu ukazują zarówno jakość pracy nauczycieli praktycznej nauki zawodu, jak też warunki jej odbywania. Z kolei pierwszy fragment egzaminu teoretycznego pozwala ocenić efektywność pracy szkoły w kontekście ogólnozawodowego, w danym obszarze, przygotowania uczniów, a także (co bardzo ważne) ich umiejętność radzenia sobie z problemami, jakie mogą napotkać w swej pracy zawodowej.

W przypadku średniego szkolnictwa zawodowego, dokonując oceny jakości pracy szkoły należy sięgnąć także do wyników egzaminu maturalnego. Szczególnie warto poddać analizie wyniki egzaminów z języka polskiego oraz języka obcego na poziomie podstawowym, gdyż stanowią one wspólny element zbioru zdawanych przez absolwentów polskich szkół średnich egzaminów, dzięki czemu można dokonać porównań efektów kształcenia w różnych szkołach. Trzeba także podkreślić, iż kwestia sprawnego operowania językiem ojczystym oraz językiem obcym to obszar umiejętności niebywale ważnych we współczesnym świecie. Owe kompetencje należą do zbioru kompetencji kluczowych, jakie powinni uzyskać w trakcie swej edukacji polscy uczniowie. Szczególne znaczenie dla kreowania postaw osób aktywnych i przedsiębiorczych mają umiejętności komunikacyjne. Równocześnie, osoby dobrze sobie z nimi radzące potrafią skutecznie poszukiwać i pozyskiwać niezbędne im informacje. Dodatkowo, kwestia znajomości przynajmniej jednego języka obcego zachodnioeuropejskiego (najlepiej angielskiego) jest kluczowa dla otwarcia dla młodego człowieka europejskiego rynku pracy. Nie można także zapominać, że poprzez zdanie egzaminu maturalnego absolwent średniej szkoły zawodowej może otworzyć sobie drogę do podjęcia studiów, stąd też przyjrzenie się skuteczności szkoły w tym obszarze jest bardzo ważne dla dokonania rzetelnej oceny jakości jej pracy. Trzeba bowiem pamiętać, że średnia szkoła zawodowa ma dwa kluczowe zadania do wykonania: z jednej strony przygotowanie uczniów do aktywności zawodowej, a z drugiej do kontynuacji edukacji w murach szkoły wyższej. Pogodzenie ich jest niezwykle trudne, stąd też warto sprawdzić jak szkoły sobie z tym radzą.

Obok analiz porównawczych wyników egzaminów pomiędzy różnymi szkołami, warto także analizować wyniki egzaminów w konkretnej szkole w ciągu kilku lat. Możemy wówczas dostrzec dynamikę zmian efektów kształcenia, a poprzez nią ustalić skuteczność szkoły w poprawianiu jakości swojej pracy. Dobra szkoła to szkoła rozwijająca się. Równocześnie takie

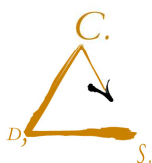

analizy pozwalają ocenić umiejętność wykorzystywania wyników egzaminów zewnętrznych przez szkoły w ich codziennej pracy.

2.2 Udział w zewnętrznych konkursach, olimpiadach, programach stypendialnych

Aktywność szkoły w rozmaitych formach zewnętrznej uczniowskiej rywalizacji ukazuje bardzo wyraziście umiejętność pracy nauczycieli z uczniami zdolnymi, szczególnie zainteresowanymi konkretnym obszarem kształcenia. W Polsce ciągle jeszcze dominuje pogląd, iż konkursy czy olimpiady przedmiotowe są przeznaczone tylko dla pewnej grupy szkół i uczniów, stąd też nie powinno się ich stosować do powszechnych procedur oceny jakości pracy szkół. Jest to jednak pogląd absolutnie błędny. Otóż przy tak szerokim jak w Polsce katalogu rozmaitych olimpiad przedmiotowych (ponad 30, w tym spora grupa olimpiad z zakresu umiejętności i wiedzy ogólnozawodowej) każda średnia szkoła może znaleźć obszar, w którym jej najlepsi uczniowie będą mogli podjąć rywalizację. Trzeba również podkreślić, że zdolni uczniowie są w każdej szkole i w każdym środowisku, niestety często nie trafiają na nauczycieli, którzy byliby w stanie (chcieli) podjąć trud ich wsparcia. Jest to jeden z największych oświatowych grzechów, gdyż powoduje on zamykanie szans dla wielu młodych uzdolnionych ludzi.

Oczywiście zakres wymagań olimpijskich wykracza wyraźnie poza standardy szkolnych wymagań, ale właśnie poprzez uczestnictwo w przygotowaniach do olimpiady uczeń może rozwinać swoje umiejętności i zainteresowania. Równocześnie nauczyciel propagując olimpiady wśród swoich uczniów może odkryć wśród nich, w procesie ich przygotowywania do startu, osoby szczególnie uzdolnione i zainteresowane daną dziedziną. Warto podkreślić, że stopień zainteresowania uczniów olimpiadami jest naturalną konsekwencją nauczycielskiej aktywności. Owa aktywność wymaga od nauczyciela dodatkowego zaangażowania i wyjścia poza schemat codziennej pracy. Jednakże (co ma niebagatelne znaczenie) buduje ona wśród uczniów postawy osób wierzących w siebie i w swoje możliwości, co samo w sobie jest wartością przydatną w karierze zawodowej każdego człowieka. W przypadku średnich szkół zawodowych pomaga to wielu młodym ludziom przełamywać rozmaite kompleksy edukacyjne. Dlatego też dla kreowania dobrej szkoły skala upowszechnienia olimpiad ma ogromne znaczenie i korzystanie ze wskaźników ją obrazujących jest w pełni uzasadnione. Wszystkie stwierdzenia dotyczące olimpiad można przenieść na kwestię konkursów, w których mogą uczestniczyć uczniowie szkół zawodowych (w tym przypadku także

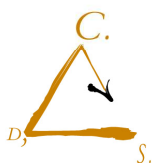

zasadniczych zawodowych). Tutaj również kluczem do sukcesu jest dobry, zaangażowany w swoją pracę nauczyciel, umiejący wyjść poza schemat codziennej pracy. Należy przy tym podkreślić, że sukces w konkursie ma dla ucznia zasadniczej szkoły zawodowej często przełomowe dla jego przyszłości znaczenie. Właśnie w tych szkołach mamy uczniów bardzo często naznaczonych porażkami w dotychczasowej edukacyjnej biografii oraz mających poczucie niepowodzenia płynące z faktu trafienia do szkoły zawodowej. Tymczasem konkurs może być miejscem, w którym uczeń odkryje swoją wartość, zobaczy obszar, w którym może odnosić sukcesy, wyjdzie z cienia niepowodzeń. Tylko musi otrzymać szansę. A ona jest pokłosiem modelu pracy szkoły, skuteczności jej nauczycieli, stąd też wszelkie wskaźniki ilustrujące udział i sukcesy uczniów szkoły w olimpiadach i konkursach są bardzo dobrym miernikiem jakości jej pracy. Oczywiście, do tego zbioru wskaźników można także dodać kwestie uzyskiwania przez uczniów stypendiów będących następstwem ich edukacyjnych sukcesów (np. stypendiów Prezesa Rady Ministrów).

2.3 Kadra pedagogiczna szkół zawodowych

Podstawowy wpływ na potencjał jakościowy szkoły mają pracujący w niej nauczyciele. W tym przypadku ów potencjał zależy od ich kompetencji zawodowych, zarówno kierunkowych, związanych z prowadzonymi przez nich zajęciami, jak też pedagogicznych. Stąd też badając go należy zwrócić szczególną uwagę na poziom wykształcenia nauczycieli oraz ścieżkę, poprzez którą uzyskali oni uprawnienia do nauczania danego przedmiotu (prowadzenia danego rodzaju zajęć). Warto sprawdzić, ilu uczących posiada kwalifikacje nabyte poprzez ukończenie studiów wyższych (z podziałem na magisterskie i wyższe zawodowe), a ilu poprzez ukończenie studiów podyplomowych, ewentualnie poprzez posiadanie kwalifikacji uznawanych za zbliżone do wymagań niezbędnych dla prawidłowego nauczania w określonym obszarze. Można także uwzględnić aktywność nauczycieli w doskonaleniu własnych umiejętności zawodowych poprzez uczestnictwo w zorganizowanych formach doskonalenia zawodowego, szczególnie gdy poszerzają oni obszar swojej działalności zawodowej o nowe segmenty, uzyskując np. uprawnienia egzaminatora. Trzeba pamiętać, że w obszarze kształcenia teoretycznego silny związek wiąże efekty nauczycielskiej pracy z posiadanym przez nauczycieli wykształceniem.

Pewnym miernikiem jakości pracujących w danej szkole nauczycieli może być też rozkład posiadanych przez nich stopni awansu zawodowego oraz ich doświadczenie pedagogiczne (staż pracy), przy czym warto pamiętać, że w obydwu przypadkach związek posiadanego

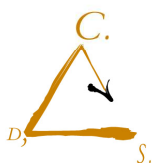

stopnia awansu zawodowego oraz stażu pracy z osiąganymi przez nauczyciela wynikami pracy jest wyraźnie słabszy niż związek efektów z poziomem i jakością nauczycielskiego wykształcenia.

Analizując jakość pracy szkoły zawodowej w kontekście przygotowania do pracy nauczycieli trzeba szczególną uwagę zwrócić z jednej strony na nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych (ogólnozawodowych), a z drugiej na nauczycieli praktycznej nauki zawodu. W przypadku tych drugich, najważniejsze znaczenie mają ich praktyczne kompetencje zawodowe, stąd też ważny jest dla nich nie tyle poziom posiadanego wykształcenia, ile poziom kwalifikacji zawodowych oraz rzeczywiste doświadczenie zawodowe. Stąd też warto sprawdzić, ilu z uczących w tym obszarze posiada np. uprawnienia mistrza w danym zawodzie (oczywiście w zawodach, w których takowe występują). Bezwzględnie należy sprawdzić ilu z tych nauczycieli ma za sobą pracę zawodową w firmach na stanowiskach pracy bezpośrednio związanych z ich uprawnieniami zawodowymi oraz czasookres tego zatrudnienia. Natomiast w przypadku nauczycieli przedmiotów ogólnozawodowych obok wcześniej zasygnalizowanych kwestii związanych z ich formalnymi kwalifikacjami, trzeba również zwrócić uwagę na to, ilu z nich przed podjęciem pracy pedagogicznej wykonywało swoje zadania zawodowe w działających na rynku firmach. Owo rzeczywiste doświadczenie zawodowe nauczycieli pracujących w obszarach kształcenia zawodowego jest niebywale istotnym elementem umożliwiającym im skuteczną pracę, miernikiem której jest rzetelne przygotowanie uczniów do czekających na nich po podjęciu pracy zadań. Osoby nauczające, czy to teoretycznych przedmiotów zawodowych, czy to praktycznej nauki zawodu nieposiadające innego niż oświatowe doświadczenia zawodowego, mają wielce ograniczone możliwości w przygotowaniu uczniów do warunków rzeczywistego rynku pracy.

Inną grupą nauczycieli, którym warto poświęcić dodatkową uwagę, są osoby prowadzące zajęcia z podstaw przedsiębiorczości, szczególnie w kontekście ciągłego poszukiwania właściwej formuły tego przedmiotu oraz słabego wpływu uczestnictwa w nim młodzieży na kształtowanie postaw osób przedsiębiorczych i aktywnych. Niestety wśród uczących tego przedmiotu w Polsce dominują osoby bez doświadczenia w prowadzeniu własnej działalności gospodarczej oraz takie, które ukończyły studia o kierunkach bardzo odległych od ekonomii, czy też zarządzania i przedsiębiorczości, które uprawnienia do nauczania uzyskały poprzez studia podyplomowe, a nawet kursy kwalifikacyjne. Dlatego warto sprawdzić, jak wygląda ta kwestia w przypadku szkół, dla których określamy potencjał jakościowy.⁵

⁵ Więcej informacji na temat tego zagadnienia znajduje się w raporcie pt. „Adekwatność kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach”.

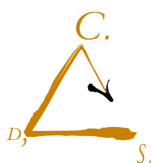

Jedną z kluczowych we współczesnych świecie umiejętności jest znajomość języka/języków obcego/obcych. Polskie szkoły ciągle jeszcze mają z tym segmentem swojej pracy sporo kłopotów (choć trzeba podkreślić, że ostatnie dwadzieścia lat przyniosło ogromny postęp w tej materii). Największym problemem jest kwestia dobrego przygotowania do pracy nauczycieli języków obcych i warunków, w jakich oni pracują. Dlatego analizując kwestie potencjału jakościowego nauczycieli warto przyjrzeć się kwestii kwalifikacji osób prowadzących nauczanie języków obcych, szczególnie w sytuacji, gdy polskie prawo oświatowe dopuszcza różne drogi uzyskiwania uprawnień, niezbędnych w tym obszarze.

2.4 Oferta zajęć pozalekcyjnych

Interesująca i bogata oferta zajęć pozalekcyjnych ma istotne znaczenie dla rozwoju uczniowskich talentów i zainteresowań, szczególnie ważna jest możliwość uczestnictwa w takich zajęciach uczniów pochodzących ze środowisk o niskim statusie edukacyjno – społecznym. Właśnie tacy uczniowie dominują w szkolnictwie zawodowym. Stąd też analiza szkolnej oferty zajęć pozalekcyjnych jest niezbędnym elementem oceny potencjału jakościowego szkoły. Warto także pamiętać, że dla uczniów szkół zawodowych bardzo ważne jest nabieranie wiary w siebie oraz przełamywanie rozmaitych edukacyjnych kompleksów. W trakcie zajęć pozalekcyjnych pojawia się możliwość zindywidualizowanej pracy z uczniem, bardzo często mającym zdecydowanie większą motywację do podejmowania edukacyjnego wysiłku niż w czasie obowiązkowych zajęć. Równocześnie trzeba podkreślić, że uczniowie wybierają określone zajęcia pozalekcyjne tylko wówczas, gdy są one atrakcyjnie prowadzone przez nauczyciela. Dla popularności tych zajęć ogromne znaczenie ma więc jakość nauczycielskiej pracy. Ten właśnie element potencjału jakościowego szkoły w różnych wymiarach winien być zawsze poddawany szczególnej analizie, gdyż odgrywa fundamentalną rolę dla jakości pracy szkoły. Oferta szkolnych zajęć pozalekcyjnych oraz zakres uczestnictwa uczniów w nich ukazują także nauczycielskie zaangażowanie w rozwój edukacyjny swoich wychowanków.

Nie można również zapominać, że zajęcia pozalekcyjne mogą odegrać ważną rolę w kształtowaniu u uczniów umiejętności mądrego spędzania czasu wolnego, a jest to umiejętność niebywale istotna dla współczesnego człowieka. Stąd też analizując szkolną ofertę zajęć pozalekcyjnych warto także zwrócić uwagę na udział w nich zajęć rozwijających pozazawodowe zainteresowania młodych ludzi. Warto także zauważyć, że w uznawanym za

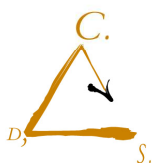
jeden z najlepszych na świecie, systemie edukacyjnym Finlandii ogromną rolę odgrywa właśnie bogata i powszechnie dostępna oferta zajęć pozalekcyjnych.

2.5 Nauczanie języków obcych

Analizując skuteczność i efektywność nauczania języków obcych w polskich szkołach publicznych dostrzegamy, iż właśnie w szkolnictwie zawodowym, a szczególnie zasadniczym zawodowym, ciągle jest ona daleka od oczekiwań. Tak naprawdę niezbyt liczna grupa absolwentów szkół zawodowych opanowuje przyzwyczajenie język obcy w trakcie szkolnej nauki. Obok sygnalizowanego już problemu związanego z brakiem dobrze przygotowanych nauczycieli (szczególnie w przypadku języków zachodnioeuropejskich), istotną przeszkodą dla skuteczności tego fragmentu edukacji polskich uczniów są warunki, w jakich się ono odbywa. Bardzo często nauka prowadzona jest w zbyt licznych grupach, w zbyt małym wymiarze godzinowym. Stąd też badając potencjał jakościowy szkoły trzeba sprawdzić owe warunki, a także zakres oferty kształcenia językowego zwracając uwagę na udział w niej nauczania języka angielskiego. Właśnie jego znajomość jest bowiem kluczem dla poprawiania sytuacji absolwenta szkoły zawodowej na współczesnym rynku pracy. Trzeba także pamiętać, że znajomość języków obcych należy do zbioru kluczowych umiejętności, jakie winien uzyskiwać w szkole polski uczeń.

2.6 Aktywność w pozyskiwaniu środków na sprzęt oraz doskonalenie nauczycieli

Pośród czynników kreujących dobrą szkołę na poczesnym miejscu znajduje się aktywność tworzących jej oblicze ludzi ukierunkowana na poszukiwania możliwości poprawy jakości jej pracy. W przypadku każdej szkoły (a szczególnie szkoły zawodowej) ogromne znaczenie mają warunki kształcenia uczniów oraz kwalifikacje nauczycieli. Wielką słabością polskiego szkolnictwa zawodowego jest częste korzystanie w trakcie kształcenia zawodowego z anachronicznego sprzętu, co sprawia, iż wielu absolwentów dopiero podejmując pracę rozpoczyna proces rzeczywistego nabywania kompetencji zawodowych. Równocześnie, wobec szybkich zmian technologicznych nauczyciele przedmiotów zawodowych muszą nieustannie uaktualniać swoje kompetencje w obszarze danego zawodu (czy specjalności). Jeżeli nie będą tego czynić, ich praca może przynosić jedynie pozorne efekty. Oczywiście, zarówno inwestowanie w nowy, odpowiadający standardom współczesnego rynku pracy

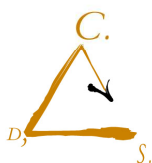

sprzęt, jak też doskonalenie zawodowe nauczycieli to dodatkowe (wcale niemałe) środki dla szkolnych budżetów „od zawsze” zbyt skromnych w stosunku do potrzeb. Jednak od kilku lat w polskiej przestrzeni edukacyjnej pojawiła się możliwość korzystania przez szkoły ze środków europejskich, szczególnie szkoły zawodowe mogą korzystać z całkiem sporej liczby projektów.

Trzeba podkreślić, że dla uzyskania wsparcia finansowego należy wykazać się aktywnością oraz koniecznymi w tej materii umiejętnościami. Poza tym, osoby odpowiedzialne za szkołę muszą umieć precyzyjnie określić jej potrzeby oraz dobrze (efektywnie) wykorzystać przyznane środki. Owe środki mogą także służyć do uzupełnienia zakresu szkolnej oferty o tak istotne elementy, jak chociażby szkolne ośrodki kariery, czy też do poprawy warunków kształcenia w zakresie technologii informacyjnych (czyli kształtowania jednej z kluczowych we współczesnym świecie kompetencji). Można stwierdzić, że szkoła umiejąca sięgnąć do tych środków może skonfigurować swoją pracę zgodnie z wymogami współczesnego rynku pracy, co będzie otwierać dla jej absolwentów rzeczywiste szanse na sukces zawodowy w dorosłym życiu. Stąd też warto analizować skuteczność szkół w pozyskiwaniu środków europejskich, gdyż właśnie w ten sposób najskuteczniej poprawiają one obecnie swój potencjał jakościowy. Częścią owego potencjału są również nauczycielskie kompetencje, dlatego warto przyrzeć się popularności programów je doskonalących i rozszerzających w danej szkole, a także zgodności podejmowanych przez nauczycieli form doskonalenia z potrzebami szkoły.

2.7 Innowacyjne metody nauczania, materiały dydaktyczne

Dobra szkoła to szkoła nieustannie poszukująca nowych atrakcyjnych i skutecznych metod nauczania pomagających w kreowaniu przyciągających uczniowską uwagę sytuacji dydaktycznych. Polskie prawo stwarza nauczycielom ogromne możliwości tworzenia zarówno autorskich programów nauczania, jak też korzystania z innowacyjnych metod i narzędzi dydaktycznych. Tymczasem ciągle zbyt mało nauczycieli korzysta z przestrzeni wolności, w jakiej działają, a wielu jest wręcz niezadowolonych z powodu posiadanej swobody kreowania autorskich rozwiązań dydaktycznych. Stąd też wiele polskich szkół tonie w schemacie nauczania, a ich uczniowie w szkolnej szarej codzienności. Można powiedzieć, że znaczna grupa polskich szkół działa obok (a nie wewnątrz) rzeczywistego świata. Stąd tak wielkie kłopoty mają ich absolwenci z odnalezieniem się w otaczającej ich rzeczywistości, czyli ze znalezieniem i podjęciem pracy, a także z wykonywaniem zadań wynikających z

posiadanego przez nich wykształcenia. Dlatego ze wszech miar wskazanym jest wykorzystywanie w analizie jakości pracy szkoły wskaźników ilustrujących zakres jej innowacyjności. Właśnie ten zakres kreuje przewagę dobrej szkoły zarządzającej wiedzą nad klasycznie działającą szkołą jedynie ją przekazującą.

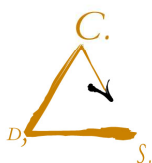
Szczególnie istotne znaczenie mają wszelkie metody wciągające uczniów w proces poznawania nowych obszarów wiedzy i pozyskiwania nowych umiejętności, czyli metody naturalnie kreujące ich aktywność. Trzeba pamiętać, że współczesna młodzież wręcz otoczona jest różnymi urządzeniami związanymi z nowymi technologiami, stąd też wykorzystywanie przez nauczycieli różnych przedmiotów technologii informatycznych przynosi bardzo dobre efekty dydaktyczne. Podobnie cenne jest stosowanie metody projektów stymulującej samodzielną pracę ucznia. Trzeba podkreślić, że współczesna szkoła powinna przygotowywać swoich uczniów do samodzielnego rozwiązywania problemów, a takiego zadania nie jest w stanie wykonać szkoła ograniczająca się do schematycznego przekazu wiedzy.

Naturalnie, skala zaangażowania szkoły w innowacje pedagogiczne bezpośrednio wynika z jakości pracy jej nauczycieli oraz skuteczności jej dyrektora. Można wysnuć wniosek, że innowacje pedagogiczne wprowadzają nauczyciele refleksyjni, potrafiący wyciągać wnioski ze swojej pracy, nieustannie dążący do poprawy jej efektów, czyli po prostu dobrzy nauczyciele.

2.8 Wyposażenie w sprzęt komputerowy i środki dydaktyczne

Bardzo ważnym elementem kreującym potencjał jakościowy szkoły jest także jej wyposażenie w sprzęt techno – dydaktyczny. W przypadku szkół zawodowych ma to szczególne znaczenie w kontekście zgodności tego sprzętu z wymogami współczesnego stanowiska pracy. Warto także sprawdzić, jak szkoły radzą sobie z praktyczną nauką zawodu⁶ w sytuacji braku wymaganego sprzętu na swoich warsztatach i pracowniach. Osoby odpowiadające za ten obszar ich pracy mogą organizować owe zajęcia w oparciu o zakłady pracy czy też centra kształcenia praktycznego. Zawsze fundamentalne znaczenie ma możliwość nabywania kwalifikacji zawodowych przez młodzież na stanowisku pracy odpowiadającym warunkom rzeczywistości aktualnego rynku pracy. W ocenie jakości pracy szkoły zawodowej analiza tego aspektu jest jednym z kluczowych problemów. Można wręcz

⁶ Więcej informacji na temat tego zagadnienia znajduje się w raporcie pt. „Adekwatność kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach”.

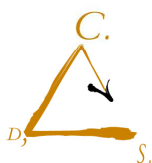

postawić tezę, że niewłaściwe rozwiązanie przez szkołę zawodową tego problemu powinno absolutnie dyskredytować wartość takiej placówki, gdyż jej absolwenci nie będą mieli żadnych szans we właściwym przygotowaniu się do pracy zawodowej, czyli oferuje ona swoim uczniom pozorną ofertę edukacyjną.

Równie istotne znaczenie ma dostęp młodzieży w trakcie nauki w szkole do sprzętu związanego z technologiami informatycznymi, gdyż stanowi on naturalne otoczenie praktycznie wszystkich współczesnych stanowisk pracy. Stąd też badając potencjał jakościowy szkoły należy sprawdzić jej wyposażenie w komputery z dostępem do Internetu oraz posiadane przez nią oprogramowanie. Warto także brać pod uwagę wiek posiadanego sprzętu komputerowego oraz aktualność oprogramowania użytkowego.

Wskaźnikiem dobrze ilustrującym ten element potencjału jakościowego szkoły jest liczba uczniów przypadających na jeden komputer. Wskazaniem jest także sprawdzenie zakresu korzystania przez nauczycieli z technologii informacyjnych na bardzo różnych przedmiotach. Trzeba pamiętać, że szkołę ponadgimnazjalną powinni dzisiaj opuszczać absolwenci, dla których korzystanie z technologii informacyjnych winno stanowić czynność równie naturalną, jak czytanie, czy pisanie. Jeżeli nasze szkoły mają rzeczywiście spełniać wymagania stawiane przed szkołami zarządzającymi wiedzą, muszą one przygotować swoich uczniów nie tylko do wykorzystywania sprzętu komputerowego w codziennej pracy, ale także do efektywnego korzystania z docierających do nich dzięki Internetowi informacji. Współczesna szkoła, która nie będzie tego czynić, będzie niebywale ograniczała szanse swoich absolwentów na rynku pracy. Dlatego szczegółowa analiza tego aspektu potencjału jakościowego szkoły jest konieczna.

III Jakość kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach

3.1 Poziom zdawalności zewnętrznych egzaminów zawodowych i egzaminu maturalnego w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach

3.1.1 Egzamin zawodowy

Wyniki zewnętrznych egzaminów zawodowych są jednym z bardziej czytelnych parametrów obrazujących jakość kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych. Konstrukcja egzaminu zawodowego sprawia, że uczniowie muszą wykazać się wiedzą zarówno w aspekcie praktycznym jak i teoretycznym, prezentując swoje umiejętności zawodowe.

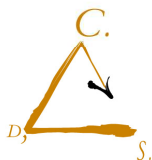
Słabą stroną wnioskowania na podstawie wyników ocen z części praktycznej jest fakt, że zadania w niej zawarte nie polegają na wykonaniu konkretnej czynności czy produktu, a jedynie opisie procesu wykonania. Od strony formalnej, pojawiają się różnice w formie egzaminu dla różnych typów szkół:

Tabela 1. Forma egzaminu praktycznego w zależności od typu szkoły

Absolwenci szkół zawodowych	Absolwenci techników
Wykonanie zadania zawartego w arkuszu egzaminacyjnym na stanowisku wyposażonym zgodnie ze standardami wymagań będącymi podstawą przeprowadzenia egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w danym zawodzie	Wykonanie zadania zawartego w arkuszu egzaminacyjnym, które w zależności od zawodu, którego dotyczy obejmuje: - opracowanie projektu realizacji określonych prac albo - opracowanie projektu realizacji określonych prac i wykonanie określonej pracy na stanowisku egzaminacyjnym wyposażonym zgodnie ze standardami wymagań będącymi podstawą przeprowadzenia egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w danym zawodzie, zwanych „pracą egzaminacyjną”

Źródło: Centralna Komisja Egzaminacyjna, www.cke.edu.pl

Zadanie przeznaczone dla absolwentów szkół zawodowych w praktyce również podzielone jest na części: przygotowanie planu działania, przygotowanie stanowiska pracy i wykonanie pracy, kończy się natomiast wypowiedzią ucznia na temat tego, co miał zrobić i jak ocenia

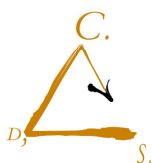

swoją pracę. Od początku przeprowadzania zewnętrznych egzaminów zawodowych właśnie ta, praktyczna część egzaminu wypada najslabiej. Przeciętnie zdaje ją w Polsce co drugi uczeń technikum, co bardzo obniża ogólne wyniki tegoż egzaminu. Dla uczniów zasadniczych szkół zawodowych, część związana z samooceną oraz etap planowania pracy stanowi najbardziej skomplikowaną część egzaminu. Według jednego z respondentów, przedstawiciela kadry pedagogicznej: *„nie bardzo można liczyć na samodzielne myślenie, trzeba ich tego nauczyć (...) nie zawsze wynoszą z gimnazjum umiejętność czytania ze zrozumieniem”; „jak będą chcieli się nauczyć być mistrzami w swoim zawodzie to w przeciągu roku czy dwóch będą takimi osobami (...) praktyka, praktyka, jeszcze raz praktyka. Podbudowa teoretyczna owszem, ale później jej zastosowanie w praktyce.”*

Problemem związanym z wnioskowaniem na temat jakości kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych jedynie w oparciu o wyniki egzaminów, jest też kwestia nieobowiązkowości egzaminu. Według jednego z dyrektorów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach, zdany egzamin zawodowy powinien być warunkiem ukończenia technikum. O ile egzamin maturalny jest przepustką do dalszej nauki i podjęcia studiów, egzamin zawodowy potwierdzający kwalifikacje uzyskane w konkretnej specjalności zawodowej, jest wciąż traktowany po macoszemu: *„nawet jak do niego przystępują, nie przygotowują się rzetelnie”*.

Według respondentów, zdanie egzaminu zawodowego wymaga od ucznia zdecydowanie większego przygotowania niż zdanie egzaminu maturalnego (75% możliwych do uzyskania punktów z praktycznej części egzaminu, gdy w przypadku egzaminu maturalnego wymagane jest uzyskanie 30%) - tym większa powinna być jego waga. Zwracają uwagę na niedoskonałe zorganizowanie procedury egzaminacyjnej: *„wielokrotnie już to w okręgowej komisji egzaminacyjnej zgłaszałem. Wytyczne do tegorocznego egzaminu pojawiły się dopiero co, a przygotowanie ucznia do egzaminu trwa cały cykl kształcenia (...) Skoro się wchodzi w egzaminy zewnętrzne to uczeń w pierwszej klasie technikum to on powinien wiedzieć jak jego egzamin wygląda za 4 lata.”*

Pozytywną tendencją, jaką obserwują respondenci, jest wzrost rangi egzaminu zawodowego – absolwenci, którzy nie podeszli do egzaminu lub go nie zdali, podchodzą do niego kolejny raz (mają taką możliwość przez 5 lat). Nie bez znaczenia jest wystawiany na wniosek absolwenta certyfikat zawodowy potwierdzający kwalifikacje w języku angielskim, będący potwierdzeniem uprawnień zawodowych. To ważny element wpływający na konkurencyjność absolwenta na rynku pracy, również tym zagranicznym.

Do egzaminów zawodowych w ostatnich czterech latach (2004-2008) przystąpiło blisko dwa tysiące uczniów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych z terenu Skierniewic. Egzamin zdało 60% uczniów. Wynik, jaki osiągnęli uczniowie klas zasadniczych, nie odbiega od tego, jaki osiągnęli uczniowie technikum. Zdawalność obliczono jako procentową wartość zdanych przez uczniów egzaminów do liczby uczniów zgłoszonych do egzaminu. Wyniki prezentuje Tabela 2.

Tabela 2. Zdawalność egzaminu zawodowego uczniów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach w latach 2004-2008

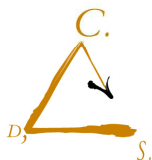
Typ szkoły	Liczba osób zgłoszonych do egzaminu	Otrzymało dyplom	Zdawalność w %
zasadnicza szkoła zawodowa	373	220	59
technika	1489	889	60

Analizując wyniki poszczególnych zespołów szkół⁷ z ostatnich czterech lat, najwyższą zdawalność egzaminu zawodowego odnotowano w Zespole Szkół Zawodowych nr 3. Jeśli chodzi o strukturę zawodów, w czołówce specjalizacji, w których zdawalność egzaminu zawodowego w latach 2004 – 2008 była najwyższa, znaleźli się ogrodnicy, sprzedawcy, cieśle oraz technicy: ekonomii, hotelarstwa, handlu. Zdecydowanie najgorzej wypadli technicy urządzeń sanitarnych i technicy telekomunikacji. Tabela 3 prezentuje zdawalność egzaminu zawodowego w poszczególnych zawodach.

Tabela 3. Zdawalność całości egzaminu zawodowego w latach 2004 – 2008 w poszczególnych zawodach

Zespół szkół	Zawód	Ilość roczników	Zdawalność w %
ZSZ1	technik budownictwa	4	61
	technik urządzeń sanitarnych	4	8*
	technik ochrony środowiska	4	31

⁷ Analiza dotyczy trzech zespołów szkół zawodowych – w Zespole Szkół nr 4 kształcenie prowadzone jest jedynie liceum profilowanym

	technik architektury krajobrazu	3	57
	technik ogrodnik	4	50
	ogrodnik	2	85
	ciesla	2	84
	murarz	2	27
	posadzkarz	2	46
	technolog robót wykończeniowych w budownictwie	2	46
ZSZ 2	kucharz małej gastronomii	4	70
	sprzedawca	4	84
	mechanik pojazdów samochodowych	4	47
	elektromechanik pojazdów samochodowych	3	37
	technik mechanik	3	33
	technik telekomunikacji	3	12
	technik elektryk	2	20
ZSZ 3	technik ekonomista	5	86
	technik handlowiec	5	86
	technik hotelarstwa	5	83
	sprzedawca	1	92

* zacięniowane pola oznaczają najwyższy i najniższy zanotowany wynik

Chęć wzięcia udziału w egzaminie zawodowym w latach 2004 -2008 zadeklarowało blisko sześćuset uczniów dziesięciu specjalności zawodowych w Zespole Szkół Zawodowych nr 1. Dyplom otrzymało 45% uczniów. Tabela 4 obrazuje zdawalność egzaminów zawodowych w klasach technikum i klasach szkoły zasadniczej. Zdawalność egzaminu zawodowego dla zespołu szkół przyjęto jako stosunek ogółu wydanych dyplomów do ogółu liczby zgłoszonych do egzaminu.

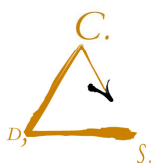

Tabela 4. Zdawalność egzaminu zawodowego uczniów Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 w Skierniewicach w latach 2004-2008

Typ szkoły	Liczba osób zgłoszonych do egzaminu	Otrzymało dyplom	Zdawalność w %
zasadnicza szkoła zawodowa	68	40	59
technika	530	229	44

W Zespole Szkół Zawodowych nr 2 zgłoszonych do egzaminu zawodowego w ciągu ostatnich czterech lat zostało 525 uczniów z czterech specjalności w szkołach zawodowych i trzech technikach. Łącznie egzamin zdało w latach 2004 – 2008 41% uczniów. Zdecydowanie lepsze wyniki osiągnęli uczniowie zasadniczych szkół zawodowych.

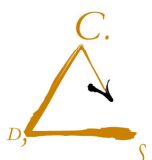
Tabela 5. Zdawalność egzaminu zawodowego uczniów Zespołu Szkół Zawodowych nr 2 w Skierniewicach w latach 2004-2008

Typ szkoły	Liczba osób zgłoszonych do egzaminu	Otrzymało dyplom	Zdawalność w %
zasadnicza szkoła zawodowa	282	159	57
Technika	243	52	22

Najlepszy wynik, jeśli chodzi o egzamin zawodowy w latach 2004 – 2008, osiągnęli uczniowie Zespołu Szkół Zawodowych nr 3. Dyplom otrzymało aż 86% uczniów, którzy zadeklarowali udział w egzaminie.

Tabela 6. Zdawalność egzaminu zawodowego uczniów Zespołu Szkół Zawodowych nr 3 w Skierniewicach w latach 2004-2008

Typ szkoły	Liczba osób zgłoszonych do egzaminu	Otrzymało dyplom	Zdawalność w %
zasadnicza szkoła zawodowa	23	21	92
technika	716	608	85

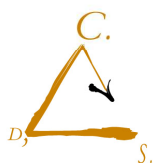

Ponieważ wyniki egzaminów dla różnych regionów dość wyraźnie się różnią to warto odnieść wyniki szkół skierniewickich do średnich wyników w regionie tzn. w woj. łódzkim (osiągającym wyniki poniżej średnich krajowych). Analizując ostatnie (2008 r.) wyniki egzaminów zawodowych uczniów skierniewickich ponadgimnazjalnych szkół zawodowych należy stwierdzić, że nie odbiegają one znacząco od średniej wojewódzkiej ani krajowej

Tabela 7. Średnie wyniki obu części egzaminu zawodowego w 2008 r., ilustrowane wskaźnikiem osób pomyślnie zdających egzamin

	Część teoretyczna		Część praktyczna	
	zasadnicza szkoła zawodowa	technika	zasadnicza szkoła zawodowa	technika
powiat skierniewicki grodzki	81%	89%	96%	45%
woj. łódzkie	81.0%	90.8%	91.1%	51.6%
Polska	82.1%	89.4%	93.2%	52.1%

Część teoretyczna egzaminu zarówno w przypadku uczniów technikum jak i zasadniczych szkół zawodowych wypadła niemal identycznie jak średnie wyniki wojewódzkie i krajowe (Tabela 7). Z części praktycznej egzaminu zawodowego, uczniowie skierniewickich techników uzyskali wynik o kilka punktów procentowych gorszy niż średni wynik w województwie i w całym kraju. Lepiej niż rówieśnicy z całego województwa i kraju poradzili sobie z etapem praktycznym uczniowie zasadniczych szkół zawodowych, osiągając 96% poziom zdawalności.

Wykres 1. Wyniki egzaminu zawodowego ponadgimnazjalnych szkół zawodowych z powiatu skierniewickiego grodzkiego w 2008 r.

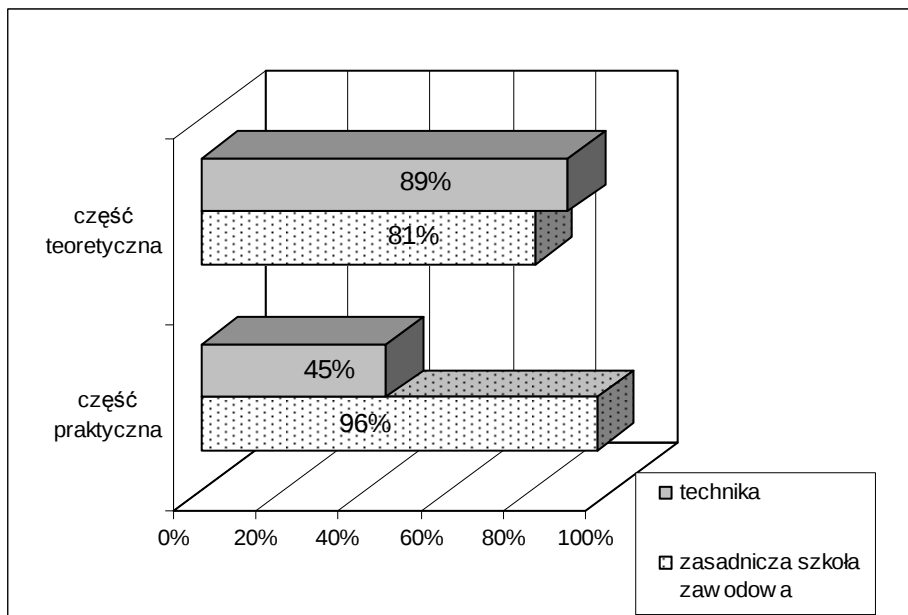

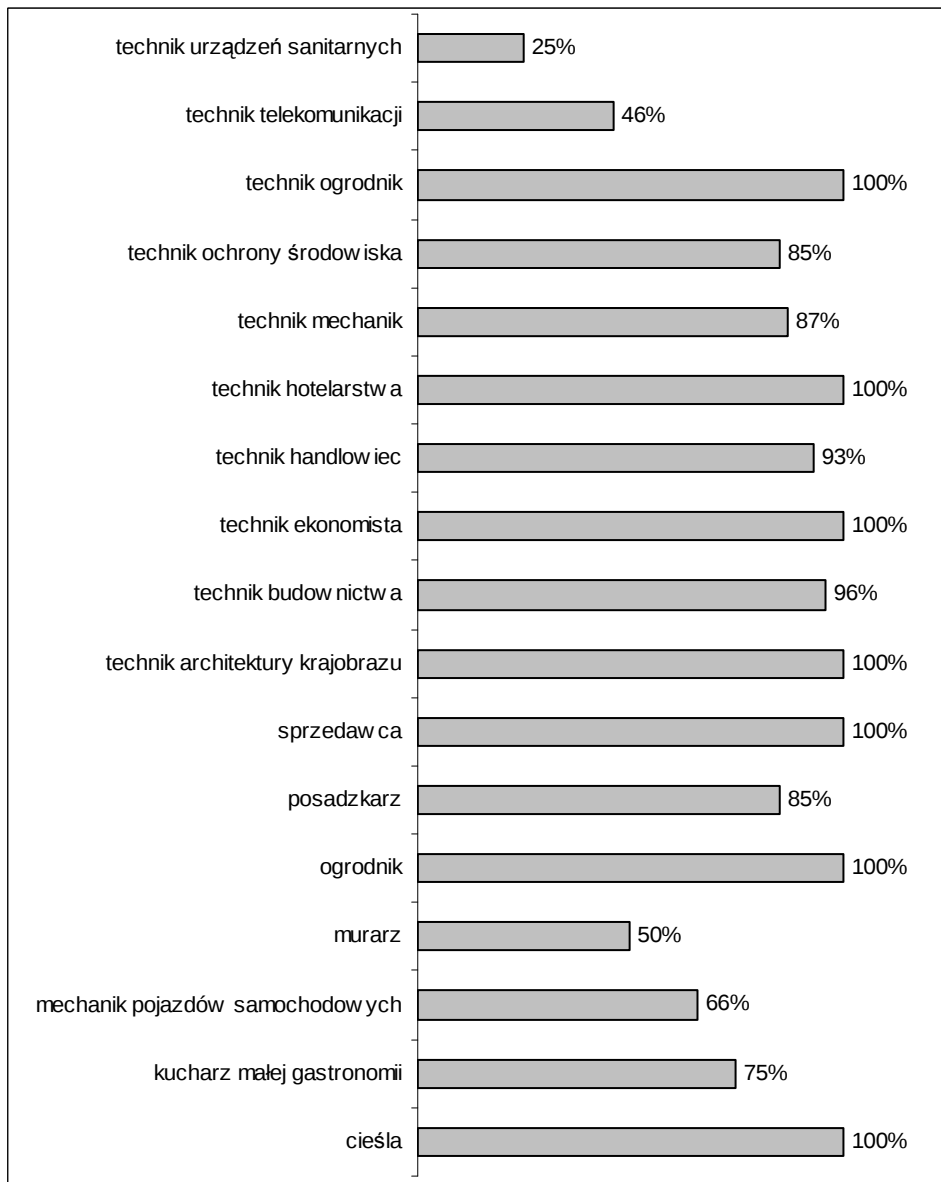
Tabela 8. Wyniki obu części egzaminu zawodowego dla poszczególnych ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach

Zespół szkół	Część teoretyczna	Część praktyczna
ZSZ nr 1	80%	56%
ZSZ nr 2	72%	56%
ZSZ nr 3	98%	51%

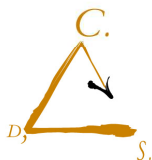
Do egzaminu zawodowego w 2008 roku przystąpili uczniowie reprezentujący przedstawicieli osiemnastu specjalności zawodowych (w tym jeden technik elektryk, który przystąpił do obu części egzaminu, jednak nie zaliczył go). W części teoretycznej egzaminu zawodowego zdecydowanie najlepiej wypadli cieśle, ogrodnicy (Zespół Szkół Zawodowych nr 1), sprzedawcy (Zespół Szkół Zawodowych nr 2) a także technicy: ogrodnictwa, architektury krajobrazu (Zespół Szkół Zawodowych nr 1), hotelarstwa i technicy ekonomiści (Zespół Szkół Zawodowych nr 3). Najgorzej z częścią teoretyczną poradził sobie technik urządzeń sanitarnych (Zespół Szkół Zawodowych nr 1).

Wykres 2. Wyniki uczniów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych ze Skierniewic z części teoretycznej egzaminu zawodowego w 2008 r.

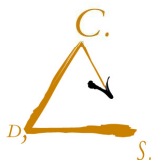
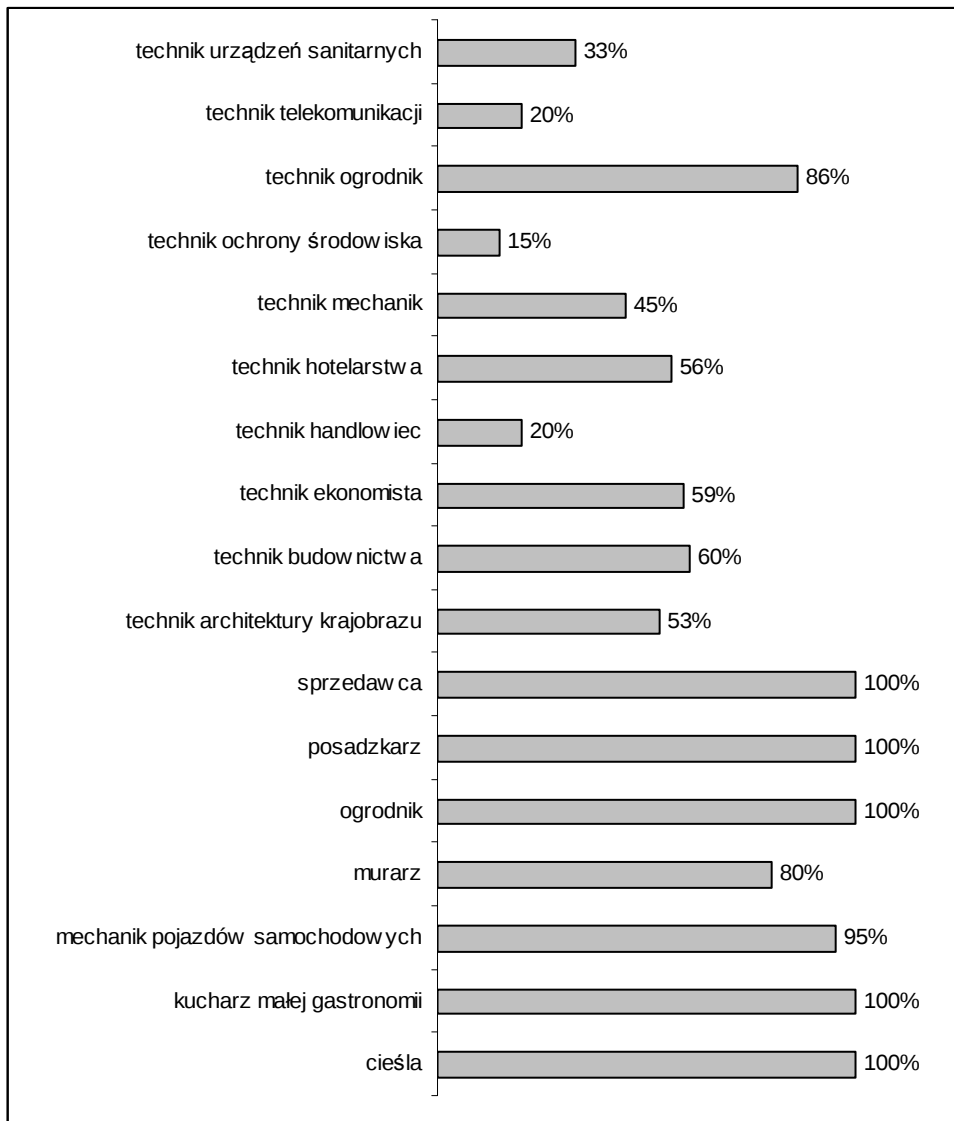

Część praktyczna egzaminu, która od lat jest zdecydowanie bardziej kłopotliwa dla uczniów, zdecydowanie najlepiej wypadła w klasach zasadniczej szkoły zawodowej. Stuprocentowa zdawalność tej części egzaminu zanotowano w zawodach: cieśla, ogrodnik i posadzkarz (Zespół Szkół Zawodowych nr1) oraz kucharz małej gastronomii i sprzedawca (Zespół Szkół Zawodowych nr 2). Spośród uczniów uczęszczających do technikum, najlepszy poziom zdawalności (86%) osiągnęli technicy ogrodnicy (Zespół Szkół Zawodowych nr 1).

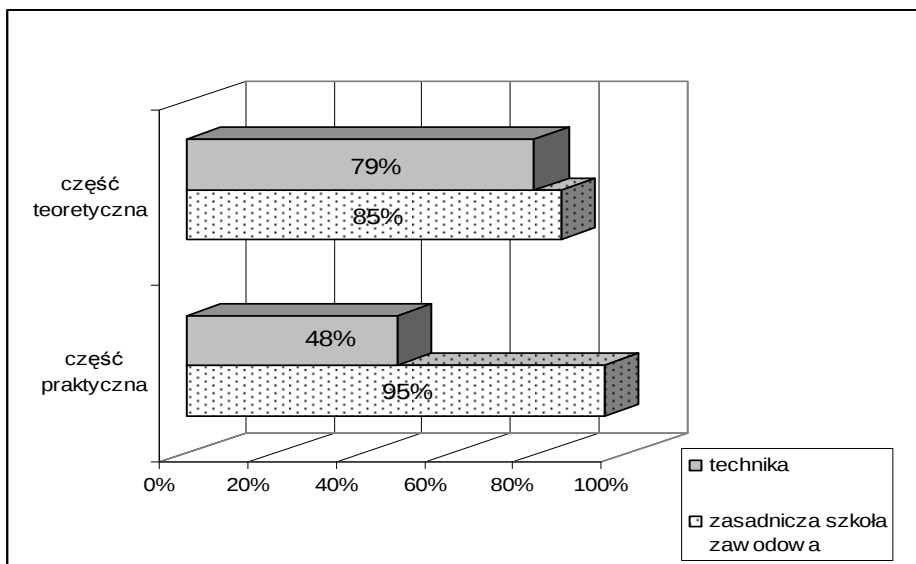

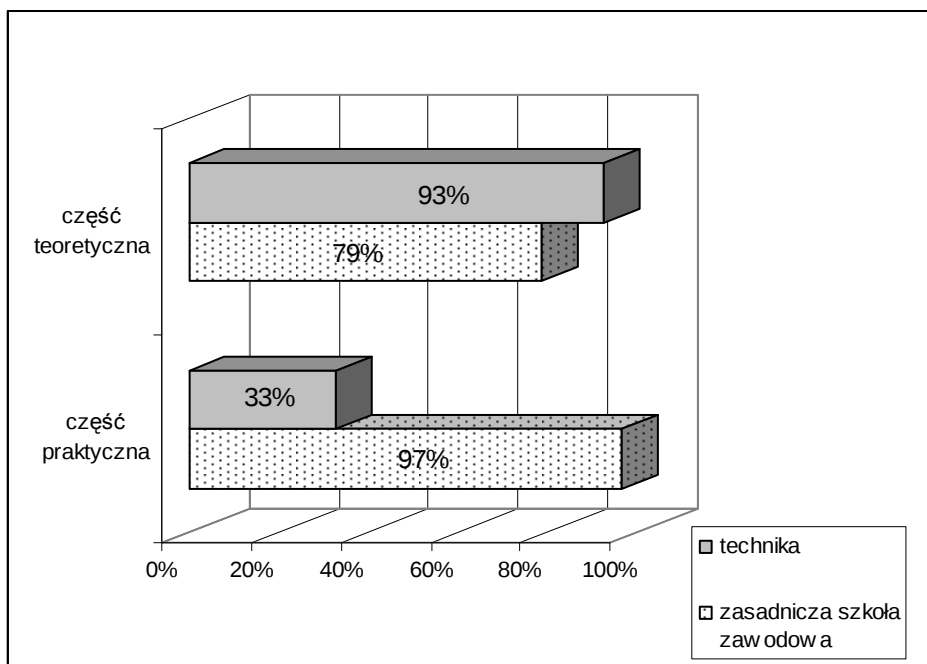
Wykres 3. Wyniki uczniów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych ze Skierniewic z części praktycznej egzaminu zawodowego w 2008 r.

Wykres 4. Wyniki obu części egzaminu zawodowego w technikach i szkołach zasadniczych w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w 2008 r, obrazowane wskaźnikiem osób pozytywnie zdających egzamin

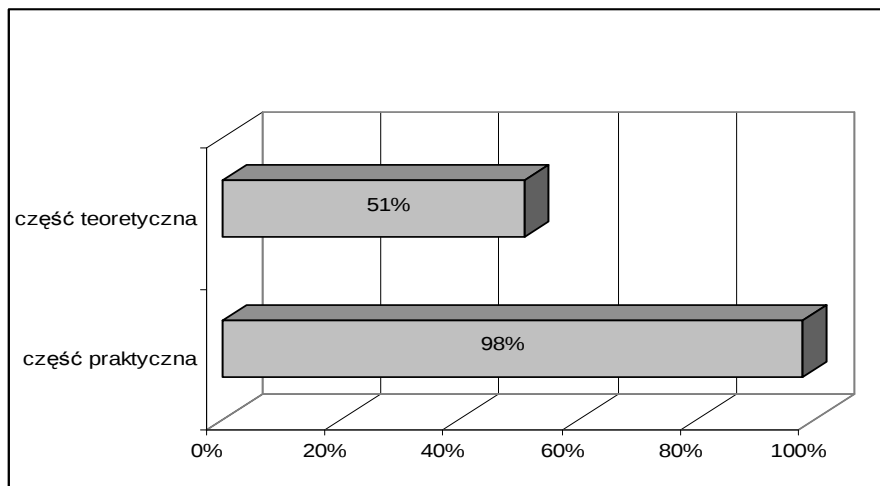

Wykres 5. Wyniki obu części egzaminu zawodowego w technikach i szkołach zasadniczych w Zespole Szkół Zawodowych nr 2 w 2008 r , obrazowane wskaźnikiem osób pozytywnie zdających egzamin

Wykres 6. Wyniki obu części egzaminu zawodowego w technikach w Zespole Szkół Zawodowych nr 3 w 2008 r, obrazowane wskaźnikiem osób pozytywnie zdających egzamin

3.1.2 Egzamin maturalny

O ile egzamin zawodowy to forma oceny poziomu opanowania wiadomości dotyczących danego zawodu, wyniki egzaminu maturalnego⁸ pozwalają z kolei ocenić wiedzę uczniów z zakresu przedmiotów ogólnokształcących.

Egzamin maturalny sprawdza wiadomości i umiejętności ustalone w standardach wymagań egzaminacyjnych, zawartych w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dn.10 sierpnia 2001 r. Egzamin składa się z dwóch części: ustnej, ocenianej w szkole przez przedmiotowy zespół egzaminacyjny i pisemnej, ocenianej przez egzaminatorów okręgowej komisji egzaminacyjnej.

Uczeń zdaje egzamin, jeśli w części ustnej i części pisemnej z każdego obowiązkowego przedmiotu obowiązkowego otrzyma najmniej 30% możliwych do uzyskania punktów niezależnie od zdawanego poziomu. Obowiązujące przedmioty w części ustnej i pisemnej prezentuje Tabela 9.

⁸ Nie dotyczy zasadniczych szkół zawodowych

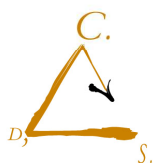

Tabela 9. Zestawienie przedmiotów obowiązujących uczniów na egzaminie maturalnym

Część ustna	Część pisemna
Język polski (zdawany na jednym poziomie określonym w standardach)	Język polski
Język obcy nowożytny (poziom podstawowy lub rozszerzony)	Język obcy nowożytny (ten sam, który został wybrany jako obowiązkowy w części ustnej)
Język mniejszości narodowej (dla absolwentów szkół lub oddziałów z nauczaniem języka danej mniejszości – zdawany na jednym poziomie określonym w standardach)	Jeden przedmiot wybrany spośród następujących: biologia, chemia, fizyka i astronomia, geografia, historia, historia muzyki, historia sztuki, matematyka, wiedza o społeczeństwie, wiedza o tańcu, filozofia, informatyka, język łaciński i kultura antyczna.
	Język mniejszości narodowej (dla absolwentów szkół lub oddziałów z nauczaniem języka danej mniejszości)

Źródło: Centralna Komisja Egzaminacyjna, www.cke.edu.pl

W roku szkolnym 2007/2008 do egzaminu maturalnego w okręgu łódzkim przystąpiło 40 262 absolwentów szkół ponadgimnazjalnych z 2008 roku, 32 289 z nich uzyskało świadectwa dojrzałości. Poziom zdawalności egzaminu maturalnego wyniósł 80,9%.

W powiecie skierniewickim grodzkim do egzaminu przystąpiło prawie 1000 absolwentów ponadgimnazjalnych szkół, poziom zdawalności był wyższy niż w całym okręgu o 1,6 punkta procentowego.

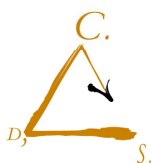
Tabela 10. Zdawalność wśród przystępujących do egzaminu maturalnego⁹

Powiat	Liczba zdających	Zdawalność w %
skierniewicki ziemski	80	62,5
skierniewicki grodzkim	939	81,8
woj. łódzkie	25465	80,9
woj. świętokrzyskie ¹⁰	14797	79,1

Źródło: „Wstępna informacja dotycząca wyników egzaminów maturalnych przeprowadzonych w sesji wiosennej 2008 roku”, Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi, 2008

⁹ Dane dotyczą uczniów pierwszy raz przystępujących do egzaminu maturalnego

¹⁰ Dane dotyczące woj. świętokrzyskiego pojawiające się w niniejszym raporcie i używane do porównań, wynikają z obszaru działania Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi (teren województwa łódzkiego i świętokrzyskiego).

Analizie poddano wyniki uczniów dotyczące egzaminu maturalnego z języka polskiego i angielskiego na poziomie podstawowym. Oba przedmioty (język polski i obcy) należą do obowiązkowych na egzaminie maturalnym, a poziom opanowania języków należy do kompetencji określanych jako kluczowe w procesie kształcenia.¹¹

Do egzaminu maturalnego z języka polskiego w powiecie skierniewickim grodzkim w latach 2004 - 2008 przystąpiło łącznie 1574 maturzystów z ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, egzamin zdało 96 % uczniów. Język angielski, najbardziej popularny (w okręgu łódzkim w 2008 r. wybrało go ponad 78% maturzystów.), zdało 89% spośród zdających.

Tabela 11. Zdawalność egzaminu maturalnego w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach w latach 2004 – 2008 w %

Specjalność zawodowa	Język polski	Język angielski
Technik ekonomista	98,6	98,6
Technik handlowiec	97,4	100
Technik hotelarstwa	100	100
Profil zarządzanie informacją	92,4	86,7
Technik mechanik	93,1	76,4
Technik telekomunikacji	97,7	89,8
Technik elektryk	98,7	96,2
Technik budownictwa	93,1	81,5
Technik ochrony środowiska	93,9	75,8
Technik ogrodnik	83,3	64,1
Technik urządzeń sanitarnych	83,7	83,8
Technik architektury krajobrazu	97	84,2

Tabela 12 prezentuje informacje o odsetku zdających, którzy osiągnęli 30% próg zaliczeniowy w części obowiązkowej z poszczególnych przedmiotów egzaminu ustnego i pisemnego w województwie łódzkim i świętokrzyskim.

¹¹ Więcej informacji na temat tego zagadnienia znajduje się w raporcie pt. „Ocena poziomu przygotowania absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach do poruszania się po rynku pracy”.

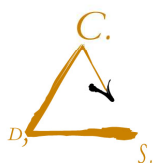

Tabela 12. Zdawalność egzaminu maturalnego z języka polskiego i angielskiego w 2008 r. z uwzględnieniem typu szkoły w %

Przedmiot	Woj. łódzkie				Woj. świętokrzyskie			
	technika		licea profilowane		technika		licea profilowane	
	ustny	pisemny	ustny	pisemny	ustny	pisemny	ustny	pisemny
polski	97	93	96	93	97	88	98	88
angielski	90	84	89	87	93	76	95	81

Źródło: „Wstępna informacja dotycząca wyników egzaminów maturalnych przeprowadzonych w sesji wiosennej 2008 roku”, Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi, 2008

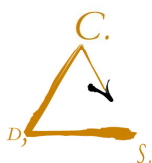
Jak można zauważyć, wyniki maturzystów ze skierniewickich techników i liceum profilowanego nie odbiegają znacznie od wyników, jakie osiągnęli maturzyści w województwie łódzkim oraz w województwie świętokrzyskim. Oceniając przygotowanie uczniów do egzaminów, jeden z respondentów stwierdził: „*różnie to wygląda z różnych przedmiotów, jednak zważywszy na to jaka młodzież tu otrzymujemy, analizy pokazują, że możemy być zadowoleni. Choć do tych średnich czy przewyższających średnie wyników często nam daleko, ale jak porównamy te wyniki z wynikami techników, gdzie mają młodzież na podobnym poziomie, mamy podstawy do tego by uważać, że dobrze ich przygotowujemy do egzaminów maturalnych.*”

3.2 Kadra ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach

3.2.1 Rekrutacja i ścieżka zawodowa

Analizując wypowiedzi respondentów, przedstawicieli kadry pedagogicznej, największym problemem ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach jest kłopot z rekrutacją nauczycieli przedmiotów zawodowych: „*z zawodowcami jest problem i będzie jeszcze większy*”; „*z zamordowaniem szkolnictwa zawodowego przyszło zamordowanie kadry zawodowej*”. Jeden z dyrektorów podkreśla, że co najmniej od dziesięciu lat, od kiedy sprawuje to stanowisko nie zatrudniono w szkole nikogo, kto mógłby uczyć przedmiotów zawodowych: „*żaden kandydat na nauczyciela przedmiotów zawodowych nawet nie zapytał o pracę*”. W pozostałych szkołach jest podobnie (z wyjątkiem jednej osoby zatrudnionej w warsztatach szkolnych): od wielu lat nie udało się pozyskać żadnego nauczyciela przedmiotów zawodowych.

Trudno też mówić o jakiegokolwiek selekcji kandydatów: „*nie ma tłumu chętnych, często nie mamy specjalnego wyboru*”. W wypowiedziach respondentów widać już pewną desperację: „*jeśli by się zgłosił ktoś od nauczania przedmiotów zawodowych, przyjęlibyśmy*”. Poważnym problemem staje się postępujące starzenie się kadry zawodowej i realne zagrożenie, że w

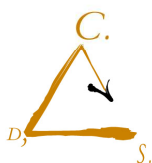

przypadku, kiedy ktoś z nauczycieli przedmiotów zawodowych czy nauki zawodu odejdzie, nie będzie go kim zastąpić. Szkoły bazują głównie na „starej” kadrze, często dorabiających sobie nauczycielach - emerytach: „*jak się coś nie zmieni, to naprawdę tragedia będzie*”; „*powinny być stworzone takie warunki, zachęcające, żeby była jakaś nowa, młoda kadra, bo jak odejdą ci pracownicy, którzy jeszcze są (...) ja na przykład zatrudniam emeryta na pracownię specjalistyczną, to dobrze, że jeszcze taki emeryt chce, bo gdyby nie, to (...) byłby kłopot w zapewnieniu ciągłości procesu dydaktycznego*”.

Zasadniczym problemem są według respondentów wynagrodzenie, niewspółmierne do wymagań stawianych kandydatom na nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy powinni posiadać zarówno zawodowe wykształcenie kierunkowe, jak i przygotowanie pedagogiczne. Jest więc bardzo trudno pozyskać do szkół fachowców: „*jak się ma dobry zawód to się nie idzie do pracy do szkoły, tylko się człowiek spełnia w działalności innego typu, nie pedagogicznej*”; „*ci, co mają zawód i uprawnienia, pozostają w zawodzie, bo to konkretne pieniądze*”. Jeden z respondentów przytacza opinię uczniów klas o profilu mechanicznym, którzy wyjeżdżając do pracy zagranicę lub zajmują się handlem samochodami, żartują, że „*przez wakacje więcej zarobią niż ja przez cały rok w szkole*”. Młodych kandydatów na nauczycieli, absolwentów wyższych uczelni nie satysfakcjonuje skala zarobków, jaką są w stanie zaoferować szkoły: „*nie można proponować inżynierowi po studiach wyższych pensji na poziomie 1000 zł, pracownik po zawodówce na budowie dostaje 2,5-3 tysiące*”; „*na dzień dzisiejszy oświata nie ściągnie nikogo młodego, wykształconego do pracy (...) za te pieniądze*”. Aktualnie zatrudnieni młodzi nauczyciele często zastanawiają się nad porzuceniem pracy w szkole, mając świadomość, że ich rówieśnicy są w zdecydowanie lepszej sytuacji materialnej. Nieliczni nauczyciele przedmiotów zawodowych próbują łączyć pracę w szkole z własną działalnością gospodarczą: „*zdarzają się, ale nie za dużo (...) w technikum telekomunikacji - są tacy, co mają swoje firmy, w mechaniku – to nie ma*”.

Wyżej wymienione problemy dotyczą zarówno Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 jak i nr 2. W Zespole Szkół Zawodowych nr 3 i 4 nie odnotowano na razie problemu z nauczycielami przedmiotów zawodowych, szkoły te aktualnie nie prowadzą kształcenia w zasadniczych szkołach zawodowych.

Biorąc pod uwagę, że w wyniku niżu demograficznego i zdecydowanie mniejszych naborów do klas ponadgimnazjalnych szkół zawodowych tendencją raczej staje się zwalnianie niż przyjmowanie nowych nauczycieli, niewielu respondentów mówi o jakimś zorganizowanym i skoordynowanym procesie rekrutacji. Na pytanie o kanały rekrutacji, większość

respondentów wskazuje na bazę Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Skierniewice: „o ogłoszeniach w prasie to nie słyszałam, żeby były podawane. I tak naprawdę, ostatnio nie było potrzeba nauczycieli na pełen etat, jeśli jakiś nauczyciel idzie na urlop zdrowotny, w pierwszej kolejności szuka się w Wydziale Edukacji”.

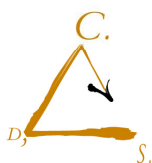
Dominują tam dokumenty nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących. Ta grupa często sama dociera do szkół: „czasem poczta mailową dostajemy oferty. Jak nauczyciel jest zainteresowany pracą w szkole, przeprowadzam wstępną rozmowę z nauczycielem, dotyczącą stażu, lat pracy itd.”, „sami docierają z dokumentami, proszę na rozmowy, rozmawiamy we trójkę, przeglądamy dokumenty. Na razie dobrze trafiałem i mam dobrą kadrę. Sam dyrektor niewiele może, to jest praca zespołowa i zespołowy sukces.”

Potencjalnych pracowników dyrektorzy szukają również poprzez kontakty z Powiatowym Urzędem Pracy (ogłoszenie, sprawdzanie bazy pod kątem potrzebnych kwalifikacji) oraz kanały nieformalne, szczególnie w sytuacji, gdy nauczyciel potrzebny jest na zastępstwo („za chemiczkę, która idzie na urlop macierzyński, przyjdzie pani, która jest już na emeryturze”). Ogłoszenia w lokalnych mediach (prasa, radio) czy otwarte konkursy należą do rzadkości.

Mimo, że nie obowiązują już przepisy mówiące o regularnej ocenie pracy nauczycieli, dyrektorzy są zgodni, że taka ocena jest potrzebna. Na pytanie o sposoby monitorowania pracy nauczyciela, dyrektorzy zwracają uwagę na stałe obserwowanie pracy nauczyciela: „wydaje mi się, że jeżeli ktoś już ma kwalifikacje, skończył studia kierunkowe, nie mnie oceniać czy on się sprawdzi czy nie, nauczyciel prosto po studiach sam dopiero jest w stanie ocenić swoje możliwości przynajmniej po roku pracy (...) jakieś testy nic by nie dały, mogłabym sprawdzić jedynie wiedzę teoretyczną a jak on sobie poradzi nie wiadomo”; „nie stosuje jakiejs oceny formalnej, nie mam nauczycieli zbyt wielu więc o każdym mogę dużo powiedzieć, bo obserwuje ich na co dzień”; „widzę, który nauczyciel chętnie prowadzi konsultacje, do którego chętnie się uczniowie zgłaszają, bo mają zaufanie, kto należy do kategorii równo z dzwonkiem do domu i koniec”.

Istotnym elementem monitorowania pracy nauczyciela są lekcje hospitowane, odbywające się przynajmniej dwa razy w roku oraz analizowanie przez dyrektorów opracowywanego przez nauczycieli rozkładu materiału: „jak się obserwuje lekcje hospitowane młodego nauczyciela, to widać czy ma on predyspozycje czy nie”.

Jeśli chodzi o zwalnianie nauczycieli, co zaskakujące, w badanych szkołach nie zdarzyło się aby powód był inny niż przejście na emeryturę. Respondenci zaznaczają jednak, że zważając

na zmniejszający się rok rocznie nabór uczniów, a co za tym idzie spadek liczby godzin dla nauczycieli, niebawem będzie taka potrzeba.

Sukcesy nauczycieli związane z aktywnym udziale w życiu szkoły, przygotowaniem uczniów do reprezentowania szkoły na konkursach czy olimpiadach bywają nagradzane ze specjalnego funduszu: „prawdę mówiąc tak do końca nie mamy wypracowanego na piśmie tego systemu motywowania, ale w głowie mamy”. Dyrektorzy nie dysponują zazwyczaj funduszami na premie motywacyjne, które zwykle są przewidziane dla pracowników w przedsiębiorstwach.

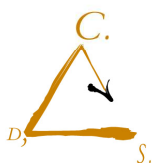
3. 2.2. Potencjał kadry pedagogicznej ponadgimnazjalnych szkół zawodowych

W ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych Skierniewicach pracuje 198 nauczycieli. Zdecydowana większość z nich to nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących.

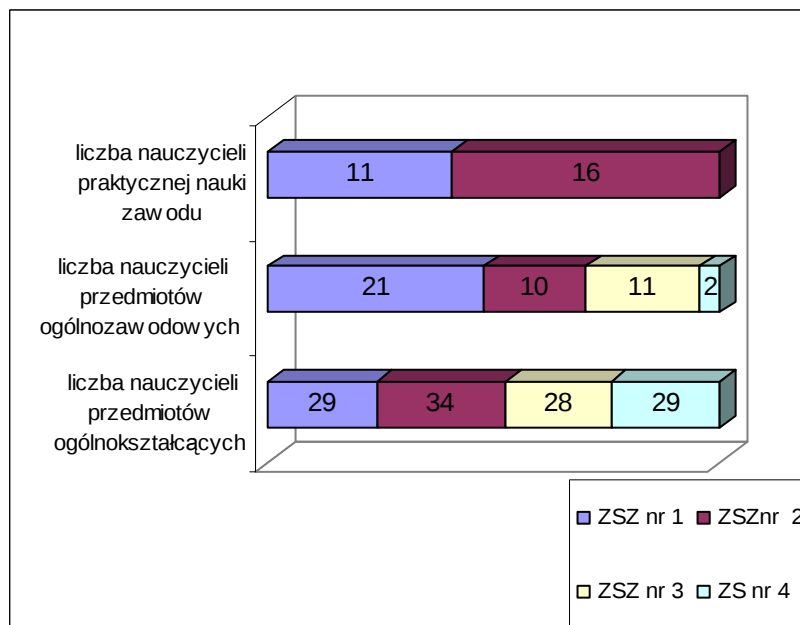
Tabela 13. Nauczyciele ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach

Ogólna liczba nauczycieli	Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących	Nauczyciele przedmiotów ogólnozawodowych	Nauczyciele praktycznej nauki zawodu
198	120	44	27

Jeśli chodzi o nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących, w każdym z badanych zespołów szkół zawodowych w Skierniewicach skala zatrudnienia jest podobna (miedzy 27 a 34 osoby). Nauczyciele praktycznej nauki zawodu zatrudnieni są aktualnie jedynie w Zespołach Szkół Zawodowych nr 1 i 2, w pozostałych nie prowadzi się kształcenia w zasadniczych szkołach zawodowych.

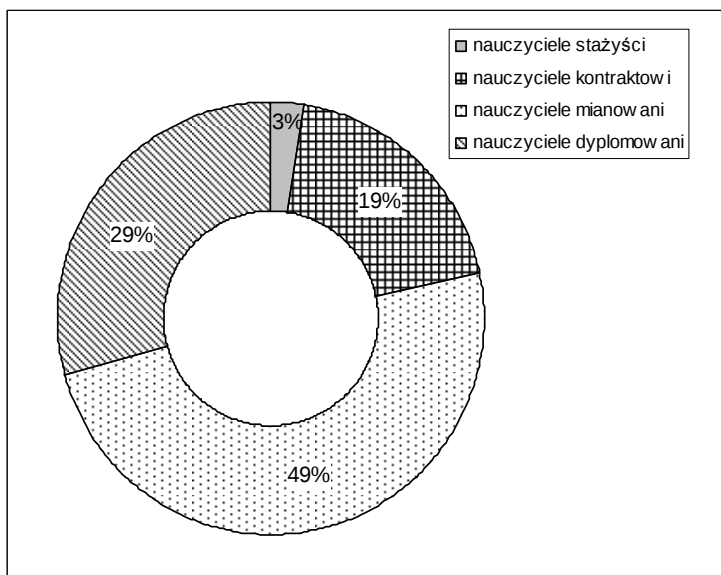

Wykres 7. Ogólna liczba nauczycieli w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach

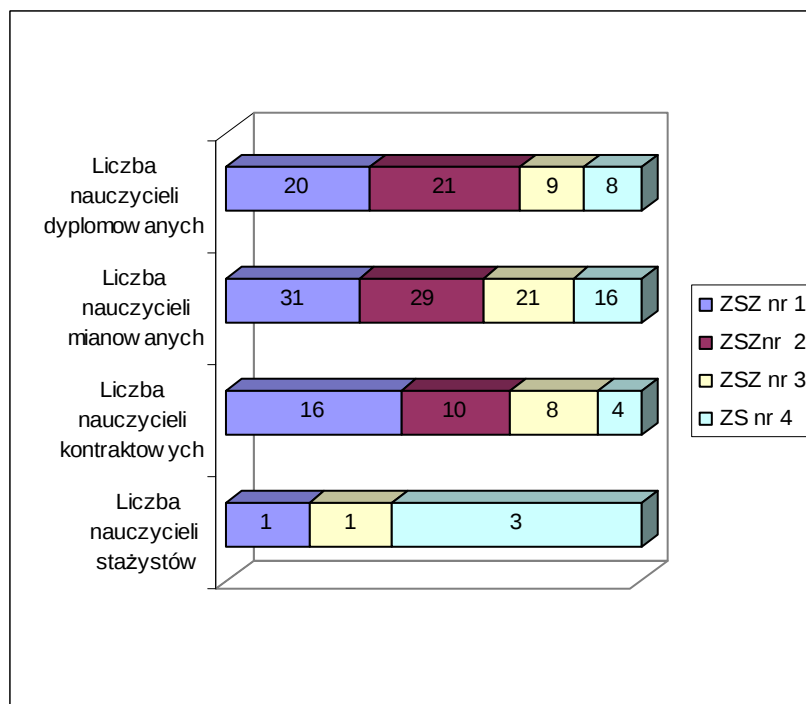
Biorąc pod uwagę stopień awansu zawodowego wśród kadry skierniewickich ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, prawie połowa nauczycieli ma tytuł nauczyciela mianowanego a zdecydowanie najmniej bo tylko 3%, to nauczyciele stażyści. Świadczy to o niewielkich zmianach w kadrze, posiadaniu stałego zespołu nauczycieli i utrzymującej się tendencji, związanej z niskim przyrostem zatrudnienia w edukacji. Potwierdzają to sami dyrektorzy: „przy niżu i tendencji jaka jest to nie mówimy o przyjmowaniu, ale o zwalnianiu nauczycieli częściej”.

Wykres 8. Stopień awansu zawodowego nauczycieli ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach

Zdecydowanie największa liczba nauczycieli o najwyższym stopniu zawodowym, a więc nauczycieli dyplomowanych, jest w Zespołach Szkół Zawodowych nr 1 i 2, najwięcej nauczycieli młodych, stażystów zatrudnia Zespół Szkół nr 4. Stopień awansu zawodowego w poszczególnych ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach obrazuje Wykres 9.

Wykres 9. Stopień awansu zawodowego nauczycieli zespołów szkół zawodowych w Skierniewicach

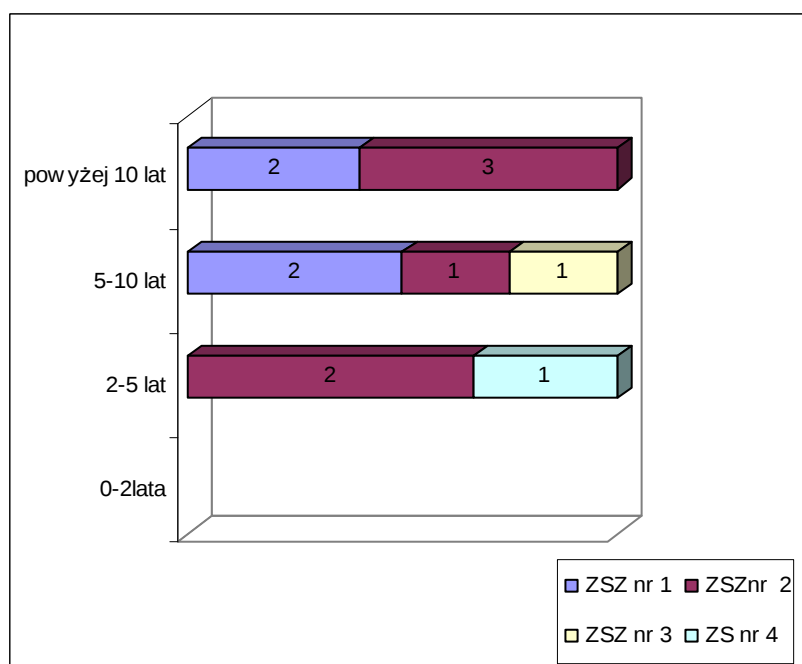
Analizując kwalifikacje kadry pedagogicznej, należy przyjąć, że poza obszarem kształcenia praktycznego każdy nauczyciel nieposiadający wyższego wykształcenia to ujemne punkty dla szkoły. Obecnie w polskich technikach wyższym wykształceniem legitymuje się około 96,5% nauczycieli, a w przypadku zasadniczych szkół zawodowych – około 84% (przy czym w każdym z tych przypadków nauczyciele nie spełniający tego warunku to najczęściej nauczyciele praktycznej nauki zawodu). Aż 95% nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach posiada wyższe wykształcenie magisterskie. Warto również zaznaczyć, że niemal wszyscy (96%) uczą zgodnie ze swoim wykształceniem kierunkowym. Jeśli chodzi o nauczycieli przedmiotów ogólnozawodowych, 93% z nich ma wyższe wykształcenie magisterskie, 100% uczy zgodnie ze swoim wykształceniem kierunkowym.

Nie istnieją żadne zestawienia ukazujące doświadczenie zawodowe nauczycieli kształcenia praktycznego i ogólnozawodowego. Jednakże można przyjąć, że posiadanie takiego doświadczenia to dodatkowy plus dla szkoły. W przypadku kształcenia zawodowego analiza statusu zawodowego nauczycieli nie jest więc miarodajna. Wiedza nauczyciela „fachowca”, z

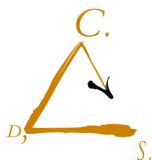

dużym doświadczeniem pracy w zawodzie którego uczy, oparta o najnowsze technologie, jest cenniejsza dla kształcenia zawodowego niż kompetencje nauczyciela z dużym stażem w szkole. Po mimo to, jego status zawodowy będzie w myśl obecnych przepisów, „niski” (np. stażysta, nauczyciel kontraktowy). Potwierdzają to opinie respondentów: „nauczyciele zawodu powinni się rekrutować z fachowców, którzy mają doświadczenie, czy to na budowie czy w zakładach mechanicznych”; „niestety raczej nie ma takich, którzy mieliby swoją działalność praktyczną (w zawodzie) w technikum telekomunikacji - są tacy, co mają swoje firmy, w mechaniku – to nie ma”. Analiza danych pozyskanych ze skierniewickich ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, pokazuje, że tylko 27% nauczycieli przedmiotów ogólnozawodowych ma doświadczenie zawodowe związane z kierunkiem kształcenia (praca w zawodzie, którego uczą). Największa liczba z nich to osoby mające doświadczenie przekraczające dziesięć lat (5 osób). Praktyka zawodowa pozostałych mieści się w przedziałach 2-5 lat (3 osoby) i 5-10 lat (4 osoby).

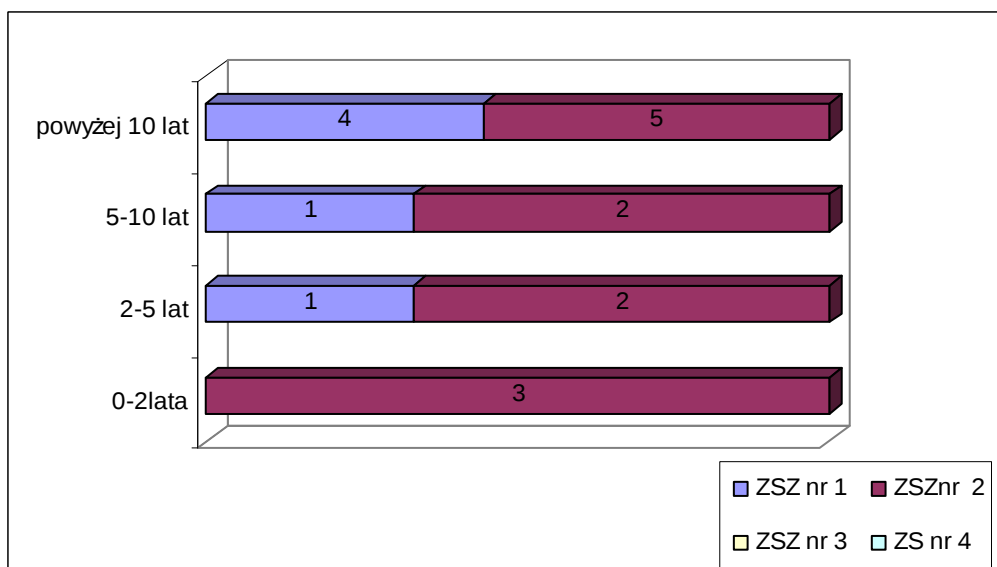
Wykres 10. Doświadczenie zawodowe nauczycieli przedmiotów ogólnozawodowych, związane z kierunkiem kształcenia

Jeśli chodzi o nauczycieli praktycznej nauki zawodu 66% posiada doświadczenie zawodowe związane z kierunkiem kształcenia a połowa z nich pracowała w zawodzie, którego uczy ponad 10 lat.

Wykres 11. Doświadczenie zawodowe nauczycieli praktycznej nauki zawodu, związane z kierunkiem kształcenia

3.2.3 System doskonalenia zawodowego kadry pedagogicznej w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach.

Kształcenie ustawiczne i doskonalenie swoich kompetencji zawodowych w pracy nauczycieli wydaje się szczególnie istotne. Pojawia się jednak pytanie, czy jest to indywidualnie dostrzegana potrzeba czy wymóg, jaki nakłada na nauczycieli ścieżka awansu zawodowego. Opinie respondentów potwierdzają świadome podejście do podnoszenia swoich kwalifikacji: „motywacją jest potrzeba wiedzy, którą należy przekazać młodzieży...wysokość premii motywacyjnej bynajmniej nie motywuje”; „jeśli chodzi o budownictwo to wszystko idzie na przód, i tak w ramach własnego doskonalenia musimy być na bieżąco”. Przedstawiciele kadry pedagogicznej podkreślają również, że wprowadzenie systemu awansu zawodowego nauczycieli zwiększyło częstotliwość podnoszenia kwalifikacji (m.in. w dziedzinie technologii informatycznych, metodyki pracy).

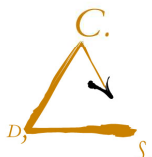
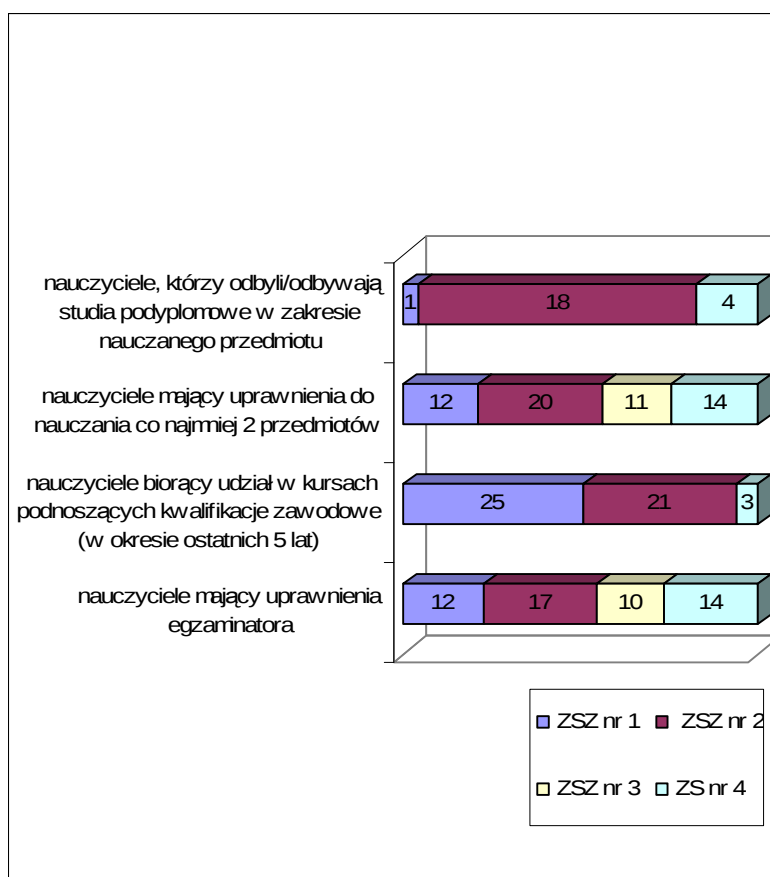
Osiąganie przez nauczycieli wyższego statusu zawodowego często nie idzie w parze z podnoszeniem kwalifikacji wykorzystywanych w nauczanych przedmiotach zawodowych czy też w konkretnych zawodach. W wielu przypadkach uzyskiwanie wyższego statusu zawodowego wiąże się ze sferą finansową nauczycieli, a to nie przekłada się na podnoszenie jakości pracy szkół.

Istotne jest posiadanie przez nauczycieli certyfikatu egzaminatora, którego uzyskanie wymaga odbycia kursu szkoleniowego, podczas którego nauczyciel zostaje zapoznany m.in. ze standardami wymagań egzaminacyjnych, procedurami przeprowadzania egzaminów zewnętrznych, co przekłada się często na zmianę sposobu pracy z młodzieżą a w konsekwencji na podnoszenie jakości kształcenia w szkole.

W okresie ostatnich pięciu lat, tylko 24% nauczycieli z ponadgimnazjalnych szkół zawodowych ze Skierniewic brało udział w kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe. Żaden nauczyciel nie brał udziału w stażach w przedsiębiorstwach lub stażach zagranicznych (choć jak deklarują respondenci z Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 – jest taka możliwość). 28% nauczycieli ma uprawnienia do nauczania co najmniej dwóch przedmiotów. Tylko jeden nauczyciel (z Zespołu Szkół nr 4) ma uprawnienia, aby podjąć pracę w systemie modułowym, 26% ma uprawnienia egzaminatora. Szczegółowy wykaz form dokształcania się i liczbę korzystających z nich nauczycieli prezentuje Wykres 12.

Wykres 12. Kwalifikacje zawodowe nauczycieli ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach

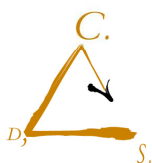

Wewnętrzny system doskazywania się nauczycieli w zespołach szkół zawodowych w Skierniewicach wydaje się być dość dobrze zorganizowany, a nauczycieli, jak twierdzą respondenci nie trzeba motywować do doskazywania. Zwykle informacja o możliwościach doskazywania pojawia się już na początku roku szkolnego: „*mamy informację w pokoju nauczycielskim, jest wywieszona, gdzie jakie kursy są i jeśli tylko chcemy, możemy zgłaszać się. Jesteśmy też informowani, że są jakieś kursy, studia podyplomowe, gdzie można się czegoś więcej dowiedzieć*”. We wszystkich badanych zespołach szkół, nauczyciele mogą liczyć na propozycje dyrektora, ale mają także możliwość zgłaszania własnych potrzeb szkoleniowych, o ile są one zgodne z ich ścieżką kariery zawodowej i planami szkoły: „*doskonalenie zawodowe nauczycieli, jest ujęte w planach rocznych szkoły, obejmuje różnego rodzaju kursy, konferencje, warsztaty metodyczne itd. Wygląda to tak, że ja obserwując prace całoroczną, wyniki kształcenia, wnioski które wynikają z nadzoru pedagogicznego, planuje sobie jakieś określone formy doskonalenia nauczycieli, bo dostrzegam jakieś słabe punkty lub potrzebę wynikającą z dostosowania się do uczniów poszczególnych szkół – wymagają różnych form pracy. To jeden kierunek, drugi to nauczyciele – proszę, żeby się zastanowili, co chcieliby w swojej pracy poprawić, w jakich formach chcieliby uczestniczyć*”.

W ocenie większości respondentów, ważnym elementem systemu doskonalenia kwalifikacji zawodowych nauczycieli są kursy i szkolenia organizowane przez Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Skierniewicach. Według jednego z dyrektorów: „*nauczyciele chętnie chodzą na szkolenia (...) są tak ciekawe szkolenia organizowane przez WODN, że czasem nie wszystkich chętnych mogę puścić, bo szkoła musi funkcjonować, uczeń nie może na tym ucierpieć. Staram się jak się zgłosi cztery osoby to pójdą dwie a potem przekażą te informacje tym pozostałym*”; „*dostajemy propozycje z WODN, zaproszenia na różne kursy (...) jeżeli jest to z korzyścią dla szkoły, niema problemów*”; „*może nie takie ściśle zawodowe bo takich to rzadziej ale metodyczne różne kursy, studia podyplomowe są*”.

Kolejną istotną i popularną formą uzupełniania umiejętności zawodowych są tzw. rady pedagogiczne o charakterze szkoleniowym, odbywające się kilka razy w roku. Mają one zwykle charakter warsztatowy, dotyczą zagadnień związanych z metodyką pracy, profilaktyką, pracą z uczniem zdolnym czy wymagającym indywidualnego podejścia do nauczania. Pojawiają się też kursy i szkolenia w zespołach przedmiotowych, szkolenia dotyczące przeprowadzania egzaminów maturalnych, zawodowych oraz spotkania w grupach szkoleniowych dla nauczycieli podejmujących awans zawodowy.

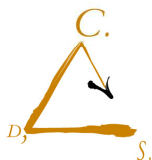

Spośród nauczycieli ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, 11% odbyło (lub nadal odbywa) studia podyplomowe w zakresie nauczanego przedmiotu. Znacznie częściej podejmują studia związane z innym przedmiotem lub pozwalające na zdobycie dodatkowych uprawnień (informatyka, doradztwo zawodowe, przedsiębiorczość, zarządzanie projektami), przynoszących korzyści dla szkoły: *„kolega np. turystykę kończył chociaż jest katechetą ale się tym interesuje i teraz prowadzi takie zajęcia turystyczno - krajoznawcze. Doradztwo zawodowe skończyły dwie osoby, jedna jest czynnym doradcą; ”*, *„(zarządzanie projektami) nie tylko na wymiany, ale pozwoli to pozyskiwać fundusze dla wyposażenia pracowni, dobudowania budynków jakiegoś prawdziwego laboratorium chemicznego”*. Respondenci podkreślają, że bardzo ważne dla dalszego rozwoju jest efektywne korzystanie przez Dyrektorów z dodatkowych umiejętności, jakie posiadają i zdobywają nauczyciele. Odwrotna sytuacja sprzyja raczej demotywowaniu: *„na razie nie wykorzystuję w szkole swojej wiedzy, więc dopóki nie będę miała konkretnych informacji, co jest potrzebne, to na pewno nie będę występowała z inicjatywą i robiła coś, czego nie będę wykorzystywała”*.

Wszystkie zespoły szkół zawodowych w Skierniewicach wspierają swoich nauczycieli finansowo w doskonaleniu zawodowym, zwykle nauczyciele otrzymują dofinansowanie do studiów podyplomowych rzędu 50%: *„jeśli nauczyciel chce podnosić swoje kwalifikacje związane z nauczanym przedmiotem – zawsze wspieram, np. studia magisterskie z zakresu filologii angielskiej pani, która skończyła licencjackie. Staramy się wspierać, refundujemy częściowo. Także studia podyplomowe, ale pod warunkiem, że ja te kwalifikacje będę mogła wykorzystać tutaj w szkole. Oczywiście są też nauczyciele, którzy takie działania podejmują na własną rękę”*.

Respondenci zapytani zostali także o swoje opinie na temat szkoły jako pracodawcy. Czy jest ona przyszłościowym pracodawcą? Czy pomaga w rozwoju? Czy pozwala na realizowanie się? Analizując odpowiedzi respondentów, można zauważyć dwa podejścia do pracy w szkole, przekładające się na dwa typy nauczycieli:

- nauczyciel „pasjonat – ideowiec”: *„w szkole jest superowo”; „myślę, że każdy nauczyciel jest po prostu pasjonatem”; „jeśli zawód, który się wykonuje jest pasją – szkoła jest rozwojowym miejscem pracy”; „nie każdy może być nauczycielem. Nie będę górnolotnych słów używał – powołanie nie powołanie, pewne predyspozycje trzeba mieć.”;*
- nauczyciel „wykonawca”, którego często charakteryzuje postawa roszczeniowa: *„determinują wszystko pieniądze. Jeżeli się wybiera taki zawód, to trzeba się chyba z*

tym pogodzić”; „w pewnej grupie nauczycieli funkcjonuje pogląd, że to nie nauczyciel jest dla szkoły, ale szkoła dla nauczyciela”.

Bezspornie, niezależnie od podejścia do pracy w szkole, kilka elementów ją charakteryzujących jest według respondentów bardzo istotnych. W przeciwieństwie do przedsiębiorstwa, szkoła:

- pozwala na rozwój, zdecydowanie łatwiej uzyskać pieniądze na doksztalcanie się;
- daje poczucie bezpieczeństwa;
- oferuje niewysokie ale stabilne zarobki.

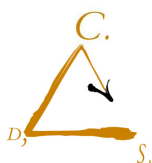
Godne zarobki i stabilizacja wydają się więc najważniejszym oczekiwaniami, o jakich wspominają przedstawiciele kadry pedagogicznej skierniewickich ponadgimnazjalnych szkół zawodowych. Jednak, jak trafnie zauważa jedna z respondentek: *„być może, jeśli zmienia się warunki płacowe na bardziej atrakcyjne, może większa część osób będzie podejmowała pracę. Problemem jest to czy ci ludzie wytrzymają i czy naprawdę chcą, cała wiedza teoretyczna jest bardzo ważna, ale albo się ma pewne predyspozycje do zawodu i można go latami wykonywać, albo nie i człowiek się wypala w ciągu kilka lat i ucieka ze szkoły. Niestety nikt jeszcze nie wpadł na pomysł, jak zbadać, czy jest to powołanie czy nie”.*

3.3 Nauczanie języków obcych w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach

Biorąc pod uwagę dynamiczne zmiany na rynku pracy i coraz większą mobilność pracowników, znacznie wzrasta znaczenie znajomości języków obcych, jednej z kompetencji kluczowych, w budowaniu konkurencyjnej pozycji młodych ludzi na rynku pracy. Język jest również jednym z przedmiotów, jaki absolwenci technikum zdają na egzaminie maturalnym. Od 1996 stale wzrasta odsetek młodych ludzi, którzy deklarują dobrą znajomość języka obcego (obecnie na poziomie 58%), nadal dominującą pozycję ma język angielski - w stosunku do 1996 roku liczba uczniów znających ten język wzrosła dwukrotnie.¹²

W skierniewickich ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych zdecydowana większość uczniów uczęszcza na zajęcia z języka angielskiego i niemieckiego, zdecydowanie mniej uczy się rosyjskiego i francuskiego. Według niektórych respondentów, błędem jest niedocenianie wagi i zaprzestanie nauczania języka rosyjskiego w niektórych klasach, tym bardziej ze np. w branży budowlanej coraz więcej pracowników to emigranci ze wschodu.

¹² „Młodzież 2008”, Opinie i analizy, CBOS, Warszawa 2009

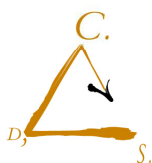
Bardzo istotną kwestią jest odpowiednie zorganizowanie zajęć z języków obcych, zarówno jeśli chodzi o poziom merytoryczny, jak i kwestie organizacyjne. Wszyscy uczniowie skierniewickich szkół, odbywają zajęcia w grupach językowych, na które dzielone są klasy. Średnia ilość uczniów grupie językowej wydaje się jak na warunki, jakimi dysponują szkoły (ilość pracowni, liczebność kadry) zadawalająca i wynosi 15 osób.

Nauczanie języków obcych w technikach jest według założeń zorganizowane w taki sposób, że nauka jednego z języków powinna być kontynuacją języka uczonego w szkole gimnazjalnej, a drugi język wprowadza się od początku. W zasadniczych szkołach zawodowych, program przewiduje nauczanie jednego języka. Nauczyciele zwracają uwagę na niewielką liczbę godzin nauczania języków w technikum: *„na cały cykl kształcenia jest 15 godzin, z tym, że należy pamiętać, że te 15 godzin trzeba podzielić na dwa języki. Dzielone jest to tak, że na pierwszy przypada więcej godzin, a drugi ma tych godzin mniej”*. Wymiar godzin drugiego *„nie daje absolutnie możliwości przygotowania do egzaminu maturalnego”*.

Według większości respondentów, istotnym problemem jest również bardzo zróżnicowany poziom umiejętności językowych uczniów trafiających do ponadgimnazjalnych szkół zawodowych i bardzo utrudnione zadanie wyrównania poziomu językowego w grupie, pozwalające na realizację określonego materiału: *„jedni są po 3 latach języka angielskiego, po 2 niemieckiego i mają różny poziom więc jak trafiają do jednej klasy to trzeba zaczynać od początku, po prostu od zera. Np. jest taka sytuacja, że 6 uczniów uczyło się języka a 10 w grupie nie i ja zaczynam od początku, oni trochę na tym tracą i dyrektor z puli dyrektorskiej przyznaje po 1 godzinie języka dla tych klas w celu wyrównania poziomu, żeby podgonili”*.

Niestety, zazwyczaj kończy się na przyspieszonym kursie języka od poziomu początkującego, co pozwala nauczycielowi wyrównać poziom wiadomości posiadanych przez uczniów, jednak odbywa się to kosztem czasu przeznaczanego na realizację bieżącego materiału. Poziom znajomości języka, jaki prezentują uczniowie i absolwenci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, trudno jest więc odnieść do poziomów akceptowanych na rynku pracy czy w wyspecjalizowanych placówkach kształcenia językowego: *„my się z ogólniakiem tu nie porównamy, my nie mamy specjalnie godzin na ten poziom rozszerzony”*; *„poziom średni – troszkę mniej może niż średni”*; *„na pewno nie są konkurencyjni dla uczniów liceum, tam idzie młodzież po gimnazjum po określonej ilości lat nauki i mają kontynuację tego języka”*.

Zasadniczą kwestią w nauczaniu języków obcych jest odpowiednio wykształcona kadra. Od kilku lat obserwuje się w polskich szkołach pozytywne zmiany, jeśli chodzi o kwalifikacje językowe nauczycieli, coraz więcej z nich legitymuje się wyższym wykształceniem

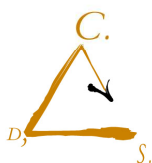
filologicznym. Analizując stan kadry językowej w skierniewickich ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych, należy zaznaczyć, że jest on bardzo dobry. Zdecydowana większość (blisko 70%) nauczycieli języków obcych w Skierniewicach ukończyło wyższe magisterskie studia filologiczne, tylko 15 % to nauczyciele posiadający jedynie certyfikat językowy i odpowiednie do pracy w szkole przygotowanie pedagogiczne. Szczegółowe dane dotyczące kwalifikacji nauczycieli języków obcych przedstawia Tabela 14.

Tabela 14. Kwalifikacje nauczycieli języków obcych w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach

Zespół szkół	Ogólna liczba nauczycieli języków obcych	Liczba nauczycieli, którzy ukończyli magisterskie studia filologiczne	Liczba nauczycieli, którzy ukończyli licencjackie studia filologiczne	Liczba nauczycieli, którzy ukończyli studium językowe	Liczba nauczycieli posiadających certyfikat językowy oraz ukończone studium pedagogiczne
ZSZ nr 1	7	4	2	-	1
ZSZ nr 2	6	5	-	-	1
ZSZ nr 3	8	6	2	-	-
ZS nr 4	5	3	2	-	-
Łącznie	26	18	6	-	2

Respondenci podkreślają bardzo istotną rolę praktyk i wymian zagranicznych, w których mogą uczestniczyć uczniowie oraz ich ogromnego wpływu na rozwój kompetencji językowych młodzieży: „ja bym zwiększyła ilość wymian młodzieży, te wyjazdy, możliwości kontaktu, obserwowania, samorozwoju, przede wszystkim oni uczą się bardzo ważnej umiejętności współpracy w grupach międzynarodowych. Nawet gdyby później wyjechali, chcieliby zaistnieć na innym europejskim rynku pracy to stają się konkurencyjni, a po drugie nie ma tej obawy - ośmieszę się, nie dam rady, bo mieli już kontakt, dostali certyfikat i wiem, że jestem tak samo wartościowym obywatelem”. Uczniowie skierniewickich zespołów szkół odbywali praktyki zawodowe w Niemczech, Grecji i Irlandii, uczestniczyli ponadto w wymianach zagranicznych z niemieckimi szkołami.¹³

¹³ Więcej informacji na temat praktyk zawodowych zawarto w raporcie „Adekwatność kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach”, natomiast na temat wymian zagranicznych w raporcie „Ocena poziomu przygotowania uczniów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach do poruszania się po rynku pracy”.

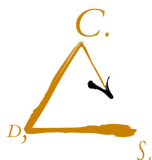
Analizując potencjał ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w powiecie skierniewickim grodzkim i ich zaangażowanie w nauczanie języków obcych, należy wspomnieć o innowacyjnych działaniach podejmowanych w tej sferze w Zespole Szkół Zawodowych nr 3, gdzie nauczanie języków obcych zorganizowane jest w oparciu o system grup międzywydziałowych o zróżnicowanym poziomie, do których trafiają uczniowie w oparciu o wyniki tzw. testów kompetencyjnych. Rozwijanie u uczniów kompetencji językowych wspiera również decyzja Dyrektora o zwiększeniu ponad liczbę wynikającą z programu ilości zajęć językowych: „*godziny z puli dyrektora są przeznaczane na języki obce: niemiecki, angielski, rosyjski i francuski. Uczniowie uczą się dwóch, w klasie językowej, na wniosek rodziców mogą uczyć się trzeciego języka*” a także wyposażenie szkoły w sieć telewizyjną, dzięki której „*w każdej sali językowej mogą słuchać żywego języka*”.

3.4 Oferta zajęć pozalekcyjnych ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach

Zajęcia pozalekcyjne są ważnym elementem wzbogacającym życie szkoły i pozytywnie wpływającym na rozwój i wspieranie pasji uczniów, ale i mających charakter profilaktyczno - rozwojowy (wspieranie i inicjowanie aktywności uczniów, profilaktyka uzależnień, działanie na rzecz lokalnej społeczności). W większości skierniewickich ponadgimnazjalnych szkół zawodowych dominują zajęcia nie tyle o pozalekcyjnym a wyrównawczym charakterze oraz te, których zadaniem jest doskonalenie uczniów z zakresu przedmiotów ogólnokształcących, zdawanych na egzaminach maturalnych (język polski, matematyka, historia, chemia, geografia, fizyka, języki obce). Sytuacja w Skierniewicach nie odbiega od danych ogólnopolskich. Nadal najpopularniejszymi zajęciami dodatkowymi (zarówno jeśli chodzi o te odbywające się w szkole jak i poza nią) są korepetycje i zajęcia wyrównawcze – bierze w nich udział 54% połowa badanych.¹⁴

Praktycznie prawie nie zdarzają się zajęcia pozalekcyjne, które pozwalałyby na poszerzanie wiedzy zdobytej na przedmiotach zawodowych i miały formę dodatkowych ćwiczeń praktycznych. Jedynym chlubnym przypadkiem organizowania tego typu zajęć, są organizowane przez Zespół Szkół Zawodowych nr 1 zajęcia praktyczne dla uczniów kierunków ogrodnich, które umożliwia współpraca z Wyższą Szkołą Zawodowa,

¹⁴ „Młodzież 2008”, Opinie i analizy, CBOS, Warszawa 2009

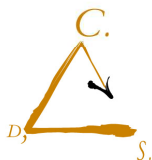
zakładająca udostępnienie jej bazy dydaktycznej uczniom (specjalistyczne wykłady, możliwość korzystania z laboratorium).

Z perspektywy pracodawców, bardzo istotne są specjalistyczne umiejętności zawodowe, w jakie wyposażają uczniów i absolwentów ponadgimnazjalne szkoły zawodowe, ale i dodatkowe uprawnienia, zwiększające poziom opanowania umiejętności zawodowych i konkurencyjność na rynku pracy. Mimo, że programy nauczania w konkretnych zawodach jak i przygotowanie infrastrukturalne, i kadrowe szkół nie pozwalają na nadawanie uprawnień zawodowych, Dyrektorzy i nauczyciele skierniewickich szkół ponadgimnazjalnych zawodowych, są świadomi wagi uprawnień i umożliwiają uczniom uczestnictwo w dodatkowych kursach: *„uważam, że to jest dobra inicjatywa, bo uczeń oprócz tego, że ukończy szkołę (...) ma dodatkowe kwalifikacje, które są bardzo poszukiwane (...) w poszukiwaniu pracy na pewno to pomaga”*. Dzięki współpracy z Ochotniczym Hufcem Pracy, udało się zorganizować kursy w zawodach murarz, betoniarz zbrojarz, kurs wizażu, kursy dające uprawnienia na wózki widłowe, prawo jazdy kat c, uprawnienia SEP-owskie (Zespół Szkół Zawodowych nr 2).

Według respondentów, uczestnikami kursów są przede wszystkim uczniowie techników, którzy naprawdę wiążą swoją przyszłość z zawodem, jakiego się uczą, często mający rodzinne zakłady: *„mają większe szanse na pracę, chętniej takich biorą, co mają więcej uprawnień – prawo jazdy, wózki widłowe, jakiś kurs spawalniczy, elektrycy sobie robią jakieś uprawnienia do pracy przy napięciach wyższych”*; *„ci, co byli mądrzy, to byli i sobie porobili”*.

Ta skądinąd bardzo pozytywna tendencja, dająca uczniom szansę szybszego awansu zawodowego i lepszej, bo konkurencyjnej pozycji w rywalizacji o miejsce pracy, spotkała się również z krytyczną opinią środowiska a próby rozszerzania takiej działalności ze stwierdzeniem, że nie jest rola szkoły organizowanie kursów.

Jeśli chodzi o zajęcia o charakterze rekreacyjnym i rozwijającym specjalistyczne zainteresowania, wyróżniającą pozycję wśród ponadgimnazjalnych szkół zawodowych ma Zespół Szkół Zawodowych nr 3, gdzie organizowanych jest wiele zajęć sportowych, najchętniej wybieranych przez uczniów (gry zespołowe lekkoatletyka, taniec, aerobic). Szkoła dysponuje siłownią (wybudowaną przy wsparciu rady rodziców), uczniowie mają możliwość działania w kołach ekonomicznym, turystycznym, teatralnym. Przy szkole działa szkolny klub ligii ochrony przyrody i odnoszące sukcesy koło strzeleckie (*„męska i żeńska drużyna otrzymała pierwsze miejsce w tamtym roku w międzyszkolnej lidze strzeleckiej”*). Plany

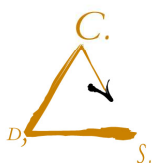

związane z rozwojem szkoły przewidują również wzbogacanie katalogu zajęć pozalekcyjnych (m.in. zaplanowano budowę boiska przyszkolnego: „*byłoby to dobre by rozładować hale i robić tam zajęcia lekkoatletyczne – z kawałkiem bieżni, skoczniami, boiskiem do gier zespołowych*”).

Ofertę zajęć pozalekcyjnych, jaka posiadają ponadgimnazjalne szkoły zawodowe wzbogacają te, organizowane i wspierane ze środków skierniewickiego oddziału Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, pochodzących ze zdobytych funduszy na programy celowe (m.in. profilaktyka antyalkoholowa, antynarkotykowa). Zajęcia te mają głównie charakter sportowy i artystyczny (zajęcia plastyczne, muzyczne, teatralne) i są prowadzone przez posiadających odpowiednie uprawnienia osoby, często pracowników ponadgimnazjalnych szkół zawodowych – pedagogów, bibliotekarzy.

O ile zarówno nauczyciele jak i dyrektorzy badanych szkół doceniają wagę organizowania zajęć pozalekcyjnych, o tyle zwracają uwagę na równie istotne bariery, jakie takim działaniom towarzyszą. Dominują problemy związane z finansowaniem zajęć, wynagradzaniem pracowników, którzy je prowadzą: „*ja nie mam pieniędzy na to jako szkoła*”; „*jeśli pieniądze będą, to chętnie ludzie będą takie zajęcia prowadzić*”. Dyrektorzy badanych szkół podkreślają, że jednak na szczęście ciągle zdarzają się nauczyciele – ideowcy, którzy są w stanie poświęcić swój czas i zostać z uczniami po lekcjach nieodpłatnie. Drugim rodzajem barier są te, natury organizacyjnej, wynikające z funkcjonowania szkół. W większości analizowanych w badaniach zespołów szkół zawodowych, ze względu na ich wielkość, nie dało się uniknąć dwuzmianowości: „*staramy się większość zajęć kończyć 15.20 najpóźniej, ale niektórzy uczniowie muszą pozostać do 17.10*”, jednak kluczowym problemem, który nie sprzyja rozwojowi zajęć pozalekcyjnych (i wzrostowi zainteresowania nimi) jest fakt, że zdecydowana większość uczniów dojeżdża spoza Skierniewic i trudno od nich oczekiwać, żeby pozostawali na dodatkowe zajęcia.: „*kiedyś były zajęcia z rysunku ale umarły śmiercią naturalną*”, „*60% moich uczniów dojeżdża*”; „*większość uczniów dojeżdża, połączenia są bardzo rzadkie i uczniowie prosto po lekcjach biegają do domu. Nie ma takiej możliwości, by zostali, bo wieczorem nie będą mieć autobusu czy pociągu. Zdarza się, że przed maturą chcieliby coś dodatkowego i wtedy się takie organizuje*”.

Respondenci w większości zwracają również uwagę na zdecydowanie bierną postawę uczniów, jeśli chodzi o kwestie angażowania się w dodatkowe zajęcia, działalność pozalekcyjną: „*zajęcia są, ale jakie jest zainteresowanie to jest druga sprawa. Człowiek się stara, a młodzież woli po klatkach wystawać, na internecie posiedzieć*”; „*młodzież to nie jest taka do końca chętna (...) mamy młodzież, która nie przejawia inicjatywy, wychodzą z*

założenia, że nauczyciel jest od organizacji”, „jeśli młodzież będzie przejawiać aktywność to i nauczyciel się ruszy i będzie aktywny, będzie wymyślał coś, co jest dla nich fajne i ciekawe”). Zwracają uwagę na tzw. „słomiany” zapal - o ile na początku roku zainteresowanie dodatkowymi zajęciami jest duże, słabnie z czasem, gdy dochodzą nowe obowiązki i trzeba się lepiej zorganizować.

3.5 Udział w zewnętrznych konkursach, olimpiadach, programach stypendialnych uczniów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach

Udział ucznia w każdych dodatkowych zajęciach pozwala na rozwój jego umiejętności zarówno związanych z kompetencjami kluczowymi jak i zawodowymi, To cenny dodatek do tradycyjnej ścieżki edukacyjnej i szansa na lepszy start w przypadku kontynuowania dalszej edukacji, możliwość zdobycia doświadczenia zawodowego, rozwój kluczowych umiejętności, ale i szansa na budowanie silniejszych więzi uczniów ze szkołą.

Podobnie jak w przypadku innych zajęć pozalekcyjnych, nauczyciele podkreślają, że coraz trudniej przekonać młodzież do jakiś inicjatyw wykraczających poza standard odbywania zajęć lekcyjnych: „niestety olimpijczyków się jeszcze nie dochrapaliśmy (...), jaki materiał przyjdzie to z takim się pracuje.”. Z drugiej strony, Na pewno wzrasta tu rola nauczycieli, których zadaniem powinno być zachęcanie uczniów do dodatkowej pracy i podejmowania inicjatyw, pozwolą uświadomić uczniom wagę kształcenia ustawicznego, rozwijania zdolności.

Trudno określić normę uczestnictwa w konkursach czy olimpiadach uczniów przeciętnej polskiej szkoły zawodowej. Regularny udział na pewno należy traktować jako silną stronę szkoły. Tym bardziej cenić trzeba każdy sukces uczniów w konkursach lub olimpiadach przedmiotowych, związanych z kierunkiem kształcenia. Tak jest w przypadku Zespołu Szkół nr 2, gdzie uczniowie od lat uczestniczą w Olimpiadzie Wiedzy Technicznej. Uczeń, który został laureatem Olimpiady Wiedzy Technicznej w 2008 roku został zwolniony z pisemnej części egzaminu zawodowego otrzymał dodatkowe punkty do świadectwa.

Wśród uczniów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach w okresie ostatnich dwóch lat było 2 laureatów olimpiad związanych z kształceniem zawodowym, na szczereblu centralnym.

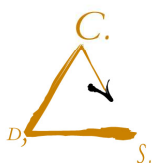

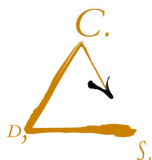
Tabela 15. Laureaci olimpiad przedmiotowych ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach.

Zespół szkół	Nazwa konkursu(olimpiady)	Liczba laureatów
ZSZ nr 1	Olimpiada Wiedzy i Umiejętności Rolniczych	1
ZSZ nr 2	Olimpiada Wiedzy Technicznej	1

Ponadto, uczniowie trzech ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach (poza uczniami Zespołu Szkół nr 4) brali udział w różnego rodzaju konkursach, od poziomu powiatowego do poziomu centralnego. W okresie ostatnich dwóch lat były to m.in.:

- Olimpiada Techniki Samochodowej;
- Ogólnopolski Turniej Motoryzacyjny;
- Olimpiada Wiedza o Unii Europejskiej;
- Olimpiada Wiedzy Technicznej;
- Olimpiada Teologii Katolickiej;
- Ogólnopolski Konkurs Wiedzy Biblijnej;
- Olimpiada Wiedzy o Regionie i Przedsiębiorczości;
- Olimpiada Przedsiębiorczości;
- Szkolny Konkurs Recytatorski;
- Międzynarodowy Konkurs Matematyczny „Kangur”;
- Konkurs Znajomości Języka Francuskiego;
- Ogólnopolski Turniej Wiedzy Pożarniczej;

Ważnym elementem i dobrą praktyką dla każdej szkoły średniej winno być posiadanie przez nią stypendystów Prezesa Rady Ministrów. Corocznie szansę na takie stypendium ma jeden (najlepszy) uczeń z każdej szkoły po spełnieniu wysokich kryteriów m.in. uzyskiwaniu promocji z wyróżnieniem. Takim chlubnym tytułem mogli pochwalić się uczniowie Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 w 2007 jak i 2008 r.

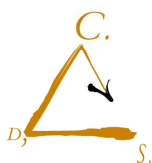
3.6 Innowacyjne metody nauczania, materiały dydaktyczne stosowane w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach

Niestety stosowanie innowacyjnych metod nauczania i autorskich programów to w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych rzadkość. W przeciętnej polskiej szkole zawodowej programy autorskie oraz innowacje pedagogiczne występują w znikomym stopniu. Stąd też należy wysoko oceniać szkoły, które podejmują działania o takim charakterze. Takie próby podjęto w Zespole Szkół Zawodowych nr 1, w kształceniu techników architektury krajobrazu, ale z powodu zmian w programie nauczania zaprzestano ich. Według respondentów, dopóki kształcenie oparte jest o istniejące podstawy programowe, trudno mówić o innowacyjnym podejściu nauczycieli do nauczania – całe kształcenie sprowadza się do realizacji podstaw, brakuje czasu na wdrażanie innych metod. W Zespole Szkół zawodowych nr 1 próbowano również wprowadzić nauczanie jednego z kierunków (technolog robót wykończeniowych) w systemie modułowym, jednak próba ta się nie powiodła. Według Dyrektora szkoły to przyszłość szkolnictwa, a teoria od razu odnoszona do praktyki sprawia, że *„szkolenie modułowe jest dużo bardziej efektywne”*. Problemem jest jednak niedostosowanie ponadgimnazjalnych szkół zawodowych do takiego typu kształcenia – zarówno, jeśli chodzi o wyposażenie placówek, jak i przygotowanie nauczycieli. Z taką opinią zgadzają się również inni Dyrektorzy.

Respondenci zwracają uwagę na trudności stosowania autorskich metod i innowacyjnych narzędzi w pracy z uczniami, m.in. z uwagi na dużą liczbę uczniów, ale i różnorodny poziom, jaki reprezentują uczniowie: *„przychodzą po gimnazjum ludzie, którzy mają pozdawane egzaminy, i oni jeszcze dobrze nie umieją czytać, pisać i rachować, to niech się pani nie spodziewa, że my będziemy tutaj wdrażać programy innowacyjne”*.

3.7 Wyposażenie ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach sprzęt i pomoce dydaktyczne

Ważnymi elementami w procesie kształcenia są środki dydaktyczne. Od ich nowoczesności, dostępności i optymalnego wykorzystania zależy jakość kształcenia zawodowego. Klasyfikacje środków dydaktycznych w literaturze przedmiotu bywają różne, najczęściej w

opracowaniach dotyczących szkolnictwa zawodowego spotkać można klasyfikacje przyjętą przez F. Szloska¹⁵:

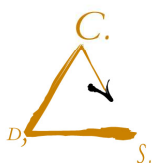
- pomoce dydaktyczne: mapy, wykresy, ilustracje, fotografie, modele, gabloty, eksponaty itp.
- materiały dydaktyczne: wzrokowe (foliogramy, przezrocza), słuchowe (płyty kompaktowe, taśmy magnetofonowe), wzrokowo-słuchowe (taśmy magnetowidowe, programy telewizyjne)
- techniczne środki dydaktyczne: wizualne (rzutnik pisma, rzutnik przeźroczy), audytywne np. magnetofon, audiowizualne np. magnetowid, automatyzujące proces kształcenia np. maszyny dydaktyczne, komputer, urządzenia treningowe
- dydaktyczne środki pracy:
 - maszyny np. obrabiarki, tokarki
 - urządzenia np. dźwigi, suwnice
 - przyrządy np. laboratoryjne, pomiarowe, kontrolne
 - ogólnego przeznaczenia np. meble, sprzęt szkolny

Ocena wyposażenia w sprzęt i pomoce naukowe ponadgimnazjalnych szkół zawodowych jest jednak wyjątkowo trudna, ponieważ nie istnieją żadne materiały ukazujące stan sprzętu, z którego korzystają nauczyciele i uczniowie szkół zawodowych w kraju.

Zgodnie z ustawą o systemie oświaty do zadań organu prowadzącego szkołę należy: „wyposażenie szkoły lub placówki w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, programów wychowawczych, przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów oraz wykonywania innych zadań statutowych”. Ministerstwo Edukacji Narodowej, co prawda udostępnia tzw. standardy wyposażenia dydaktycznego pracowni kształcenia zawodowego dla zawodów o 2/3-letnim cyklu nauczania w zasadniczej szkole zawodowej, oraz standardy wyposażenia dydaktycznego pracowni kształcenia zawodowego dla zawodów, w których kształcenie jest prowadzone w technikach, technikach uzupełniających i szkołach policealnych, jednak niezwykle trudno byłoby badać poziom wyposażenia szkoły w odniesieniu do wszystkich zawodów nauczanych w danej szkole.

Wskaźnikiem ogólnopolskim, którym można się posłużyć jest wskaźnik dostępności komputerów dla uczniów. I tak w szkołach zasadniczych zawodowych na jeden komputer przypada średnio – 16,3 ucznia, dla techników ten wskaźnik przedstawia się zdecydowanie lepiej – 7,21 ucznia na jeden komputer. Między innymi z powodu dominującej liczby uczniów techników, sytuacja w Skierniewicach jest odwrotna. Średnio, na jeden komputer

¹⁵ F. Szlosek, „Wstęp do dydaktyki przedmiotów zawodowych”, ITE, Radom 1995

będący w posiadaniu ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w mieście przypada ponad pięciu (5,39) uczniów technikum i niespełna dwóch (1,78) uczniów szkoły zasadniczej zawodowej. W poszczególnych zespołach szkół wskaźnik ten prezentuje się następująco:

Tabela 15. Liczba uczniów poszczególnych typów szkół przypadająca na jeden komputer

Zespół szkół	Technikum /Liceum profilowane/	Szkoła Zasadnicza Zawodowa
ZSZ nr 1	5,97*	1,48
ZSZ nr 2	5,75	6,02
ZSZ nr 3	9,72	-
ZS nr 4	1,75	-
Polska	7,21	16,3

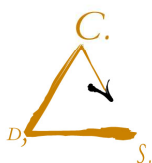
* technikum i liceum profilowane łącznie

Jakość sprzętu, jak twierdzą badani, jest stosunkowo dobra, dominują komputery wyprodukowane w latach 2004 – 2006. Tylko jeden zespół szkół posiada część komputerów starszych. 91% wszystkich komputerów, jakie znajdują się w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach posiada dostęp do Internetu (100% w Zespole Szkół Zawodowych nr 3 i Zespole Szkół nr 4).

Tabela 16. Stan sprzętu komputerowego ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach

Zespół szkół	Liczba komputerów ogółem	Liczba komputerów z dostępem do Internetu, z których korzystają uczniowie	Liczba komputerów w zależności od daty produkcji		
			2007 i nowsze	2004 - 2006	2003 i starsze
ZSZ nr 1	91	83	44	31	16
ZSZ nr 2	45	34	10	35	-
ZSZ nr 3	51	51	20	31	-
ZS nr 4	40	40	19	21	-

Zarówno Dyrektorzy jak i nauczyciele ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach mają świadomość, jak ważny wpływ na jakość kształcenia zawodowego ma wyposażenie szkoły w odpowiedni sprzęt i pomoce dydaktyczne: „staramy się w miarę możliwości zdobywać nowe rzeczy - modele, pomoce by pokazywać nowe rzeczy. Mamy

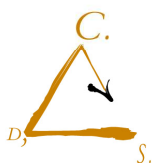
program z kosztorysowania, gorzej może z projektowaniem, bo to są drogie programy i trudno żeby szkoła była w stanie je zdobyć, ale staramy się”.

Poziom dostosowania sprzętu techno-dydaktycznego, z którego korzystają uczniowie, do potrzeb nowoczesnego stanowiska pracy, oceniany jest przez respondentów jako średni. Na siedmiostopniowej skali, jaką zaproponowano respondentom (gdzie 1 oznaczało „zdecydowanie nie odpowiada” a 7 „zdecydowanie odpowiada”) Dyrektor Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 ocenił dostosowanie sprzętu, jakim dysponuje szkoła na poziomie 5, a Dyrektor Zespołu Szkół Zawodowych nr 2 na poziomie 4.

Zespół Szkół Zawodowych nr 1 zdecydowanie wyróżnia się spośród innych szkół, jeśli chodzi o podejmowanie działań ukierunkowanych na pozyskiwanie coraz lepszego wyposażenia dla szkoły. Dzięki wymianom międzynarodowym, w jakich uczestniczy szkoła, udało się pozyskać dodatkowe pomoce dydaktyczne do nauczania języków obcych (programy do nauki języków obcych, filmy, słowniki multimedialne), co pozwoli na zwiększenie ilości zajęć realizowanych w pracowniach komputerowych. Dodatkowe środki pozyskane z wynajmu sal szkole wyższej oraz ze sprzedaży niewykorzystywanych ciągników, pozwoliły na zakup dodatkowego sprzętu i programów przeznaczonych do kształcenia zawodowego – „sprzętu w porównaniu z tym, co było 5 lat temu, co najmniej dwa razy tyle jest”.

Pracownie, jakie posiada Zespół Szkół Zawodowych nr 1, wyposażone są w oparciu o bazę warsztatową, jaką posiadała szkoła w zakresie kształcenia na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej. Wszystkie pracownie spełniają standardy, wyposażone są we wszystkie podstawowe sprzęty – „jeśli chodzi o wyposażenie, to nie możemy narzekać”. Ponieważ szkoła ma możliwość przeprowadzania egzaminów zawodowych we wszystkich kierunkach nauczanych w technikum, wszystkie stanowiska egzaminacyjne wyposażone są w niezbędne urządzenia, zdecydowanie gorzej jest, jeśli chodzi o nowoczesne technologie i sprzęt, z którymi powinni zapoznawać się uczniowie na zajęciach (np. elektronarzędzia). Szkoła dysponuje również programami komputerowymi, jakie w przyszłości mają być wykorzystywane przy przeprowadzaniu egzaminów zawodowych.

Pomimo stosunkowo dobrej sytuacji, jeśli chodzi o wyposażenie szkoły, respondenci mają świadomość, że szkoła powinna cały czas prowadzić działania, które pozwoliłyby zwiększyć ilość pomocy naukowych materiałów, na jakich pracują uczniowie podczas zajęć praktycznych: „potrzebne są ogromne ilości materiałów, które po tym, jak uczniowie na nich pracują, nadają się do wyrzucenia”. Nauczyciele podkreślają także, że coraz częściej sami

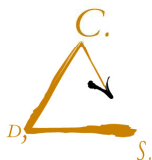
muszą organizować sobie pomoce naukowe, wykorzystywać własne materiały czy te, znalezione w Internecie.

Zespół Szkół Zawodowych nr 2 ma uprawnienia do przeprowadzania egzaminów zawodowych w zawodach: mechanik pojazdów, technik telekomunikacji; samochodowych (trwają starania o możliwość egzaminowania elektromechaników pojazdów samochodowych), co wiąże się ze spełnieniem wymagań w zakresie wyposażenia. Szkoła uzyskała wsparcie Ministerstwa Edukacji Narodowej i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej na doposażenie stanowisk egzaminacyjnych, w tym na zakup specjalistycznych sprzętów pomiarowych (technikum telekomunikacji) oraz zawodu mechanik pojazdów samochodowych (m.in. podnośniki, urządzenia diagnostyczne). Dzięki posiadanej samochodowej stacji diagnostycznej, uczniowie mają jeszcze większe szansę na dostęp do nowoczesnego sprzętu.

Szkoła dysponuje pracownią informatyczną, a także pracownią do podstaw konstrukcji maszyn (wyposażoną ze środków własnych szkoły) gdzie wykorzystywany jest program AutoCad, pozostałe pracownie przeznaczone do nauki zawodu wyposażone są w modele i materiały multimedialne. Udało się ponadto pozyskać środki na doposażenie pracowni multimedialnej, głównie w programy do nauki języków.

Zespół Szkół Zawodowych nr 3 dysponuje dobrze wyposażonymi pracowniami przedmiotowymi (informatyczna, biologiczna, chemiczna, fizyczna, języka polskiego, matematyczna). W pełni wyposażona jest pracownia do zajęć praktycznych przeznaczona dla hotelarzy (wyposażona w recepcję, komputer, centralę telefoniczną z faksem), wyposażenia wymaga pracownia organizacji usług gastronomicznych.¹⁶ Pracownie komputerowe, jakie posiada szkoła zostały wyposażone zarówno ze środków pochodzących z funduszy unijnych jak i środków przekazanych przez Radę Rodziców. Jedna z nich wyposażona jest w program przygotowujący uczniów do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe ekonomisty. Plany inwestycyjne, jakie posiada szkoła, poza wyposażeniem pracowni gastronomicznej przewidują stworzenie i wyposażenie laboratorium językowego (szkoła już dysponuje siecią telewizyjną umożliwiającą uczniom w każdej sali językowej słuchanie języka) a także działania związane z rozwoju infrastruktury sportowej (boisko przyszkolnej).

¹⁶ W pozostałych klasach, technikum ekonomii i handlu, uczniowie nie mają zajęć praktycznych.

Ze względu na profil kształcenia, Zespół Szkół nr 4 nie dysponuje pracownikami do nauki zawodu. Szkołą posiada w pełni i wyposażone pracownie komputerowe oraz centrum multimedialne zlokalizowane w bibliotece: „centrum stworzone po to, aby uczniowie lepiej orientowali się na rynku pracy, wśród pracodawców (...) uczniowie zainteresowani dalszym kształceniem, kierunkami mogą sobie w każdej chwili wejść, popatrzeć, jakie są zasady rekrutacji, wymogi.”

3.8 Aktywność szkoły w pozyskiwaniu środków na sprzęt oraz doskonalenie nauczycieli

Subwencja oświatowa, jaką otrzymują wszystkie szkoły w Polsce wystarcza jedynie na jej podstawową działalność. Warto również zauważyć, że nakłady na ponadgimnazjalnej szkoły zawodowe nie są zwykle większe od tych, które prowadzą kształcenie ogólnokształcące, natomiast skala potrzeb szkolnictwa zawodowego jest zdecydowanie wyższa. Trudno zatem prowadzić nowoczesną działalność szkoleniową bez korzystania z pojawiających się możliwości korzystania z funduszy krajowych i unijnych. Pozyskanie środków na działania innowacyjne, dodatkowe zajęcia, realizację programów m.in. adresowanych do uczniów zdolnych, programów wyrównujących szanse umożliwia wzbogacanie oferty edukacyjnej i unowocześnianie bazy i procesu dydaktycznego. Bez inicjatyw w tym zakresie szkoła nie jest w stanie zapewnić kształcenia zawodowego wysokiej jakości.

Analizując aktywność skierniewickich ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w pozyskiwaniu środków na wzmocnienie bazy dydaktycznej czy rozwój kadry pedagogicznej, należy stwierdzić, że jest ona stosunkowo niska. Wsparcie pochodziło przede wszystkim z ogólnopolskich programów Ministerstwa Edukacji Narodowej „Pracownie komputerowe dla szkół”¹⁷ i „Internetowe centra informacji multimedialnej w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych” oraz środków Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, przeznaczonych na doposażenie stanowisk egzaminacyjnych.

¹⁷ Projekt realizowany w ramach Priorytetu 2 Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwoju Zasobów Ludzkich "Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy", w latach 2004 – 2006, obejmujący publiczne szkoły – 7 679 szkół podstawowych, 1 800 gimnazjów, 10 030 szkół ponadgimnazjalnych, 19 zakładów kształcenia nauczycieli oraz 59 szkół policealnych.

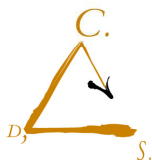
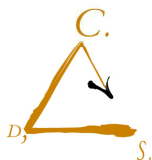

Tabela 17. Udział ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach w programach pozwalających na unowocześnianie sprzętu dydaktycznego oraz doskonalenia zawodowego nauczycieli

Zespół szkół	Nazwa programu (tytuł projektu)	Rodzaj wsparcia
ZSZ nr 1	– „Pracownie komputerowe dla szkół”.	– wyposażenie pracowni w 60 zestawów komputerowych – 3 projektory, 6 skanery, drukarka 2 szt., notebook – 3 szt.
	– „Internetowe centra informacji multimedialnej w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych.	– wyposażenie biblioteki w 8 zestawów komputerowych, 2 urządzenia wielofunkcyjne.
	– Wyposażenie CKU, CKP i szkół zawodowych w stanowiska do egzaminów zawodowych (zawód – posadzkarz).	– wyposażenie w sprzęt technodydaktyczny do przygotowania egzaminów zawodowych.
ZSZ nr 2	– „Pracownie komputerowe dla szkół”.	– wyposażenie pracowni komputerowej
	– Doposażenie ośrodka egzaminowania do zawodu: mechanik pojazdów samochodowych.	– wyposażenie w sprzęt technodydaktyczny do przygotowania egzaminów zawodowych.
	– Doposażenie pracowni teleinformatycznej w sprzęt do egzaminowania (zawód: technik telekomunikacji).	– wyposażenie w sprzęt technodydaktyczny do przygotowania egzaminów zawodowych.
	– Doposażenie pracowni multimedialnej w bibliotece szkolnej.	– zakup dwóch kompletów programów komputerowych.
ZSZ nr 3	– „Pracownie komputerowe dla szkół”.	– wyposażenie pracowni komputerowej.
ZS nr 4	– „Pracownie komputerowe dla szkół.	– wyposażenie pracowni komputerowej.
	– Internetowe centra informacji multimedialnej w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych.	– wyposażenie w sprzęt komputerowy.

Jedynie Zespół Szkół zawodowych nr 3 próbował pozyskać środki na doposażenie pracowni na potrzeby zajęć praktycznej nauki zawodu (pracownia organizacji usług gastronomicznych): „składaliśmy wniosek o wyposażenie do pracowni gastronomicznej, to jest w granicach 120 tysięcy taki sprzęt, (...) niestety nie przeszedł”. Według respondentów niska aktywność w aplikowaniu o fundusze zewnętrzne wynika z samego charakteru procedury aplikacyjnej

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

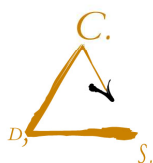
Łódzkie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

(długotrwały, absorbujący proces, skomplikowana dokumentacja programów), jak również z niedostatecznego wsparcia (szkolenia, spotkania) i informacji na temat możliwości pozyskiwania środków z organów prowadzących szkoły.

**IDENTYFIKACJA I ANALIZA POTRZEB EDUKACYJNYCH
PONADGIMNAZJALNEGO SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO W SKIERNIEWICACH**

Realizator projektu:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bienkowska, C. Ulański, J. Szymańska
31 – 153 Kraków, ul. Szlak 65 biuro 1004, tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85

Terenowe biuro projektu:

96 – 100 Skierniewice, ul. Piłsudskiego 2, tel. 668 858 360

www.cds.krakow.pl

e-mail: sk@cds.krakow.pl

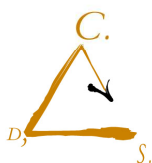

IV Podsumowanie

Wyniki egzaminów zewnętrznych

Wyniki zewnętrznego egzaminu z przygotowania zawodowego są najbardziej wyrazistym miernikiem efektywności kształcenia zawodowego szkoły. Trzeba jednak pamiętać, że nie ma on dla uczniów obowiązkowego charakteru i wielu uczniów do niego nie przystępuje, co obniża jego diagnostyczną wartość. Z całą pewnością wskazane byłoby uczynienie z niego egzaminu obowiązkowego, warunkującego ukończenie szkoły i uzyskanie stosownych uprawnień zawodowych. Równocześnie warunki i obowiązujące na nim wymagania powinny być precyzyjnie ustalane z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym, tak aby uczeń rozpoczynający naukę w danej specjalności, czy też kierunku kształcenia znał zasady przebiegu swojego egzaminu. Niestety dotychczas taka zasada nie jest przestrzegana.

Największe kłopoty sprawia uczniom część praktyczna egzaminu, co potwierdza problemy polskich szkół z dobrym przygotowaniem uczniów do wykonywania swoich zadań zawodowych. Warto także zauważyć, iż poziom zdawalności tych egzaminów w skali kraju jest wyższy w szkołach zasadniczych niż w technikach (szczególnie wyraźne różnice występują w części praktycznej). Wyniki szkół skierniewickich są trochę wyższe niż średnia w regionie łódzkim (nie należącym jednak do krajowej czołówki). W przypadku skierniewickich szkół zawodowych zdawalność egzaminu w technikach i w szkołach zasadniczych jest na zbliżonym poziomie, przy czym ów wskaźnik dla techników przewyższa średnią krajową, natomiast w przypadku szkół zasadniczych mamy do czynienia ze wskaźnikiem wyraźnie niższym niż średnia krajowa. Analizując wskaźniki zdawalności dla różnych kierunków kształcenia w technikach można zauważyć, że są one generalnie najwyższe w przypadku kierunków nietechnicznych (ekonomista, hotelarz, handlowiec), a najniższe dla kierunków wymagających umiejętności związanych ze złożonymi technologiami (technik telekomunikacji, technik elektryk, technik urządzeń sanitarnych). W ten sposób objawia się problem naszych szkół z dobrym przygotowaniem młodzieży w złożonych, wysoce specjalistycznych kierunkach kształcenia wymagających solidnego przygotowania w zakresie takich przedmiotów ogólnokształcących, jak matematyka i fizyka oraz umiejętności radzenia sobie z nietypowymi problemami. Podobną sytuację można zaobserwować w przypadku absolwentów szkół zasadniczych; w czołówce są sprzedawcy, kucharze i cieśle, a słabo radzą sobie elektromechanicy, czy też mechanicy pojazdów samochodowych.

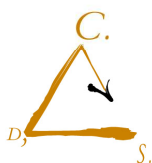

Generalnie szczególnie niepokojące są bardzo niskie wskaźniki sukcesu edukacyjnego na egzaminie zawodowym uczniów z technikum w ZSZ nr 2, praktycznie jedynie co piąty podejmujący egzaminacyjną próbę absolwent tej szkoły kończy ją pomyślnie. Do refleksji i podjęcia odpowiednich działań powinny także skłonić wyraźnie niższe od krajowych średnich wskaźniki zdawalności absolwentów skierniewickich szkół zasadniczych. Niebywale symptomatyczna jest także różnica wyników uczniów techników na części teoretycznej i praktycznej; otóż zupełnie dobrze radzą oni sobie z problemami teoretycznymi a bardzo słabo z praktycznymi. Można stwierdzić, że są oni lepiej przygotowani do podejmowania studiów niż do rozpoczynania pracy zawodowej. Skala uczniowskich niepowodzeń na egzaminie zawodowym ukazuje niski poziom przygotowania uczniów do podejmowania w przyszłości zadań zawodowych, co w znacznej mierze staje się przyczyną ich kłopotów na rynku pracy.

Wyniki zewnętrznego egzaminu maturalnego ilustrują jakość pracy konkretnej szkoły w obszarze kształcenia ogólnego. Szczególnie wskaźniki zdawalności egzaminu maturalnego, wobec niskiego progu (ledwie 30%), ukazują, jak szkoła średnia wypełnia swoje fundamentalne zadania. Warto także pamiętać, iż zdanie matury umożliwia młodemu człowiekowi podjęcie dalszej edukacji w szkole wyższej.

Analizując w owym podstawowym wymiarze efektywność kształcenia w średnich szkołach zawodowych Skierniewic, w okresie ostatnich czterech lat, w zakresie języka polskiego i języka angielskiego (zdecydowanie najpopularniejszego języka obcego zdawanego na maturze przez polską młodzież), czyli w obszarach związanych z bardzo ważnymi kompetencjami komunikacyjnymi, widzimy, że najlepiej wypadają technicy hotelarstwa (w obu przedmiotach wszyscy absolwenci sforsowali próg zdawalności) oraz technicy handlowcy (100% sukcesu z języka angielskiego oraz 97,4% z języka polskiego). Warto zauważyć, iż w obu przypadkach wszyscy uczniowie poradzi sobie z językiem angielskim, co świadczy o skuteczności jego nauczania w ZSZ nr 3 (wysoki wskaźnik notują także technicy ekonomiści – 98,4%). Można sądzić, że wpływ na to ma także możliwość uczestniczenia uczniów tej szkoły w praktykach zagranicznych. Na przeciwnym biegunie w przypadku języka polskiego są technicy ogrodnicy oraz technicy urządzeń sanitarnych (ledwie 83% poziom zdawalności), a w przypadku języka angielskiego – technicy ogrodnicy (ok. 65%) oraz technicy ochrony środowiska (ok. 75%). Sytuacja, w której 17% absolwentów szkoły średniej nie zdaje podstawowego egzaminu maturalnego, jakim jest egzamin z języka polskiego (przy niskim 30% progu) powinna skłonić osoby odpowiedzialne za szkołę do zdecydowanych działań naprawczych w tym obszarze. Mamy bowiem do czynienia z

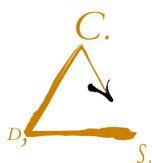

problemem braku u tych młodych ludzi podstawowych kompetencji komunikacyjnych, co z całą pewnością będzie dla nich istotną przeszkodą w skutecznym zaistnieniu na rynku pracy. Na tym tle muszą dziwić wypowiedzi osób wyrażających zadowolenie z efektów kształcenia ogólnego w skierniewickich szkołach osnute wokół kwestii „słabych uczniów” podejmujących naukę w tych szkołach. Otóż ich autorzy pomijają bardzo niski próg zdawalności obowiązujący w Polsce na tym egzaminie oraz fakt, że owe niezbyt wysokie wskaźniki zdawalności dotyczą jego podstawowej części.

Kadra pedagogiczna

Zatrudnieni w skierniewickich szkołach zawodowych nauczyciele spełniają obowiązujące ich wymagania formalne. W grupie nauczycieli przedmiotów teoretycznych mamy ok. 95% wskaźnik osób z wyższym wykształceniem magisterskim. Praktycznie wszyscy nauczyciele uczą zgodnie ze swoimi kierunkowymi kwalifikacjami, a 28% z nich posiada uprawnienia do nauczania dwóch przedmiotów. Wśród nauczycieli tych szkół 78% stanowią mianowani i dyplomowani (prawie 30%). Z pozyskanych ze szkół materiałów wynika także, iż ich nauczyciele aktywnie poprawiają swoje kwalifikacje. Czyli potencjał przygotowania nauczycieli do stojących przed nimi zadań wygląda zupełnie dobrze. Jednak analiza efektów kształcenia pozwala wątpić, czy jest on przez nauczycieli w pełni wykorzystywany. Jednym z czynników osłabiających efektywność nauczycielskiej pracy jest występujące u wielu z nich poczucie pracy ze słabymi uczniami, natomiast głównym powodem takiego stanu rzeczy jest formuła zatrudniania nauczycieli i sposób ich wynagradzania (w bardzo nikłym stopniu uzależniający wysokość wynagrodzenia od efektów pracy). Jest to zresztą problem o charakterze ogólnopolskim. W tym kontekście muszą martwić wypowiedzi nauczycieli nade wszystko ceniących sobie stabilne warunki zatrudnienia, które rekompensują im niezbyt wysokie wynagrodzenia. Z tych wypowiedzi wynika, iż nauczyciele mogliby nie być zadowoleni, gdyby otrzymali możliwość uzyskiwania wyższych wynagrodzeń (adekwatnych do efektów pracy) w zamian za bardziej elastyczne warunki zatrudniania. Nie można także nie zauważyć pewnej bezradności dyrektorów w kwestiach związanych z ocenianiem nauczycielskiej pracy.

Ogromnym problemem, z jakim zmagają się polskie szkoły zawodowe (widocznym także w Skierniewicach) jest kwestia zatrudniania nauczycieli przedmiotów zawodowych. Wobec obowiązujących w publicznej oświacie warunków płacowych praktycznie nie ma możliwości pozyskania do prowadzenia zajęć w szkole pracujących w przedsiębiorstwach specjalistów oraz absolwentów uczelni technicznych. W efekcie obserwujemy proces starzenia się tej

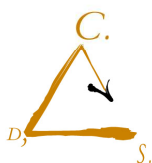

grupy nauczycieli oraz ratowanie sytuacji poprzez zatrudnianie emerytowanych nauczycieli. Tą sytuację dobrze ilustruje brak zatrudnienia w skierniewickich szkołach zawodowych w ostatnich latach nowych nauczycieli. W efekcie wśród nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych tylko 27% ma doświadczenie związane z pracą w swoim zawodzie poza oświatą, a wśród nauczycieli praktycznej nauki zawodu takie osoby stanowią 66%. Na tym tle trzeba także ułożyć zaledwie jednego nauczyciela przygotowanego do prowadzenia zajęć w systemie modułowym (trzeba pamiętać, że właśnie taki system nauczania przynosi zdecydowanie lepsze efekty niż klasyczne przedmiotowe kształcenie zawodowe). Wszystko to kreuje sytuację, w której kształcenie zawodowe prowadzone jest niezbyt efektywnie, ze słabym związkiem z rzeczywistością otaczającą szkołę i w efekcie absolwenci szkół zawodowych trafiając na rynek pracy natykają się na problemy z którymi nie potrafią sobie poradzić.

Problemy kadrowe szkolnictwa zawodowego mogą zostać rozwiązane tylko poprzez wprowadzenie do niego elastycznych, rynkowych metod zatrudniania i wynagradzania nauczycieli. Tylko wówczas zaistnieje możliwość uzyskiwania przez specjalistów zainteresowanych pracą w szkole satysfakcjonujących ich wynagrodzeń. Bez podjęcia zdecydowanych działań w tym obszarze polskie szkolnictwo zawodowe będzie dawało swoim absolwentom jedynie formalne kwalifikacje.

Nauczanie języków obcych

Wszyscy pracujący w skierniewickich szkołach zawodowych nauczyciele języków obcych posiadają wymagane kwalifikacje, ponad 90% z nich ukończyło studia filologiczne, a dla prawie 70% były to studia magisterskie. Dodatkowym atutem tego obszaru kształcenia w tych szkołach jest prowadzenie nauczania w piętnastoosobowych grupach. Wśród prowadzonego w Skierniewicach kształcenia językowego dominują język angielski oraz niemiecki. Można stwierdzić, że szkoły tworzą uczniom właściwe warunki dla edukacji językowej. Niestety efektywność owej edukacji w większości szkół odbiega od oczekiwań (pokazują to wyniki matury). Jako przyczyny takiego stanu rzeczy osoby ze środowiska oświatowego Skierniewic wskazują zbyt niską liczbę godzin przeznaczoną na nauczanie języków obcych oraz zróżnicowany poziom znajomości danego języka wśród uczniów w danej klasie. Na tym tle wyróżnia się ZSZ nr 3 (dobre wyniki matury), w którym młodzież uczy się języków obcych w grupach międzyklasowych, tworzonych zgodnie z poziomem umiejętności językowych poszczególnych uczniów, a dyrektor zwiększa liczbę godzin nauczania języków obcych z posiadanej do własnej dyspozycji puli. Przykład tej szkoły pokazuje, że można skutecznie

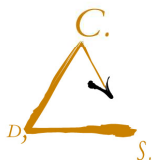
radzić sobie z problemami stosując niestandardowe rozwiązania. W ZSZ nr 3 edukacja językowa ułożona jest wśród szkolnych priorytetów, co wiąże się z prowadzonymi przez tą szkołę specjalnościami kształcenia. Jednak w przypadku pozostałych szkół wydaje się, iż występuje brak zrozumienia dla znaczenia uzyskania przez ucznia właściwych kompetencji w zakresie przynajmniej jednego języka obcego. Chociaż z wypowiedzi ankietowanych w badaniach osób rysuje się odmienny obraz, co może świadczyć, iż zdają one sobie sprawę z wagi problemu, z którym jednak gorzej radzą sobie w praktyce.

Oferta zajęć pozalekcyjnych

W tym obszarze skierniewickie szkoły zawodowe (z wyjątkiem ZSZ nr 3) prezentują się bardzo przeciętnie. W ich ofercie pojawiają się wprowadzić dodatkowe zajęcia, ale najczęściej mają one charakter zajęć wyrównawczo – wspierających uczniów w przygotowaniu do matury. Zresztą owe zajęcia w przeważającej mierze skierowane są do uczniów średnich szkół zawodowych, a znikomym stopniu korzystają z nich uczniowie szkół zasadniczych. Warto także zauważyć, iż w ofercie skierniewickich szkół zawodowych pojawiają się kursy zawodowe pozwalające uczniom na uzyskiwanie dodatkowych uprawnień, przydatnych na rynku pracy. Chociaż wśród osób związanych ze szkołami pojawiają się opinie kwestionujące angażowanie się szkół w organizację kursów. Świadczy to o ciągle występującym wśród nauczycieli braku zrozumienia dla podejmowania nowych inicjatyw, zwiększających szanse młodzieży na rynku pracy. Ten sposób myślenia, charakterystyczny dla szkół działających nie tyle pod kątem potrzeb klienta (ucznia), ile oczekiwań przełożonych stanowi istotną barierę w rozwoju oświaty.

Z klasyczną ofertą zajęć pozalekcyjnych, skierowanych na rozwój uczniowskich zainteresowań i talentów spotykamy się w ZSZ nr 3. Szkoła ta prowadzi rozmaite koła zainteresowań (sportowe, artystyczne, przedmiotowe) umożliwiając swoim uczniom interesujące spędzanie wolnego czasu. Można odnieść wrażenie, że w tej szkole nauczyciele pracują bez syndromu „słabego ucznia”, co pozwala im otwierać przed młodzieżą pełne szanse rozwoju edukacyjnego. Trzeba również podkreślić, iż szkoła ta umiejętnie korzysta ze środków pozabudżetowych na finansowanie tej części swojej oferty.

Wiele osób ze środowiska oświaty zawodowej Skierniewic uważa, że obiektywne przeszkody uniemożliwiają im rozwój dodatkowej oferty edukacyjnej. Wśród owych przeszkód wymieniają brak środków finansowych, nikłe zainteresowanie uczniów oraz trudności uczniów dojeżdżających spoza Skierniewic z udziałem w dodatkowych zajęciach. Szczególnie niepokojąco brzmi nauczycielski argument o braku zainteresowania uczniów

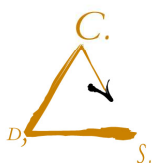

dodatkową ofertą edukacyjną szkoły, gdyż świadczy o braku umiejętności kreowania oferty odpowiadającej na uczniowskie zainteresowania. Możliwe, że owa oferta tworzona jest nie tyle pod kątem spełnienia uczniowskich oczekiwań, ale zgodnie z oczekiwaniami nauczycieli i dlatego nie spotyka się z szerszym odzewem młodzieży. Kwestia zajęć pozalekcyjnych znakomicie ilustruje umiejętności szkoły w kreowaniu przyciągającej uczniów oferty. Dla większości polskich szkół jest to poważny problem, gdyż nie potrafią one przezwyciężyć dominacji potrzeb pracownika i otworzyć się na potrzeby klienta. Dodatkowo w wypowiedziach ankietowanych osób pobrzmiewają głosy niewiary w możliwości uczniów. W bardzo wielu sytuacjach można usłyszeć tłumaczenia o braku sukcesów z powodu słabości uczniów danej szkoły, albo zadowolenie z istniejącego stanu w kontekście niskiego potencjału intelektualnego młodych ludzi. Trzeba się liczyć z tym, że taki stosunek do uczniów, pełen sceptycyzmu, co do ich możliwości edukacyjnych, niebawem ogranicza możliwości stymulowania przez nauczycieli rozwoju intelektualnego młodzieży.

Udział uczniów w olimpiadach, konkursach, programach stypendialnych

Wprawdzie uczniowie skierniewickich szkół zawodowych uczestniczą w wielu olimpiadach i konkursach o ponadszkolnym charakterze to jednak tylko epizodycznie odnoszą spektakularne sukcesy, zostając laureatami tych rywalizacji. W ostatnich dwóch latach taki sukces zanotowało dwóch uczniów (z ZSZ nr 1 i ZSZ nr 2). Również niepokoi brak w tym okresie w trzech szkołach (poza ZSZ nr 1) stypendystów Prezesa Rady Ministrów.

Taka sytuacja oraz wypowiedzi osób związanych ze skierniewicką oświatą zawodową potwierdzają, że badane szkoły nie bardzo potrafią wyjść poza wykonywanie podstawowych zadań. Z trudem przychodzi im odkrywanie i rozwijanie uczniowskich zainteresowań oraz talentów. Można sądzić, że fundamentalna przyczyna takiego stanu rzeczy tkwi w braku wiary nauczycieli w możliwości swoich uczniów, w swoistym syndromie „słabego ucznia”, z jakiego nie mogą wyzwolić się nauczyciele (jest on widoczny w rozmaitych elementach badań skierniewickiego szkolnictwa zawodowego). Trzeba jednak pamiętać, że taka sytuacja jest niestety dość powszechna w polskich szkołach. Oczywiście przygotowywanie uczniów do startu w olimpiadach i konkursach przedmiotowych jest dużo trudniejsze w szkolnictwie zawodowym niż w liceach ogólnokształcących, to jednak trzeba zauważyć, że w zbiorze olimpiad mamy takie, w których uczniowie techników powinni wypadać zdecydowanie lepiej od młodzieży ze szkół ogólnokształcących. Są to wszelkie olimpiady osnute wokół specjalności kształcenia szkolnictwa zawodowego. Jednak, aby tak się działo konieczna jest

dodatkowa praca w szkole z najlepszymi uczniami, a z tym w większości badanych szkół jest poważny problem.

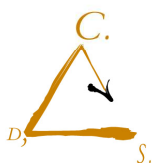
Innowacje pedagogiczne

W badanych szkołach praktycznie brak działań innowacyjnych, w przeszłości były one epizodycznie podejmowane jednak po pewnym okresie zostały zarzucone. W tej materii szczególnie niepokoi bezradność szkół we wdrażaniu kształcenia modułowego. Wprawdzie ich dyrektorzy zdają sobie sprawę z zalet takiego systemu kształcenia, jednak nie podejmują rzeczywistych działań, aby mógł on w ich szkołach zaistnieć. Warto zauważyć, że we wszystkich skierniewickich szkołach zawodowych jest tylko jeden nauczyciel przygotowany do prowadzenia zajęć w takim systemie.

Brak aktywności szkół w tym obszarze ich przedstawiciele tłumaczą „słabymi uczniami” z jakimi muszą pracować; jest to najczęściej stosowane przez nich tłumaczenie szkolnych problemów z uzyskiwaniem wysokiej jakości pracy. W tym przypadku trzeba jednak zauważyć, że właśnie innowacje pedagogiczne mogą znakomicie pomagać nauczycielom w stymulowaniu uczniowskiego rozwoju oraz kreować zindywidualizowane metody oddziaływań na uczniów, co ma fundamentalne znaczenie w pracy ze słabymi uczniami. Równocześnie nie można się zgodzić z opiniami, jakoby przeszkody we wprowadzaniu innowacji, czy też autorskich programów nauczania tkwiły w podstawach programowych i ogólnie w zasadach programowania pracy polskich szkół. Otóż jest dokładnie odwrotnie, konstrukcja polskiego systemu edukacji oparta jest na założeniu nauczycielskiej kreatywności.

Sprzęt i pomoce dydaktyczne oraz aktywność szkół w pozyskiwaniu środków na ten cel

Ankietowani w trakcie badań przedstawiciele skierniewickich szkół zawodowych generalnie jako „średni” w stosunku do współczesnych potrzeb technologicznych ocenili znajdujący się w szkołach sprzęt i pomoce dydaktyczne. Nieźle prezentuje się wyposażenie szkół w komputery, zdecydowana ich większość wyprodukowana została po 2003 r. (jedynie w ZSZ nr 1 wykorzystywanych jest 16 starszych komputerów, na 93 posiadane przez szkołę). Praktycznie wszystkie dostępne dla uczniów komputery są podłączone do Internetu. Jednak ich wykorzystywanie w bieżącym nauczaniu odbiega od optymalnego, niezbyt często stosowane są one na lekcjach niezwiązanych z technologiami informatycznymi. Według nauczycieli przyczyną tego jest brak w szkołach odpowiednich programów dydaktycznych. Trzeba także zauważyć, że szkoły sygnalizują brak rzutników multimedialnych.

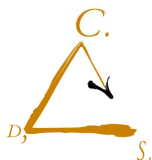

Dla dobrego stanu wyposażenia szkół w sprzęt adekwatny do potrzeb współczesnego stanowiska pracy istotne znaczenie ma posiadanie przez placówkę uprawnień do przeprowadzania egzaminów zawodowych. Związane z tym wymagania w naturalny sposób mobilizują osoby odpowiedzialne za szkołę do podejmowania działań służących właściwemu wyposażeniu szkoły, równocześnie w takiej sytuacji łatwiej o uzyskanie zewnętrznego wsparcia materialnego. W innym przypadku szkoły napotykać na bariery braku środków finansowych, niezbędnych dla zapewnienia sobie odpowiedniego wyposażenia. Trzeba zauważyć, że szkolne środowiska próbują sobie z nimi radzić, jednak często okazują się bezradne. Stąd też niezbędne są działania optymalizujące wydatki na sprzęt niezbędny do kształcenia zawodowego poprzez tworzenie jednostek typu Centrum Kształcenia Praktycznego.

Warto zauważyć, że generalnie szkoły pozyskują środki zewnętrzne na poprawę wyposażenia w sprzęt komputerowy (wszystkie cztery placówki) oraz wsparcie na wyposażanie ośrodków egzaminacyjnych (ZSZ nr 1 i ZSZ nr 2). Trzeba jednak stwierdzić, iż istniejące obecnie w Polsce możliwości pozyskiwania edukacyjnych środków unijnych nie są przez nie w pełni wykorzystywane. Według osób ze środowiska tych szkół główną przyczyną tego jest brak informacji o szkoleniach pomagających w uzyskiwaniu kompetencji potrzebnych dla przygotowania stosownych aplikacji. Jest to wyraźny (kilka razy pojawiający się w badaniach) sygnał o konieczności stworzenia poza szkołami (np. w Urzędzie Miasta Skierniewice) stanowiska pracy koordynującego problematykę projektów europejskich dla szkół.

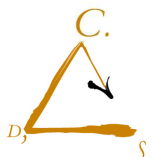
Tabela 18. Główne atuty i słabości ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach

Jakość kształcenia	
Atuty	Słabości
Wyniki egzaminów zewnętrznych	
➤ dobre wyniki egzaminu zawodowego uczniów specjalności nietechnicznych (ekonomista, hotelarz, handlowiec); ➤ bardzo dobre wyniki egzaminu maturalnego absolwentów Zespołu Szkół Zawodowych nr 3 (zwłaszcza techników hotelarstwa i handlowców), co świadczy o ich chęci kontynuowania nauki.	➤ niedostateczne przygotowanie uczniów do praktycznej części egzaminu zawodowego - zbyt mały nacisk położony na praktyczną naukę zawodu (zwłaszcza w przypadku specjalistycznych kierunków kształcenia); ➤ wyraźnie niższe od krajowych średnich wskaźniki zdawalności absolwentów skierniewickich szkół zasadniczych; ➤ stosunkowo słabe wyniki egzaminu

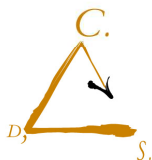

	maturalnego w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 (17% absolwentów szkoły nie zdaje podstawowego egzaminu maturalnego).
Kadra pedagogiczna	
➤ odpowiednie, kierunkowe wykształcenie praktycznie wszystkich nauczycieli; ➤ aktywne działanie dyrekcji wszystkich zespołów szkół zawodowych w Skierniewicach, na rzecz podnoszenie kwalifikacji kadry pedagogicznej.	➤ niska wiara kadry pedagogicznej w potencjał uczniów, wpływająca na efektywność kształcenia; ➤ potrzeba wypracowania odpowiednich procedur i narzędzi pozwalających na ocenianie przez dyrektorów nauczycielskiej pracy; ➤ coraz „starsza” kadra nauczycielska odpowiedzialna za przedmioty zawodowe – kształcenie zawodowe prowadzone często ze słabym związkiem z rzeczywistością otaczającą szkołę.
Nauczanie języków obcych	
➤ odpowiednie kwalifikacje nauczycieli języków obcych (ponad 90% z nich ukończyło studia filologiczne, a dla prawie 70% były to studia magisterskie); ➤ zdecydowanie lepsze wyniki egzaminu maturalnego z języka obcego u uczniów Zespołu Szkół Zawodowych nr 3, którzy odbywają praktyki zagraniczne; ➤ wprowadzenie w Zespole Szkół Zawodowych nr 3 nauki języków w grupach międzyklasowych, tworzonych zgodnie z poziomem umiejętności językowych i zwiększenie liczby godzin nauczania języków obcych z puli do dyspozycji dyrektora.	➤ mimo dobrych warunków do nauki języków, jakie stwarzają uczniom szkoły, efektywność edukacji językowej w odbiega (poza Zespołem Szkół Zawodowych nr 3) od oczekiwań (wyniki matury).
Oferta zajęć pozalekcyjnych	
➤ umożliwianie uczniom Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 i nr 2 udziału w kursach zawodowych pozwalających uczniom na uzyskiwanie dodatkowych uprawnień, przydatnych na rynku pracy; ➤ szeroka (zawierająca m.in. zajęcia sportowe, teatralne, językowe) oferta zajęć pozalekcyjnych, skierowanych na rozwój uczniowskich zainteresowań i talentów oferowana przez Zespół Szkół	➤ w Zespołach Szkół Zawodowych nr 1, nr 2 i nr 4 odbywają się wyłącznie zajęcia wyrównawcze i fakultatywne; ➤ konieczność zintensyfikowania działań zmierzających do efektywniejszego kreowania przez nauczycieli oferty zajęć, odpowiadających na zainteresowania uczniów.

Zawodowych nr 3. Umiejętnie korzystanie ze środków pozabudżetowych na finansowanie tej części działalności szkoły (m.in. składanie wniosku na dofinansowanie zajęć pozalekcyjnych, współpraca z Radą Rodziców przy sfinansowaniu siłowni szkolnej).	
Udział uczniów w olimpiadach, konkursach, programach stypendialnych	
➤ posiadanie przez Zespół Szkół Zawodowych nr 1 stypendystów Prezesa Rady Ministrów.	➤ jedynie pojedyncze sukcesy uczniów w olimpiadach i konkursach w etapie centralnym; ➤ niedostateczne przygotowanie nauczycieli do pracy z młodzieżą zdolną, do pobudzania aktywności uczniów (konkursy, olimpiady).
Innowacje pedagogiczne	
➤ jeden (w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach) nauczyciel przygotowany do uczenia w systemie modułowym - Zespół Szkół nr 4.	➤ brak działań innowacyjnych; ➤ brak prowadzenia kształcenia w systemie modułowym.
Sprzęt i pomoce dydaktyczne oraz aktywność szkół w pozyskiwaniu środków na ten cel	
➤ stosunkowo dobre wyposażenie wszystkich zespołów szkół zawodowych w sprzęt komputerowy (zdecydowana ich większość wyprodukowana została po 2003 r., prawie wszystkie podłączone do Internetu); ➤ dobre wyposażenie (wynikające z uprawnień do przeprowadzania egzaminów) Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 i 2 w sprzęt adekwatny do potrzeb współczesnego stanowiska pracy.	➤ niedostateczne wykorzystanie programów pozwalających na dofinansowanie wyposażenia szkoły ze środków zewnętrznych.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Łódzkie

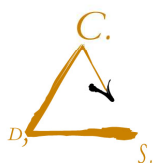
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Załącznik nr 1

Kwestionariusz ankiety e – mail dla Dyrektorów Zespołów Szkół Zawodowych

**IDENTYFIKACJA I ANALIZA POTRZEB EDUKACYJNYCH
PONADGIMNAZJALNEGO SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO W SKIERNIEWICACH**

Realizator projektu:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bienkowska, C. Ułasiński, J. Szymańska
31 – 153 Kraków, ul. Szlak 65 biuro 1004, tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85

Terenowe biuro projektu:

96 – 100 Skierniewice, ul. Piłsudskiego 2, tel. 668 858 360

www.cds.krakow.pl

e-mail: sk@cds.krakow.pl

Kwestionariusz ankiety e-mail dla Dyrektorów Zespołów Szkół Zawodowych

Szanowni Państwo, Dyrektorzy Zespołów Szkół Zawodowych.

W ramach realizowanego „Identyfikacja i analiza potrzeb edukacyjnych ponadgimnazjalnego szkolnictwa zawodowego w Skierniewicach” przekazujemy Państwu kwestionariusz ankiety dotyczącej działalności Państwa szkoły. Serdecznie prosimy o wypełnienie ankiety i odesłanie jej na adres sk@cds.krakow.pl do 16 stycznia do godz. 14.00

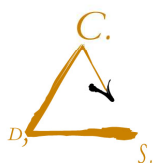
Badaniami w ramach projektu objęte są wszystkie ponadgimnazjalne szkoły zawodowe z terenu powiatu skierniewickiego oraz instytucje rynku pracy i pracodawcy. W efekcie realizacji projektu przygotowana zostanie całościowa, wielowymiarowa diagnoza potrzeb edukacyjnych z rekomendacjami dla szkolnictwa zawodowego (w odniesieniu do typów szkół i rynków, na jakich szkoły te funkcjonują), sformułowana w aspekcie krótkoterminowym (dopasowanie do bieżących wymogów rynku pracy) i perspektywicznym, tj. uwzględniającym potrzeby zmieniającego się rynku pracy i perspektywy rozwojowe miasta.

I Kształcenie zawodowe w Zespole Szkół

1. Czy w latach 1997 – 2008 wprowadzono w Państwa Zespole Szkół nowe kierunki kształcenia?

- ☐ 1. tak → prosimy wpisać nazwy kierunków poniższą tabelkę;
☐ 2. nie → prosimy przejść do pytania nr 3.

Rok szkolny	Nazwy wprowadzonych kierunków
1997/1998	
1998/1999	
1999/2000	
2000/2001	
2001/2002	
2002/2003	
2003/2004	
2004/2005	
2005/2006	
2006/2007	
2007/2008	

2. Czy w latach 1997 - 2008 zrezygnowano w Zespole Szkół z pewnych kierunków kształcenia?

- ☐ 1. tak → prosimy wpisać nazwy kierunków poniższą tabelkę;
☐ 2. nie → prosimy przejść do pytania nr 4.

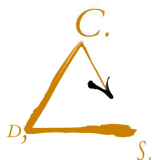
Rok szkolny	Nazwy kierunków, z których zrezygnowano
1997/1998	
1998/1999	
1999/2000	
2000/2001	
2001/2002	
2002/2003	
2003/2004	
2004/2005	
2005/2006	
2006/2007	
2007/2008	

3. Zdawalność egzaminów zewnętrznych w Zespole Szkół.

Prosimy wpisać zawody, w których odbyły się egzaminy zawodowe oraz maturalne, oraz wypełnić pozostałe kolumny.

Egzaminy zawodowe:

Zawód	Rok	Liczba osób zgłoszonych	Przystąpiło do etapu pisemnego	Zaliczyło etap pisemny	Przystąpiło do etapu praktycznego	Zaliczyło etap praktyczny	Otrzymało dyplom
	2007						
	2006						
	2005						
	2004						
	2007						
	2006						
	2005						
	2004						
	2007						
	2006						
	2005						
	2004						
	2007						
	2006						

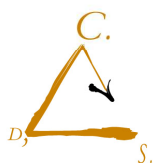

	2005						
	2004						
	2007						
	2006						
	2005						
	2004						
	2007						
	2006						
	2005						
	2004						
	2007						
	2006						
	2005						
	2004						
	2007						
	2006						
	2005						
	2004						

Egzaminy maturalne:

Zawód	Rok	Język polski		Język obcy	
		Przystąpiło	Zdało	Przystąpiło	Zdało
	2008				
	2007				
	2006				
	2005				
	2004				
	2008				
	2007				
	2006				
	2005				
	2004				
	2008				
	2007				
	2006				
	2005				
	2004				
	2008				
	2007				
	2006				
	2005				
	2004				
	2008				
	2007				
	2006				
	2005				
	2004				

	2004				
	2008				
	2007				
	2006				
	2005				
	2004				

4. Organizacja zajęć praktycznych i praktyk zawodowych w cyklu kształcenia zawodowego w Zespole Szkół.

Prosimy oszacować podając w % udział poniższych podmiotów w realizacji zajęć praktycznych i praktyk zawodowych dla danego zawodu (prosimy wpisać zawody zasadniczej szkoły zawodowej oraz technikum).

Lp.	Nazwa zawodu	Warsztaty, pracownie technologiczne w szkole [%]	Centra Kształcenia Ustawicznego [%]	Zakłady pracy [%]	Praktyki i staże zagraniczne [%]

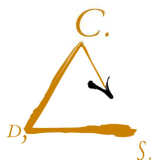
II Aktywność Zespołu Szkół

5. Udział Zespołu Szkół w olimpiadach szkolnych, zewnętrznych konkursach zawodowych, programach stypendialnych (w okresie ostatnich 2 lat).

Prosimy o podanie nazwy, a także krótki opis według poniższej tabeli.

Lp.	Nazwa konkursu/olimpiady/programu	Liczba laureatów/stypendystów	Poziom (powiatowy/wojewódzki/krajowy)

6. Stosowanie w Zespole Szkół innowacyjnych metod nauczania i uczenia się (w tym wykorzystujących nowoczesne technologie teleinformatyczne) oraz środków dydaktyczne podnoszących efektywność kształcenia.

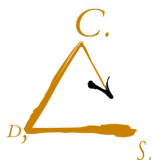
Prosimy krótko opisać stosowane metody/środki (np. nauczanie modułowe, różne formy e-learningu, posiadanie internetowej platformy edukacyjnej, zamieszczanie materiałów dydaktycznych w Internecie, praca uczniów w systemie projektowym itp.) oraz podać liczbę uczniów z nich korzystających.

Lp.	Nazwa metody nauczania/środka dydaktycznego	Liczba uczniów korzystających z danej metody/środka

7. Wydawane przez Zespół Szkół powszechnie uznawane certyfikaty i zaświadczenia, potwierdzające uprawnienia zawodowe.

Prosimy wymienić stosowne certyfikaty/zaświadczenia oraz podać zawody, których dotyczą.

Lp.	Nazwa certyfikatu/zaświadczenia	Zawód/zawody, którego/których dotyczy certyfikat/zaświadczenie

III Kadra pedagogiczna w Zespole Szkół

8. Nauczyciele zatrudnieni w Zespole Szkół.

Prosimy o podanie liczby nauczycieli według poniższych kategorii.

Ogólna liczba nauczycieli	Liczba nauczycieli stażystów	Liczba nauczycieli kontraktowych	Liczba nauczycieli mianowanych	Liczba nauczycieli dyplomowanych
Liczba nauczycieli, którzy odbyli/odbywają studia podyplomowe w zakresie nauczania przedmiotu	Liczba nauczycieli mających uprawnienia do nauczania co najmniej 2 przedmiotów	Liczba nauczycieli biorących udział w kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe (w okresie ostatnich 5 lat)	Liczba nauczycieli biorących udział w stażach w przedsiębiorstwach bądź stażach zagranicznych	Liczba nauczycieli mogących pracować w systemie modułowym
Liczba nauczycieli mających uprawnienia egzaminatora	Liczba nauczycieli praktycznej nauki zawodu			

Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących:

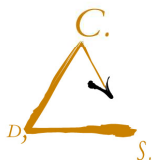
Ogólna liczba nauczycieli	Liczba nauczycieli z wykształceniem wyższym magisterskim	Liczba nauczycieli z wykształceniem wyższym zawodowym (licencjackie, inżynierskie)	Liczba nauczycieli uczących zgodnie ze swoim wykształceniem kierunkowym

Nauczyciele przedmiotów ogólnozawodowych:

Ogólna liczba nauczycieli	Liczba nauczycieli z wykształceniem wyższym magisterskim	Liczba nauczycieli z wykształceniem wyższym zawodowym	Liczba nauczycieli uczących zgodnie ze swoim wykształceniem kierunkowym
Liczba nauczycieli posiadających doświadczenie zawodowe związane z kierunkiem kształcenia (praca w zawodzie, którego uczą) – w zależności od długości praktyki zawodowej			
Mniej niż 2 lata	Od 2 do 5 lat	Od 5 do 10 lat	Powyżej 10 lat

Nauczyciele praktycznej nauki zawodu:

Liczba nauczycieli posiadających doświadczenie zawodowe związane z kierunkiem kształcenia (praca w zawodzie, którego uczą) – w zależności od długości praktyki zawodowej			
Mniej niż 2 lata	Od 2 do 5 lat	Od 5 do 10 lat	Powyżej 10 lat

Nauczyciele przedsiębiorczości:

Ogólna liczba nauczycieli przedsiębiorczości	Liczba nauczycieli, którzy odbyli/odbywają studia magisterskie/podyplomowe, które dają uprawnienia do nauczania przedsiębiorczości	Liczba nauczycieli, którzy odbyli kursy z zakresu przedsiębiorczości	Liczba nauczycieli, którzy posiadają doświadczenie w prowadzeniu własnego przedsiębiorstwa

Nauczyciele języków obcych :

Ogólna liczba nauczycieli języków obcych	Liczba nauczycieli, którzy ukończyli magisterskie studia filologiczne	Liczba nauczycieli, którzy ukończyli licencjackie studia filologiczne	Liczba nauczycieli, którzy ukończyli studium językowe	Liczba nauczycieli posiadających certyfikat językowy oraz ukończone studium pedagogiczne

9. Ile osób liczy średnio grupa ucząca się języka obcego w Zespole Szkół?

Prosimy o wpisanie liczby:

IV Wyposażenie Zespołu Szkół

10. Komputery z dostępem do Internetu.

Prosimy o uzupełnienie informacji dotyczących komputerów, którymi dysponuje szkoła.

Liczba komputerów ogółem	Liczba komputerów z dostępem do Internetu, z których korzystają uczniowie	Liczba komputerów w zależności od daty produkcji		
		2007 i nowsze	2004 - 2006	2003 i starsze

11. Wyposażenie Zespołu Szkół w sprzęt techno-dydaktyczny.

Prosimy o zaznaczenie właściwych odpowiedzi.

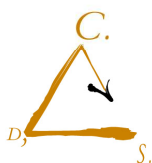
- A. W jakim stopniu sprzęt techno-dydaktyczny, z którego uczniowie Zespołu Szkół korzystają przy praktycznej nauce zawodu, odpowiada potrzebom nowoczesnego stanowiska pracy?**
Prosimy zaznaczyć odpowiedź na poniższej skali (poprzez postawienie krzyżyka w odpowiedniej kratce).

zdecydowanie nie odpowiada	←						→	zdecydowanie odpowiada
1	2	3	4	5	6	7		

- B. Gdzie uczniowie Zespołu Szkół korzystają ze sprzętu techno-dydaktycznego?**

Prosimy zaznaczyć wszystkie miejsca.

- a) pracownię dydaktyczną w szkole;
b) warsztaty przyszkolne;

- c) Centrum Kształcenia Ustawicznego w Skierniewicach;
d) zakłady pracy
e) inne – jakie?.....

12. Udział Zespołu Szkół w programach finansowanych z funduszy Unii Europejskiej w dziedzinie unowocześniania wyposażenia (zakup sprzętu, wyposażenia do pracowni, warsztatów) oraz doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Prosimy opisać poszczególne programy/projekty oraz rodzaj uzyskanego wsparcia (np. w ramach PHARE SSG – Rozwój Zasobów Ludzkich, regionalnych programów operacyjnych, czy innych programów finansowanych lub współfinansowanych ze środków UE np. dla organizacji pracowni IT, pracowni multimedialnych w bibliotekach, wyposażenia Szkolnych Ośrodków Kariery, tworzenia centrów egzaminacyjnych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej) na przestrzeni ostatnich 5 lat.

Lp.	Nazwa programu/ tytuł projektu	Rodzaj wsparcia

V Absolwent Zespołu Szkół na rynku pracy

13. Promocja przedsiębiorczości w Zespole Szkół.

Prosimy o określenie działań i programów z zakresu promocji przedsiębiorczości realizowanych w Państwa Zespole Szkół oraz podanie liczby uczniów, którzy wzięli w nich udział (w okresie ostatnich 3 lat). Proszę określić w kolumnie „Charakter działań”: K – jako krajowy, W – wojewódzki, regionalny, S – szkolny.

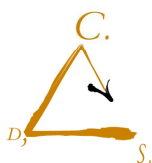
Lp.	Nazwa działania promującego przedsiębiorczość	Liczba uczniów	Charakter działań

14. Dalsza droga zawodowa absolwentów Zespołu Szkół.

Czy szkoła prowadzi badania dotyczące dalszej drogi zatrudnienia absolwentów?

- ☐ 1. Tak -> w jaki sposób?

.....
.....
.....
.....

-> od kiedy?

☐ 2. Nie -> dlaczego nie?

.....

.....

15. Formy współpracy Zespołu Szkół z zakładami pracy.
Prosimy zaznaczyć te formy współpracy, które realizuje szkoła.

- f) organizacja praktyk zawodowych;
- g) realizacja w przedsiębiorstwie teoretycznych przedmiotów zawodowych;
- h) wycieczki przedmiotowe;
- i) sponsoring materialny i finansowy - wsparcie rozwoju bazy szkoły;
- j) zasięganie opinii pracodawców w tworzeniu nowych kierunków kształcenia;
- k) udostępnianie szkole kadry specjalistów (pracownicy przedsiębiorstwa jako nauczyciele przedmiotów zawodowych)
- l) umożliwianie nauczycielom odbywania staży i kursów organizowanych w i przez przedsiębiorstwa;
- m) porozumienia/umowy formalne z zakładami pracy (np. dotyczące zatrudniania absolwentów);
- n) brak współpracy;
- o) inne.....

16. Ocena współpracy Zespołu Szkół z zakładami pracy.
Prosimy określić zadowolenie ze współpracy szkoły z zakładami pracy według poniższej skali (poprzez postawienie krzyżyka w odpowiedniej kratce).

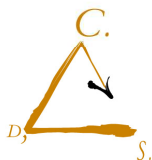
zdecydowane niezadowolenie ← → zdecydowane zadowolenie

1	2	3	4	5	6	7

17. Aktywność Zespołu Szkół w pozyskiwaniu środków finansowych na realizację projektów rozwijających uczniów

Prosimy zaznaczyć te rodzaje programów, z których przynajmniej raz korzystała Państwa szkoła, oraz podać rok, w którym program ten był realizowany.

Rodzaj programu:	Rok:
a) PHARE rozwój zasobów ludzkich(RZL) (do 2004r.)	
b) Sokrates	
c) Leonardo Da Vinci	
d) Comenius	
e) Szkoła Marzeń	
f) Młodzież (do 2006r.)	
g) Młodzież w Działaniu	
h) Iterreg 3C	
i) SPO RZL	
j) wymiany międzynarodowe uczniów	
k) inne – jakie?	
.....	
.....	

.....	
-------	-------

18. Przygotowanie absolwenta do wejścia na rynek pracy.

Prosimy zaznaczyć wszystkie te działania, które Zespół Szkół podejmuje w celu przygotowania absolwentów do poruszania się po rynku pracy.

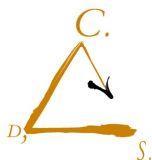
- a) organizacja Dni Przedsiębiorczości
- b) zatrudnienie w szkole doradcy zawodowego
- c) utworzenie Szkolnego Ośrodka Kariery
- d) przygotowanie uczniów do tworzenia dokumentów związanych z pozyskiwaniem pracy (cv, list motywacyjny, itp.)
- e) organizowanie spotkań z pracodawcami
- f) propagowanie wiedzy o Instytucjach Rynku Pracy
- g) organizowanie warsztatów aktywnego poszukiwania pracy
- h) organizowanie sesji doradztwa zawodowego
- i) wizyty uczniów w Powiatowym Urzędzie Pracy, w Klubie Pracy
- j) realizacja szkolnych programów dotyczących poruszania się uczniów na rynku pracy
- k) promocja uczelni wyższych
- l) udział pracodawców w życiu szkoły (zapraszanie na wydarzenia szkolne)
- m) udział w Targach Edukacyjnych i Dniach Przedsiębiorczości
- n) lekcje prowadzone przez pracodawców
- o) seminaria, szkolenia, pokazy organizowane przy współudziale pracodawców
- p) inne – jakie?

19. Wymiar czasowy praktyk zawodowych w zakładach pracy oraz zagranicznych praktyk zawodowych, w których uczestniczy Zespół Szkół.

Prosimy opisać typ praktyki (jakiego zawodu dotyczy oraz czy odbywa się w zakładzie pracy, czy za granicą), uwzględniając również liczbę uczniów korzystających z niej oraz jej ogólny wymiar czasowy.

Lp.	Typ praktyki (w jakim zawodzie, w zakładzie pracy/zagraniczna)	Liczba uczniów odbywających praktyki	Ilość godzin

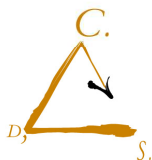
20. Proszę wyobrazić sobie typowego absolwenta/typową absolwentkę Zespołu Szkół, kolejno: zasadniczej szkoły zawodowej, technikum oraz liceum profilowanego. Załóżmy, że podejmuje on/ona pracę, gdzie stawiane są przed nim/nią wymienione niżej zadania. Jak trudne byłyby one dla niego/niej, Pana/Pani zdaniem?

Absolwent/ka zasadniczej szkoły zawodowej:

Lp.	Zadanie stawiane przed absolwentem	Jak trudne byłoby to zadanie?						
		wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
1	Przygotowanie eleganckiego opisu usług firmy oraz wymyślenie kilku tekstów reklamowych.	1	2	3	4	5	6	7
2	Pomoc w przygotowaniu sprawozdania z działalności firmy, polegająca na przygotowaniu i wstawieniu tabeli z danymi, wykresów i zdjęć oraz opracowaniu graficznym tekstu - tak, by sprawozdanie można było wręczać potencjalnym klientom jako wizytówkę firmy.	1	2	3	4	5	6	7
3	Uczestnictwo w dość drogim szkoleniu, po powrocie z którego będzie miał(a) za zadanie przekazać zdobytą wiedzę innym pracownikom.	1	2	3	4	5	6	7
4	Samodzielne kierowanie nowym działem.	1	2	3	4	5	6	7
5	Rozmowa z przełożonym/przełożoną o tym, że nie najlepiej organizuje pracę i można by ją w prosty sposób usprawnić (w imieniu swoim i innych pracowników).	1	2	3	4	5	6	7
6	Podsumowanie (na podstawie rachunków) miesięcznych wydatków z uwzględnieniem rodzaju zakupów (ile wydano łącznie na: telefony, paliwo, materiały biurowe itp.) oraz porównanie wyników z danymi sprzed roku.	1	2	3	4	5	6	7
7	Przetłumaczenie listu do zagranicznej instytucji na język obcy, którego się uczył(a).	1	2	3	4	5	6	7
8	Krótkie przedstawienie działalności firmy na spotkaniu z klientem.	1	2	3	4	5	6	7
9	Znalezienie w internecie najlepszego bezpłatnego programu do nagrywania płyt CD/DVD i nagrania przy jego pomocy płyt ze zdjęciami z firmowej imprezy.	1	2	3	4	5	6	7

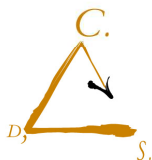

10	Przeczytanie i przygotowanie streszczenia książki, opisującej nowe rozwiązania stosowane w jego/jej zawodzie.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
11	Wyszukanie nowych, rzetelnych dostawców sprzętu.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
12	Poprowadzenie imprezy z okazji 5-lecia działalności firmy, w której wezmą udział pracownicy wraz z rodzinami oraz inni goście	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
13	Zapoznanie się z instrukcją obsługi nowego, dość skomplikowanego urządzenia, uruchomienie go i wyjaśnienie pozostałym współpracownikom sposobu jego użytkowania.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
14	Odebranie z dworca oraz rozmowa z zagranicznymi klientami, mówiącymi językiem, którego się uczył(a).	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7

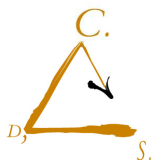
Absolwent/ka technikum:

Lp.	Zadanie stawiane przed absolwentem	Jak trudne byłoby to zadanie?						
		wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
1	Przygotowanie eleganckiego opisu usług firmy oraz wymyślenie kilku tekstów reklamowych.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
2	Pomoc w przygotowaniu sprawozdania z działalności firmy, polegająca na przygotowaniu i wstawieniu tabeli z danymi, wykresów i zdjęć oraz opracowaniu graficznym tekstu - tak, by sprawozdanie można było wręczać potencjalnym klientom jako wizytówkę firmy.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
3	Uczestnictwo w dość drogiej szkoleniu, po powrocie z którego będzie miał(a) za zadanie przekazać zdobytą wiedzę innym pracownikom.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
4	Samodzielne kierowanie nowym działem.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7

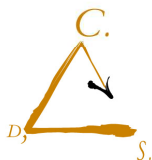
5	Rozmowa z przełożonym/przełożoną o tym, że nie najlepiej organizuje pracę i można by ją w prosty sposób usprawnić (w imieniu swoim i innych pracowników).	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
6	Podsumowanie (na podstawie rachunków) miesięcznych wydatków z uwzględnieniem rodzaju zakupów (ile wydano łącznie na: telefony, paliwo, materiały biurowe itp.) oraz porównanie wyników z danymi sprzed roku.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
7	Przetłumaczenie listu do zagranicznej instytucji na język obcy, którego się uczył(a).	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
8	Krótkie przedstawienie działalności firmy na spotkaniu z klientem.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
9	Znalezienie w internecie najlepszego bezpłatnego programu do nagrywania płyt CD/DVD i nagrania przy jego pomocy płyt ze zdjęciami z firmowej imprezy.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
10	Przeczytanie i przygotowanie streszczenia książki, opisującej nowe rozwiązania stosowane w jego/jej zawodzie.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
11	Wyszukanie nowych, rzetelnych dostawców sprzętu.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
12	Poprowadzenie imprezy z okazji 5-lecia działalności firmy, w której wezmą udział pracownicy wraz z rodzinami oraz inni goście	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
13	Zapoznanie się z instrukcją obsługi nowego, dość skomplikowanego urządzenia, uruchomienie go i wyjaśnienie pozostałym współpracownikom sposobu jego użytkowania.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
14	Odebranie z dworca oraz rozmowa z zagranicznymi klientami, mówiącymi językiem, którego się uczył(a).	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7

Absolwent/ka liceum profilowanego:

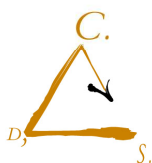
	Zadanie stawiane przed absolwentem	Jak trudne byłoby to zadanie?						
		wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
1	Przygotowanie eleganckiego opisu usług firmy oraz wymyślenie kilku tekstów reklamowych.	1	2	3	4	5	6	7
2	Pomoc w przygotowaniu sprawozdania z działalności firmy, polegająca na przygotowaniu i wstawieniu tabeli z danymi, wykresów i zdjęć oraz opracowaniu graficznym tekstu - tak, by sprawozdanie można było wręczać potencjalnym klientom jako wizytówkę firmy.	1	2	3	4	5	6	7
3	Uczestnictwo w dość drogiej szkoleniu, po powrocie z którego będzie miał(a) za zadanie przekazać zdobytą wiedzę innym pracownikom.	1	2	3	4	5	6	7
4	Samodzielne kierowanie nowym działem.	1	2	3	4	5	6	7
5	Rozmowa z przełożonym/przełożoną o tym, że nie najlepiej organizuje pracę i można by ją w prosty sposób usprawnić (w imieniu swoim i innych pracowników).	1	2	3	4	5	6	7
6	Podsumowanie (na podstawie rachunków) miesięcznych wydatków z uwzględnieniem rodzaju zakupów (ile wydano łącznie na: telefony, paliwo, materiały biurowe itp.) oraz porównanie wyników z danymi sprzed roku.	1	2	3	4	5	6	7
7	Przetłumaczenie listu do zagranicznej instytucji na język obcy, którego się uczył(a).	1	2	3	4	5	6	7
8	Krótkie przedstawienie działalności firmy na spotkaniu z klientem.	1	2	3	4	5	6	7
9	Znalezienie w internecie najlepszego bezpłatnego programu do nagrywania płyt CD/DVD i nagrania przy jego pomocy płyt ze zdjęciami z firmowej imprezy.	1	2	3	4	5	6	7

10	Przeczytanie i przygotowanie streszczenia książki, opisującej nowe rozwiązania stosowane w jego/jej zawodzie.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
11	Wyszukanie nowych, rzetelnych dostawców sprzętu.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
12	Poprowadzenie imprezy z okazji 5-lecia działalności firmy, w której wezmą udział pracownicy wraz z rodzinami oraz inni goście	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
13	Zapoznanie się z instrukcją obsługi nowego, dość skomplikowanego urządzenia, uruchomienie go i wyjaśnienie pozostałym współpracownikom sposobu jego użytkowania.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
14	Odebranie z dworca oraz rozmowa z zagranicznymi klientami, mówiącymi językiem, którego się uczył(a).	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7

Bardzo dziękujemy za wypełnienie ankiety!

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Łódzkie

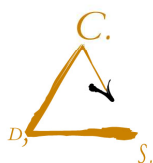
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Załącznik nr 2

Kwestionariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego z przedstawicielami kadry pedagogicznej

**IDENTYFIKACJA I ANALIZA POTRZEB EDUKACYJNYCH
PONADGIMNAZJALNEGO SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO W SKIERNIEWICACH**

Realizator projektu:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bienkowska, C. Ułasiński, J. Szymańska
31 – 153 Kraków, ul. Szlak 65 biuro 1004, tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85

Terenowe biuro projektu:

96 – 100 Skierniewice, ul. Piłsudskiego 2, tel. 668 858 360

www.cds.krakow.pl

e-mail: sk@cds.krakow.pl

KWESTIONARIUSZ WYWIADU INDYWIDUALNEGO Z PRZEDSTAWICIELAMI KADRY PEDAGOGICZNEJ

Pytania otwierające:

- Jaka jest Pana(i) **opinia o szkolnictwie zawodowym** w Skierniewicach?
- Czy **oferta** ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach jest **interesująca dla uczniów**?
- Jak ocenia Pan(i) **szanse absolwentów** ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach (swojej szkoły) **na rynku pracy**?
- **Gdzie absolwenci znajdują** zwykle **pracę** (na rynku skierniewickim, warszawskim, łódzkim, za granicą)?
- Jak Pan/Pani myśli, **z jakich powodów** uczniowie wybrali Pana(i) Zespół Szkół?

ADEKWATNOŚĆ

Praktyki zawodowe

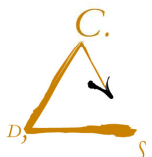
1. Jak wyglądają **praktyki zawodowe** w Państwa szkole? **Gdzie** uczniowie odbywają praktyki? Czy regulują je jakieś **formalne porozumienia**?

Kierunki kształcenia

1. Proszę opisać **procedurę wprowadzania nowych kierunków** w Pana(i) szkole.
2. Jakie są **powody otwierania/ zamykania** kierunków?
 - sytuacja na lokalnym rynku pracy (np. pojawienie się nowych inwestorów);
 - decyzja podjęta w oparciu o wyniki opracowań, raportów;
 - opinie pracodawców (czy przeprowadzane są konsultacje z nimi?);
 - opinie/presja rodziców i uczniów;
 - dostępność kadry w szkole;
 - odgórne nakazy (sugestie?) organu prowadzącego

Przedsiębiorczość

1. Proszę opisać, jakie **inicjatywy kształtujące postawę przedsiębiorczą** u uczniów (sprzyjające ich przyszłemu samozatrudnieniu) podejmuje Pana(i) szkoła? Jaka część uczniów z nich korzysta? Jak **ocenia** Pan(i) skuteczność tych działań?

2. Jak wyglądają **lekcje przedsiębiorczości** w szkole? W jakie **praktyczne umiejętności** wyposażają uczniów? Czego wymaga się od uczniów na takich lekcjach? Jakie **kwalifikacje i doświadczenie** związane z przedsiębiorczością posiadają **nauczyciele**?

Doradztwo zawodowe

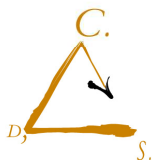
1. Jak zorganizowany jest **system doradztwa i poradnictwa zawodowego** w Pana(i) Zespole Szkół? Czy w szkole jest doradca zawodowy? Czy tę funkcję pełni pedagog szkolny? Jaka działalność prowadzi? Czy współpracują z urzędem pracy, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi?

Losy absolwentów

1. Czy szkoła **bad**a losy swoich **absolwentów**? Jeśli tak, proszę **opisać, w jaki sposób** w Pana(i) szkole bada się losy absolwentów:
 - luźne kontakty, rozmowy/wystandaryzowane narzędzia?
 - jakie informacje gromadzone?
 - baza danych – czy istnieje? od kiedy? jakie informacje zawiera?
2. **Jeśli nie** badają Państwo losów absolwentów:
 - **dlaczego** nie?
 - czy w ogóle widzą Państwo taką potrzebę? Jeśli tak, kto powinien to robić (PUP, kuratorium, Wydział Edukacji UM...)?

Współpraca szkoły – pracodawcy

1. **Z jakimi pracodawcami** współpracuje Pana(i) szkoła?
2. Jakie **formy współpracy** z zakładami pracy podejmuje Pana(i) szkoła?
 - **opis**
 - **ocena** - na ile taka współpraca jest istotna, Pana(i) zdaniem? Jakie są jej korzyści/efekty? Czy w przyszłości zamierzają Państwo kontynuować daną formę współpracy?)
 - czy planują/chcieliby wprowadzić **jeszcze jakieś formy** współpracy?
3. Czy pracodawcy chętnie przyjmują na praktyki/zatrudniają absolwentów danej szkoły/klasy?

Warsztaty szkolne

1. Czy warsztaty szkolne oferują **usługi zewnętrzne** dla klientów? Czy użyczają innym instytucjom sprzęt będący na wyposażeniu warsztatów?

JAKOŚĆ

Oferta zajęć pozalekcyjnych

1. Jakie **zajęcia pozalekcyjne** organizuje szkoła (koła zainteresowania, zajęcia wyrównawcze, sportowe, kluby tematyczne itp.)? Czy dużo na nie uczniów uczęszcza? Kto je prowadzi?

Kadra

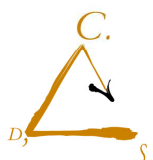
1. Proszę opowiedzieć, jak wygląda **ścieżka zawodowa nauczyciela** w Pana(i) szkole?
5 kroków rozwoju pracownika:
 - **procedura rekrutacji** (kanały rekrutacji);
 - **selekcja** (ocena kandydatów, wybór – na jakiej podstawie)
 - organizacja **wewnątrzszkolnego systemu doskonalenia/ szkolenia nauczycieli**;
 - **ocena** pracownika (monitoring postępu prac, system motywowania, awans);
 - **zwalnianie pracownika**.
2. Czy wg Pana(i) szkoła jest przyszłościowym **pracodawcą**, pozwalającym na rozwój, doskonalenie się?

Innowacyjne metody nauczania

1. Czy wykorzystują Państwo w swojej pracy **innowacyjne metody nauczania**? (nowoczesne technologie teleinformatyczne? środki dydaktyczne podnoszące efektywność kształcenia?) Jak? Jak ocenia Pan(i) **rezultaty**? Jak jest podejście uczniów do nich?

Sprzęt

1. Czy korzystali Państwo z jakiś **programów**, które umożliwiają **wyposażenie**, doposażenie i modernizację sprzętu, jaki posiada szkoła? Czy środki pochodzące z tych programów pozwoliły również na **podniesienie kwalifikacji** nauczycieli?

PRZYGOTOWANIE DO PORUSZANIA SIĘ NA RYNKU PRACY

Projekty skierowane do uczniów

1. Czy Pana(i) szkoła uczestniczyła w **programach, mających na celu rozwój uczniów**? Ilu uczniów obejmowały takie programy, jakie działania zostały podjęte w ich ramach?

Inicjatywy przygotowujące przyszłych absolwentów do wejścia na rynek pracy

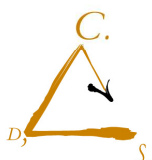
1. Proszę opisać, jakie **inicjatywy przygotowujące przyszłych absolwentów do wejścia na rynek pracy** podejmuje Pana(i) szkoła?
 - **ocena** - na ile takie inicjatywy są istotne, Pana(i) zdaniem? Jakie są ich korzyści/efekty? Czy w przyszłości zamierzają Państwo je kontynuować?
 - czy planują/chcieliby wprowadzić **jeszcze jakieś działania**?

Kompetencje

1. Czy – próbując odpowiedzieć jednym zdaniem – ważniejsze dla pracodawcy są wg Pana/i **kompetencje ogólne** pracownika (umiejętność uczenia się, porozumiewania w języku polskim i obcym, umiejętność komunikowania się w zespole itp.) **czy** jego **kwalifikacje zawodowe**?
2. Proszę wyobrazić sobie **typowego absolwenta** Zespołu Szkół (zasadniczej, technikum, liceum profilowanego). Załóżmy, że podejmuje on/ona pracę i stawiane są przed nią wymienione **zadania**. **Jak trudne** byłyby one dla niej/niego, Pana(i) zdaniem? – *materiał dodatkowy*
3. **Języki obce** – które są uczone w szkole? Na jakich poziomach nauczania? Czy któreś z klas uczą się więcej niż jednego języka? Czy w nauczaniu języków obcych wykorzystywane są pomoce multimedialne?

Pytania zamykające:

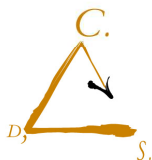
1. Czy ma Pan(i) jakieś **pomysły na poprawę jakości działania szkoły**?
2. Jakie **działania** można by podjąć, żeby lepiej **przygotowywać** przyszłych **absolwentów do poruszania się na rynku pracy**, **podnieść** u przyszłych absolwentów **poziom kompetencji kluczowych**?

Materiał dodatkowy – kompetencje kluczowe:

Lp.	Zadanie stawiane przed absolwentem	Jak trudne byłoby to zadanie?						
		wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
1	Przygotowanie eleganckiego opisu usług firmy oraz wymyślenie kilku tekstów reklamowych.	1	2	3	4	5	6	7
2	Pomoc w przygotowaniu sprawozdania z działalności firmy, polegająca na przygotowaniu i wstawieniu tabeli z danymi, wykresów i zdjęć oraz opracowaniu graficznym tekstu - tak, by sprawozdanie można było wręczać potencjalnym klientom jako wizytówkę firmy.	1	2	3	4	5	6	7
3	Uczestnictwo w dość drogim szkoleniu, po powrocie z którego będzie miał(a) za zadanie przekazać zdobytą wiedzę innym pracownikom.	1	2	3	4	5	6	7
4	Samodzielne kierowanie nowym działem.	1	2	3	4	5	6	7
5	Rozmowa z przełożonym/przełożoną o tym, że nie najlepiej organizuje pracę i można by ją w prosty sposób usprawnić (w imieniu swoim i innych pracowników).	1	2	3	4	5	6	7
6	Podsumowanie (na podstawie rachunków) miesięcznych wydatków z uwzględnieniem rodzaju zakupów (ile wydano łącznie na: telefony, paliwo, materiały biurowe itp.) oraz porównanie wyników z danymi sprzed roku.	1	2	3	4	5	6	7
7	Przetłumaczenie listu do zagranicznej instytucji na język obcy, którego się uczył(a).	1	2	3	4	5	6	7

8	Krótkie przedstawienie działalności firmy na spotkaniu z klientem.	wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
9	Znalezienie w internecie najlepszego bezpłatnego programu do nagrywania płyt CD/DVD i nagrania przy jego pomocy płyt ze zdjęciami z firmowej imprezy.	wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
10	Przeczytanie i przygotowanie streszczenia książki, opisującej nowe rozwiązania stosowane w jego/jej zawodzie.	wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
11	Wyszukanie nowych, rzetelnych dostawców sprzętu.	wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
12	Poprowadzenie imprezy z okazji 5-lecia działalności firmy, w której wezmą udział pracownicy wraz z rodzinami oraz inni goście	wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
13	Zapoznanie się z instrukcją obsługi nowego, dość skomplikowanego urządzenia, uruchomienie go i wyjaśnienie pozostałym współpracownikom sposobu jego użytkowania.	wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
14	Odebranie z dworca oraz rozmowa z zagranicznymi klientami, mówiącymi językiem, którego się uczył(a).	wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7

